

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad

De begroting 2023 is tot stand gekomen in een bijzondere tijd. We vertellen u niets nieuws als we zeggen dat er veel uitdagingen op ons af zijn gekomen en ook nog gaan komen.

Na corona dachten we allemaal dat er weer meer ruimte zou zijn voor de ‘gewone’ taken die bij de gemeente horen. Niets bleek minder waar. De oorlog in Oekraïne bracht nieuwe, onbekende uitdagingen. We stonden en staan als gemeente voor de opdracht om onderdak te bieden aan mensen die uit verschillende regio’s van de wereld op de vlucht zijn voor oorlogsgeweld. De torenhoge energieprijzen zorgen ervoor dat steeds meer mensen in financiële problemen komen en bij de gemeente moeten aankloppen voor hulp.

De behoefte aan extra woningen is groot, terwijl we ook groen en ruimte in onze gemeente willen behouden. Het plannen van projecten wordt steeds lastiger door het gebrek aan middelen en de krappe arbeidsmarkt. Daar komt dan nog een stikstofcrisis bij, die in een landelijke gemeente als de onze, extra gevoeld wordt. En dat allemaal in samenleving waarin het wantrouwen richting de overheid groeit.

Een lastige context om in te besturen en beslissingen te nemen. Tegelijkertijd zien we gelukkig dat in onze gemeente nog heel veel inwoners en organisaties bereid zijn om samen de schouders eronder te zetten. We kunnen nog steeds een beroep doen op veel vrijwilligers, waardoor het verenigingsleven – ondanks de ook voor hen oplopende kosten – nog steeds bloeit. Ondanks alle onzekerheden, vertrouwen we er dan ook op we als bestuur van deze gemeente, samen met u als raad, onze inwoners en ondernemers, de uitdagingen het hoofd kunnen bieden.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris, de burgemeester.

Aanbiedingsbrief	1
Voorstel	7
Samenvatting	7
Begroting	8
Inleiding	8
Perspectiefnota	8
Eerste spoor	8
Tweede spoor	8
Overzicht ontwikkelingen structureel begrotingssaldo	10
Financieel overzicht begroting 2023	13
Programmaplan	15
Bestuur en ondersteuning	17
Verbonden partijen	17
Beleidskaders	18
Bestuur	19
Burgerzaken	21
Beheer overige gebouwen en gronden	22
Overhead	24
Treasury	25
OZB woningen	26
OZB niet-woningen	28
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	29
Overige baten en lasten	30
Vennootschapsbelasting (VpB)	31
Mutaties reserves	32
Resultaat van de rekening van baten en lasten	33
Veiligheid	35
Verbonden partijen	35
Beleidskaders	35
Crisisbeheersing en brandweer	36
Openbare orde en veiligheid	39
r, vervoer en waterstaat	41
Verbonden partijen	41
Beleidskaders	41
Verkeer en vervoer	42
Economie	45
Verbonden partijen	45
Beleidskaders	45
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	46
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	47
Economische promotie	49
Onderwijs	53
Verbonden partijen	53
Beleidskaders	53
Onderwijshuisvesting	54
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	55
Sport, cultuur en recreatie	59
Verbonden partijen	59

Beleidskaders	59
Sportbeleid en activering	60
Sportaccommodaties	62
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	63
Musea	66
Media	67
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	69
Sociaal domein	71
Verbonden partijen	71
Beleidskaders	72
Samenkracht en burgerparticipatie	73
Wijkteams	75
Inkomensregelingen	76
Begeleide participatie	77
Arbeidsparticipatie	78
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	80
Maatwerkdienstverlening 18+	82
Maatwerkdienstverlening 18-	83
Geëscaleerde zorg 18-	85
Volksgesondheid en milieu	87
Verbonden partijen	87
Beleidskaders	87
Volksgesondheid	88
Riolering	90
Milieubeheer	92
Afval	95
Begraafplaatsen en crematoria	98
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	101
Verbonden partijen	101
Beleidskaders	101
Ruimtelijke ordening	102
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	104
Wonen en bouwen	105
Paragrafen	109
Lokale heffingen	111
Opbrengsten belastingen, rechten en leges	113
Tarieven en WOZ-waarden	115
Kwijtschelding	117
Belastingdruk	119
Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing	119
Kostenonderbouwing rioolheffing	122
Kostprijsberekening omgevingsvergunning	125
Kostprijsberekening begraafrechten	127
Ontwikkelingen	129
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	131
Vaststellen weerstandscapaciteit	133
Risico's	137
Vaststellen weerstandsvermogen	141
Risico's matrix	143
Financiële kengetallen	145
Netto schuldquote	145

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	146
Solvabiliteitsratio	147
Grondexploitatie	148
Structurele exploitatieruimte	149
Belastingcapaciteit	150
Onderhoud kapitaalgoederen	151
Wegen	152
Bruggen	153
Riolering	155
Openbaar groen	156
Openbare verlichting.....	158
Speelvoorzieningen	159
Gemeentelijke gebouwen	161
Bedrijfsmiddelen	163
Financiering (Treasury).....	165
Beleidskader	167
Marktontwikkeling en rentevisie	169
Verwachte liquiditeitsontwikkeling.....	171
Risicopositie	173
Kasgeldlimiet	175
Bedrijfsvoering	177
Taakveld overhead en verdeling apparaatskosten.....	179
Organisatieontwikkeling	181
Personeelsbeleid	183
Financiën en controlling.....	185
Communicatie	187
Juridische zaken	189
Informatievoorziening.....	191
Inkoop	193
Huisvesting en facilitair	195
Verbonden partijen	197
Gemeenschappelijke regelingen	199
Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD).....	201
Veiligheidsregio Drenthe (VRD).....	203
Recreatieschap Drenthe	205
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)	207
Publiek vervoer.....	211
Stark	213
Vennootschappen en coöperaties	215
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	217
Enexis.....	219
Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD).....	221
Stichtingen en verenigingen.....	223
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	225

Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG)	227
P10.....	229
Overige verbonden partijen	231
Bedrijvencentrum Ossebroeken VOF	233
Zonnepark Leemdijk B.V.....	235
Grondbeleid	237
Ontwikkelingen	239
Risico's	241
Verlies en winstneming	243
Subsidies.....	245
Transities	247
Financiële begroting	249
Samenvatting financiële begroting	251
Incidentele baten en lasten.....	252
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	255
Overzichten	257
Balans	258
Geldleningen en waarborgsommen	264
Reserves en voorzieningen.....	265
EMU saldo / Wet hof.....	267
Uitgangspunten meerjarenraming	268
Meerjarenbegroting 2023 - 2026	271
BELEIDSINDICATOREN	275
Bestuur en ondersteuning.....	275
Veiligheid.....	279
Verkeer, vervoer en waterstaat	280
Economie.....	281
Onderwijs	282
Sport, cultuur en recreatie	283
Sociaal Domein.....	284
Volksgezondheid en milieu	286
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	287

Voorstel

1. De begroting 2023 vaststellen.
2. De budgetten overeenkomstig het in deze begroting opgenomen programmaplan autoriseren op het niveau van de taakvelden.
3. De investeringskredieten autoriseren zoals opgenomen in het programmaplan en de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Samenvatting

De gemeenteraad stelt de begroting 2023 vast.

De voorliggende begroting is beleidsarm.

De eindstand van deze begroting is het beginpunt voor de uitwerking van uw raadsprogramma en het bestuursakkoord 2022-2026, dat afzonderlijk aan u wordt aangeboden.

Begroting

Inleiding

In deze tijden van snel elkaar opvolgende gebeurtenissen hebben we gezocht naar een beheersbaar proces. De gebeurtenissen zoals corona, de inval in de Oekraïne, mondiale spanningen en de hoge grondstof- en energieprijzen maken dit roerige tijden voor de samenleving. Als gemeente willen we daar samen mee op trekken. We willen wendbaar zijn en ons kunnen aanpassen aan onze omgeving zowel beleidsmatig als financieel. Een praktisch voorbeeld hiervan is om op meerdere momenten bij u als raad te komen met wijzigingen in de begroting. We willen als Gemeente Midden-Drenthe de goede dingen doen.

Vanuit de beheersing hebben we gekozen om het begrotingsproces in te delen in twee sporen. Spoor 1 is de beleidsarme begroting die hier voor u ligt. De eindstand van deze begroting is de start van spoor 2. Spoor 2 bevat de uitwerking van uw raadsprogramma en coalitieakkoord dat na het afronden van spoor 1 aan u wordt aangeboden. U heeft aangegeven om actief betrokken te zijn bij de uitwerking van spoor 2. Door dit onderscheidt te maken is daar een mogelijkheid voor gecreëerd. Als college willen we graag met u met name bij de behandeling het tweede spoor in discussie over de invulling van het beleid.

Perspectiefnota

De perspectiefnota 2023 is het startpunt van deze begroting. Hierin zijn uitgangspunten opgenomen voor het opstellen van de begroting. Daarnaast is het proces uiteen gezet om te komen tot een sluitende meerjarenbegroting. We hebben aangegeven de zorgvuldigheid in het proces te realiseren door te werken met een tweesporenstrategie.

Eerste spoor

Het eerste spoor is het vaststellen van een begroting - op basis van de perspectief - die voldoet aan de eisen van provinciaal toezicht met minimaal een structureel sluitende begroting 2023 of een reëel sluitende laatste jaarschijf, tijdige besluitvorming en aanlevering bij de provincie, voor 15 november. Met de begroting, die we hierbij ter vaststelling aan uw raad voorstellen, voldoen wij hieraan. De meest urgente knelpunten zijn hierin verwerkt conform de perspectiefnota.

Tweede spoor

Het tweede spoor heeft als focus het verzamelen van (financiële) informatie die nodig is om het raadsprogramma en het bestuursakkoord uit te voeren. Met dit tweede spoor wordt voor u en de organisatie ruimte in tijd gemaakt om met u tot een afgewogen voorstel te komen. We verwachten dat dit proces meer tijd kost en nog belangrijker: u moet daarin als gemeenteraad keuzes kunnen maken. Het tweede spoor start waar deze begroting eindigt.

Er is dan ook voldoende aanleiding om het afgesproken tweede spoor te doorlopen. Aan de ene kant omdat de septembercirculaire niet verwerkt is in deze begroting. Inmiddels zijn de ontwikkelingen daarin bekend en maken we deze zichtbaar in het tweede spoor. Aan de andere kant hebben wij vanuit uw raadsprogramma en het bestuursakkoord de opdracht gekregen om te werken aan een duurzaam financieel perspectief, met een helder en evenwichtig meerjarenbeeld. Hiervoor is het van

belang om een aantal extra noodzakelijke financiële knelpunten op te lossen die zorgen voor een goede basis op diverse terreinen. Een basis waarop verder kan worden gebouwd aan een solide toekomstperspectief. Daarvoor hebben we zoals afgesproken een uitwerking gemaakt van het raadsprogramma en bestuursakkoord die in het tweede spoor aan u worden voorgelegd en wat zal leiden tot een begrotingswijziging die we na afronding van het tweede spoor vanuit uw budgetrecht aan u zullen voorleggen.

Overzicht ontwikkelingen structureel begrotingssaldo

Algemene financiële uitgangspunten

Het meerjarenperspectief is opgesteld op basis van lopende prijzen. Dit betekent dat alle budgetten (salarissen, materiële lasten, subsidies) aangepast worden aan de verwachte loon- en prijsstijgingen. In de doorrekening van de verschillende jaarschijven wordt elk jaar een bedrag voor inflatie bij geraamd in de ontwikkelingen. In de tabel hieronder geven we aan welke indexeringen en generieke aanpassingen we hebben gehanteerd voor de komende (meerjaren-)begroting. De basis hiervoor zijn de prognoses uit de meicirculaire 2022 Algemene uitkering, BBP en CPB. Deze indexeringen staan in onderstaande tabel.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Salarissen gemeente	3,6%	4,2%	4,1%	3,9%
Goederen en diensten	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Subsidies	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Leges en overige lokale heffingen	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Energie	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
OZB	2,2%	2,2%	2,2%	2,2%

Structureel begrotingssaldo

In de onderstaande tabel maken we de totstandkoming van het structurele begrotingssaldo inzichtelijk. Daaronder staan de onderwerpen per onderdeel toegelicht. Het gepresenteerde saldo is het startsaldo voor spoor 2 waarin de (gewenste) beleidsontwikkelingen worden opgenomen.

Saldo tot en met spoor 1

Structurele ruimte	2023	2024	2025	2026
1 Saldo begroting 2023 in Perspectiefnota	-584.000	-1.067.000	-935.000	-1.283.000
2 Meicirculaire	5.429.000	7.768.000	9.674.000	4.659.000
3 Subsidie Stichting Welzijnswerk	-122.000	-227.000	-339.000	-531.000
4 Gemeenschappelijke regelingen	-317.000	-334.000	-380.000	-567.000
5 Sociaal domein	424.000	-253.000	-825.000	-2.077.000
6 Energielasten	-995.000	-910.000	-910.000	-910.000
7 Saldo OZB, toeristenbelasting en forenzenbelasting	297.000	297.000	297.000	297.000
8 Indexering onderhoud (wegen, bruggen, bermen, sloten, verlichting)	-258.000	-294.000	-331.000	-369.000
9 Loonontwikkeling	-1.401.000	-1.891.000	-2.336.000	-2.699.000
10 Diversen ontwikkelingen	-1.604.000	-1.278.000	-1.491.000	-162.000
11 Onderhoud gebouwen	-66.000	-96.000	-127.000	-160.000
12 Startsaldo struc. bestedingsruimte in Begroting 2023	803.000	1.715.000	2.297.000	-3.802.000

Toelichting

1 De perspectiefnota

Dit is het startpunt van de structurele ruimte zoals deze gepresenteerd is bij de perspectiefnota. Daarin zijn de septembercirculaire 2021 en de decembercirculaire 2021 verwerkt. Deze circulaire zijn voor ons als gemeente een objectief gegeven, waarmee we altijd rekening houden.

2 Meicirculaire

Hier staan de effecten zijn van de meicirculaire 2022. In de effecten van de meicirculaire zit ook een aanpassing van de bedragen voor de Jeugdhulp. Verder zijn in deze circulaire de effecten van de herijking van het Gemeentefonds meegenomen. Anders dan we eerder verwachtten, pakt de herijking van het gemeentefonds voor onze gemeente positief uit. Tot slot is de meicirculaire een doorvertaling van het regeerakkoord dat partijen vorig jaar hebben gesloten.

3 Subsidie Stichting Welzijnswerk

Op basis van de reguleren afspraken is de index ongeveer 2%; de stichting vraagt 4,9%. Hier houden we rekening mee in deze begroting deze indexering wordt nog door de stichting.

4 Gemeenschappelijke regelingen

De gemeenschappelijke regelingen zijn in de begroting opgenomen op basis van de vastgestelde GR begrotingen. De uitgaven van de VRD en de GGD nemen meer toe dan alleen de indexering door extra investering in dataveiligheid, datagericht werken en preventie.

5 Sociaal domein

Sociaal domein is gebaseerd op de prognose 2022 + accrespercentage (loon- en prijsstijging + volume) in de meicirculaire 2022.

6 Energielasten

Rekening is gehouden met een stijging van de kosten van gas (factor 3,7) en elektriciteit (factor 1,75). Hierover is veel onzekerheid. M.a.w. dit kan erg meevallen maar ook erg tegenvallen.

7 Saldo OZB, toeristenbelasting en forenzenbelasting

Indexering belastingen zijn gedaan zoals opgenomen in de perspectiefnota, met 2% per jaar. Zie ook paragraaf 1.2.

8 Indexering onderhoud (wegen, bruggen, bermen, sloten, verlichting)

Gezien de sterke stijging van de grondstofprijzen is hier indexeren toegepast van gemiddeld 20%. Dit zijn de verwachting die we uit de markt krijgen.

9 Loonontwikkeling

De loon ontwikkeling bestaat uit twee delen ten eerste de cao en verwachte loonstijging op basis van de meicirculaire 2022 betreffende Loonvoet sector overheid: 2023: 3,6%; 2024: 4,2%; 2025: 4,1%; 2026: 3,9%

Ten tweede gaat het om ontwikkelingen ca 450 k die betrekking hebben op ontwikkelingen in periodieken, niet ingepast personeel (dit betreft grotendeels wachtgeld wethouders en deels niet ingepast personeel) en ontwikkelingen in fte's.

10 Diversen ontwikkelingen

Uitgangspunt in de perspectiefnota is dat de materiele lasten (goederen) met 3% mogen stijgen. Dit betreft onder andere rentestijging, autonome ontwikkelingen en beleidsmatige of

vastgelegde indexen. Voor verdere toelichting verwijzen we u naar de programma's in het programmaplan.

11 Onderhoud gebouwen

Gezien de sterke stijging van de grondstofprijzen is een indexering van 9,62% op budget onderhoud gebouwen toegepast.

13 Startsaldo structureel. bestedingsruimte in Begroting 2023 ten behoeven van spoor 2

In deze begroting zijn alleen de autonome ontwikkelingen opgenomen en is beleidsarm. Het laatste jaar 2026 laat een tekort zien dit voldoet niet aan de eisen van het toezichtskader van mede gezien de vele berichten uit de provincie en landelijk gaan we de komende tijd bezig met het opstellen van een plan om te komen tot een sluitende laatste jaarschijf. De eerste stappen daarvoor zult u terug zien in het tweede spoor waarover we met u in gesprek gaan. Op basis van de uitkomsten en besluiten zullen we verder gaan met het ontwikkelen en nemen van de benodigde stappen. Hierover zullen we u binnen de P&C-cyclus informeren.

Financieel overzicht begroting 2023

In onderstaande tabel staan de lasten en baten van de programma's uit het programmaplan opgenomen, inclusief de incidentele baten en lasten. Het programmaplan is bedoeld voor de vaststelling van de begroting door uw raad. Daarmee autoriseert u het college om verplichtingen aan te gaan.

Begroting 2023			Bedragen in Euro
Programma	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur en Ondersteuning	17.658.123	71.594.570	-53.936.447
Veiligheid	2.709.922	28.688	2.681.234
Verkeer, vervoer en waterstaat	6.593.338	163.971	6.429.367
Economie	1.050.663	1.670.815	-620.152
Onderwijs	3.827.363	280.800	3.546.563
Sport, cultuur en recreatie	8.112.196	724.097	7.388.099
Sociaal domein	37.633.875	7.886.813	29.747.062
Volksgezondheid en milieu	10.263.286	8.460.273	1.803.013
Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing	4.489.751	2.332.166	2.157.585
Totaal programma's	92.338.517	93.142.193	-803.676
Incidenteel			
Investering ambtelijke organisatie	500.000		
Onderhoud wegbeplanting	158.000		
Biblionet	100.000		
Bijdrage provincie Biblionet		100.000	
Bestrijding eikenprocessierups	30.000		
Totaal incidenteel	788.000	100.000	
Toevoeging aan reserve			
Algemene bestemmingsreserve			
Bestemmingsreserves			
Onttrekking aan reserves			
Algemene bestemmingsreserve		688.000	
Bestemmingsreserves			
Totaal mutaties reserves	0	688.000	
Totaal begroting	93.126.517	93.930.193	-803.676

De incidentele lasten staan uitgewerkt en toegelicht in het hoofdstuk financiële begroting, paragraaf incidentele baten en lasten.

Programmaplan

Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Bestuur Burgerzaken Beheer overige gebouwen en gronden Overhead Treasury OZB woningen OZB niet-woningen Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds Overige baten en lasten Mutaties reserves Resultaat van de rekening van baten en lasten

Programmadoelstelling

- Het goed besturen van de gemeente. Dit willen wij bereiken door inwoners te vertellen wat wij als bestuur doen en waar wij het gemeenschapsgeld voor gebruiken.
- Raad en college betrekken onze inwoners en organisaties tijdig bij het maken van plannen en beleid, zodat zij invloed hebben op de eigen leefomgeving.
- Onze dienstverlening is eigentijds, waarbij wij rekening houden met de verschillende groepen inwoners in onze gemeente.
- Wij kiezen voor persoonlijk contact en zijn goed bereikbaar. Door korte lijnen leveren wij oplossingen op maat. Inwoners waarderen dat.
- Doorlopend werken we aan het verbeteren van de dienstverlening. We leren ervan wanneer inwoners niet tevreden zijn. Klachten nemen we serieus.
- Wij voeren een behoedzaam financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering.

Verbonden partijen

[Vereniging Nederlandse Gemeenten \(VNG\)](#)

[Vereniging Drentse Gemeenten](#)

[Bank Nederlandse Gemeente \(BNG Bank\)](#)

[Enexis](#)

[Waterleidingmaatschappij Drenthe](#)

[P10](#)

Beleidskaders

[Vernieuwing BBV op het gebied van onder ander vennootschapsbelasting, overhead, grondexploitaties, opbouw begroting en materiële vaste activa](#)

[Financiële verordening Midden-Drenthe](#) (2016)

[Controleverordening gemeente Midden-Drenthe](#) (2012)

[Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Midden-Drenthe](#) (2004)

[Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe](#)

[Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement](#) (2015)

[Nota Reserves en Voorzieningen](#) (2019)

[Bouwplan: Dichtbij, Duidelijk en Daadkrachtig](#) (2016)

Notitie Beschikbaar en Bereikbaar (2016)

Ontwikkelingen

- Na de verkiezingen heeft de raad het Raadsprogramma opgesteld voor deze raadsperiode. De raad heeft het Raadsprogramma vastgesteld en ook een werkgroep benoemd, die de speerpunten in dit programma gaat uitvoeren.
- Op basis van het raadsprogramma is een bestuursakkoord opgesteld door het college. In 2023 gaat het college bezig met de uitvoering van het bestuursakkoord.
- De speerpunten in beide programma's richten zich op de onderwerpen wonen, duurzaamheid en klimaat, dienstverlening en bestuursstijl. Participatie is bij al deze thema's belangrijk en heeft daarom speciale aandacht.
- Naast deze thema's vormen de diverse landelijke crises een uitdaging voor het bestuur. Naast corona, gaat het bijvoorbeeld om opvang van vluchtelingen en hoge energielasten.
- De in 2021 unaniem door de gemeenteraad vastgestelde bestuurlijke visie blijft voor een langere periode houvast bieden voor de richting van de beleidsmatige ontwikkelingen.
- De pilot van de werkgroep Democracy, een participatietraject waarbij de samenleving het initiatief neemt en de raad faciliteert, is deels voor de gemeenteraadsverkiezingen afgerond. Tevens zijn de leerpunten van de pilot opgenomen in het participatiebeleid.
- De twee moties die in 2019 en 2020 zijn aangenomen t.a.v. raadscommunicatie en bestuurlijke vernieuwing zijn onderdeel van de opdracht aan de werkgroep raadsprogramma.
- De nota verbonden partijen is in 2022 door de nieuwe raad vastgesteld. Drenthe-brede afspraken over samenwerking met de Gemeenschappelijke Regelingen maken daar deel van uit.
- Vanaf 1 januari 2023 met de jaarstukken 2023 moet het college een rechtmatigheidsverantwoording afleggen over de rechtmatigheid van de jaarrekening.

Wat willen we bereiken?

- Uitvoering van het raadsprogramma en het bestuursprogramma.
- Een bestuursstijl die aansluit bij de invulling van de rol van de raad van Midden-Drenthe en bijdraagt aan interactie met inwoners.
- Een goede overdracht van kennis en vaardigheden ten behoeve van de (nieuwe)raadsleden.
- Veel interactie tussen bestuur, samenleving en andere besturen om door middel van participatie uitvoering te geven aan "meedenken, meepraten en meedoen".
- Een nieuwe kroon benoemde burgemeester in 2023.
- Het verbeteren van de inkoop zodat we op termijn weer een goedkeurende accountantsverklaring voor rechtmatigheid kunnen krijgen

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2022 een veelzijdig introductieprogramma georganiseerd voor de nieuwe raad en de nieuwe commissieleden.
- Naast raadsleden kunnen ook commissieleden per 1 januari 2023 lid worden van de Vereniging voor raadsleden.
- De raadswerkgroep raadsprogramma wordt extern ondersteund bij de uitvoering van de taak.

- Meer nadruk op participatie en raadscommunicatie.
- Binnen de organisatie voldoende beheers- en controlemaatregelen te hebben en door te ontwikkelen om tot een goedkeurende accountantsverklaring te komen.
- Op basis van de in 2021 vastgestelde gedragscode integriteit spreekt de raad hierover jaarlijks met elkaar.
- Deelnemen aan de VDG, de VNG en de P10.
- De raad actief informeren over ontwikkelingen binnen de Gemeenschappelijke Regelingen conform de nota verbonden partijen.
- De griffie tijdelijk (binnen de ruimte die de formatie biedt) uitbreiden om te zorgen voor een goede ondersteuning van de raad.
- De rekenkamercommissie ondersteunen bij de werkzaamheden en gesprekken met de raad over de onderzoeksonderwerpen en het ondersteunen van de controlerende rol van de raad.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.799	1.969	2.008	2.070	2.074	2.012
Totaal lasten	1.799	1.969	2.008	2.070	2.074	2.012
Totaal baten	-43					
Resultaat	1.756	1.969	2.008	2.070	2.074	2.012

Toelichting

Algemeen

De kosten voor personeel, gebouwen, automatisering, verzekering, kapitaallasten, etc. worden verzameld op zogenaamde kostenplaatsen. Enerzijds betreft dit kosten die direct aan een activiteit of taak kunnen worden toegerekend. Deze kosten worden vanuit de kostenplaatsen toegerekend/doorbelast aan de diverse taakvelden. Anderzijds is sprake van kosten die verband houden met de sturing en ondersteuning van het primaire proces, de overhead. Deze kosten worden vanuit de kostenplaatsen toegerekend/doorbelast aan het taakveld overhead. In beide gevallen vindt de doorbelasting plaats op basis van uren.

Omdat de kosten op de kostenplaatsen en de uren jaarlijks fluctueren, ontstaan er tussen de jaren verschillen in de toerekening/doorbelasting. Dit komt in de toelichting op het onderdeel 'wat mag het kosten' tot uiting in hogere of lagere toerekening/doorbelasting van kostenplaatsen of apparaatskosten.

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 39.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Indexering van de accountantskosten. De accountantskosten stijgen in 2023 met € 3.000 ten opzichte van 2022.
- Een daling van de bestuurskosten Raad € 61.000 in 2023 ten opzichte van 2022.

- Een stijging van de toegerekende apparaatskosten van € 85.000 in 2023 ten opzichte van 2022.
- Door een wijziging in de doorbelasting van de kostenplaatsen zijn de begrote lasten in 2023 hoger dan in 2022.
- Het vanaf 2023 niet meer moeten begroten van de salarispost van € 92.000 voor voormalig collegeleden.
- Stijging van de salariskosten van Raad en Raadscommissies. In 2023 een stijging van € 17.000.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Burgerzaken

Ontwikkelingen

- Een veranderende dienstverlening, de verdergaande digitalisering van aangiftes & aanvragen producten Burgerzaken, project digitaal aanvragen rijbewijzen (DAR) en de reisdocumentendip;
- Nastreven ambities en verder optimaliseren van onze (digitale) dienstverlening, e.e.a. overeenkomstig uitgangspunten visie op dienstverlening;
- Voorkomen van document-, identiteits- en adresfraude;
- (Landelijke) Optimalisering en modernisering processen rondom verkiezingen;
- Hybride werken.

Wat willen we bereiken?

- Privacy van onze ingezetenen waarborgen en document-, identiteits- en adresfraude voorkomen;
- Een optimale Basisregistratie personen (Brp), zodat het mogelijke is om op een goede wijze uitvoering te geven aan de wettelijk voorgeschreven taken, zoals afgifte van (internationale) uittreksels Brp, het in behandeling nemen van en de afgifte van rijbewijzen en reisdocumenten, het bijhouden van en de afgifte van uittreksels Burgerlijke Stand;
- Onze dienstverlening op het gebied van Burgerzaken via verschillende kanalen aanbieden, zoals fysiek, digitaal en telefonisch. In deze worden de landelijke ontwikkelingen nauwlettend gevolgd.
- Verkiezingen organiseren die goed toegankelijk zijn voor onze kiezers.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan de digitale dienstverlening klantvriendelijker maken en nog meer uitbreiden;
- Doorontwikkeling binnen het werkveld Burgerzaken door o.a. te investeren in opleidingen en trainingen voor de medewerkers en het bijwonen van de nodige Burgerzakenbijeenkomsten. Extra aandacht zal besteed worden aan functioneel beheer van de verschillende applicaties;
- Medewerkers faciliteren in het hybride werken, zodat zij hun werk goed en gezond kunnen doen en wij goede dienstverlening kunnen blijven leveren;
- Continueren deelname aan de LAA (Landelijke Aanpak Adresfraude);

- Voor het goed organiseren van de verkiezingen volgen we de landelijke ontwikkelingen & bijeenkomsten / trainingen.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	974	988	1.026	990	1.018	1.046
Totaal lasten	974	988	1.026	990	1.018	1.046
Totaal baten	-399	-321	-254	-254	-254	-254
Resultaat	575	667	772	736	764	792

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 38.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Verkiezingen. In 2023 wordt er voor € 24.000 meer begroot ten opzichte van 2022.
- Het jaarlijks fluctuerende verloop aanschaf reisdocumenten. In vergelijking met voorgaande jaar wordt in 2023 € 26.000 minder begroot ten opzichte van 2022.
- Indexering van de toegerekende apparaatskosten. Een stijging van de toegerekende apparaatskosten van € 40.000 in 2023 ten opzichte van 2022.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 67.000 lager ten opzichte van de begrote baten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Lager verwachte baten secretarieleges. Tegenover de lagere rijksleges staan lagere aankoop en afdracht reisdocumenten.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden

Ontwikkelingen

- Bij de verduurzamingsopgave van het maatschappelijk vastgoed houden we rekening met de veranderende behoefte en potentie van onze gebouwen.
- Dorpshuizen en sportcomplexen behoren tot het maatschappelijk vastgoed, maar tegelijk zien we verduurzaming van deze gebouwen als een gezamenlijke opgave met de eigenaar/exploitant. In 2022 wordt onderzocht op welke wijze we invulling kunnen geven aan een gelijk speelveld en behandeling en, op welke wijze de prioritering en financiering van de verduurzaming van dorpshuizen en sportvoorzieningen gaan bepalen. De financiële consequenties komen grotendeels bovenop de beschikbare investeringsruimte overeenkomstig het Integraal Accommodatiebeleid.
- Er wordt gewerkt aan planvorming rondom de MFA De Spil in Bovensmilde. Doelstelling is om de MFA De Spil weer klaar te maken voor de toekomst, de MFA te verduurzamen, de

bibliotheek onder te brengen en mee te werken aan de verhuizing van de kantine van BSVV naar een eigen voorziening op het sportcomplex.

- Voor de periode tot en met 2026 werken we ook aan de planvorming voor verduurzaming / (ver) nieuwbouw van werkplaats/milieustraat Beilen, zwembad de Smelte en de Drenthehal.

Wat willen we bereiken?

- Het maatschappelijk vastgoed in Midden-Drenthe is in 2040 energieneutraal.
- Bij verduurzaming van accommodaties sluiten we zoveel mogelijk aan bij noodzakelijke en logische momenten van het (groot) onderhoud (MJOP) van het pand.
- Voor accommodaties (maatschappelijk vastgoed), waarin wordt overwogen te investeren in (ver) nieuwbouw of verduurzamen, stellen we businesscases op. In de businesscase beoordelen en wegen we de belangrijkste (maatschappelijke) aspecten en risico's af.
- In de toekomstbestendige gebouwen kijken we naar mogelijke combinaties van maatschappelijke voorzieningen en samenwerking.
- Afscheid nemen we van een pand als deze geen maatschappelijk belang (meer) dient, niet nodig is voor uitvoeren wettelijke verplichtingen en niet nodig voor toekomstige ontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Op basis van het eind 2021 vastgestelde Integraal Accommodatie Beleid (IAB) maken we op natuurlijke momenten (mutatie/investering/veranderende behoefte samenleving) een afweging over het toekomstperspectief van het gebouw (de 'stenen') waarbij we niet alleen de accommodatie maar ook functies willen verduurzamen. Hierin kijken we minstens 20 jaar vooruit. Dit doen we in overleg met de gebruikers/exploitanten/eigenaren.
- In het maatschappelijk vastgoed investeren we 25,9 miljoen in verduurzaming danwel (ver) nieuwbouw.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	129	106	121	0	0	0
Totaal lasten	129	106	121			
Totaal baten	-126	-95	-121			
Resultaat	4	11				

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 15.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt verklaard door:

- Hogere rentekosten en hogere toegerekende apparaatskosten.

Baten

De begrote baten 2023 en volgende jaren zijn gelijk aan 2022.

- De hogere baten 2023 hebben betrekking verkoop gronden.

Taakveld Overhead

Ontwikkelingen

- De aankomende jaren worden extra middelen beschikbaar gesteld voor de verder ontwikkeling van de ambtelijke organisatie en een inhaalslag op het gebied van de dienstverlening en ICT.

Wat willen we bereiken?

- Inzicht hebben in de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
- Inzicht in de toerekening van de kosten van overhead aan de kostendekkende heffingen (rioolheffing en afvalstoffenheffing), bouwgrond en investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We brengen overeenkomstig het BBV alle kosten in beeld van de activiteiten die onder overhead vallen.
- Een deel van de overhead wordt via een rekentarief per productief uur doorberekend aan afvalstoffen- en rioolheffing, bouwgrond en investeringen.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	11.739	16.756	13.085	12.859	13.160	13.506
Totaal lasten	11.739	16.756	13.085	12.859	13.160	13.506
Totaal baten	-155	-103	-90	-91	-92	-93
Resultaat	11.584	16.653	12.995	12.768	13.068	13.413

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 3.671.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Overheveling en van incidentele budgetten van 2020 naar 2021. Dit betreft het restant budget van € 1.145.000 voor het centraal budget bedrijfsvoering en dienstverlening, voor onderzoekskosten gebouwenbeleid € 69.000 en voor pilot inzet sociale media € 19.000. In 2021 is ook incidenteel € 26.000 toegevoegd aan het budget voor organisatieontwikkeling.
- Dat op grond van het amendement "extra investeren in versterken ambtelijke organisatie" voor de jaren 2022 en 2023 incidenteel elk jaar € 500.000 beschikbaar wordt gesteld.
- Structureel en incidenteel budget voor de invoering en uitvoering van de nieuwe Wet Open Overheid. Het loopt van € 112.000 in 2022 op naar € 158.000 in 2025. Via het gemeentefonds ontvangt de gemeente hiervoor de middelen. In 2022 is een stelpost van € 2.000 opgenomen voor dwangsommen bij niet tijdige beslissing.

- Het doorrekenen van verzekeringen en apparaatskosten binnen- en buitendienst levert in 2022 een verhoging op van € 166.000. Voor de volgende jaren is de stijging ten opzichte van het jaar ervoor voor 2023: € 9.000, 2024: € 24.000 en 2025: € 14.000.
- Per saldo is de overhead in 2022 € 2.031.000 lager ten opzichte van 2021. In de volgende jaren nemen de overheadlasten toe ten gevolge van indexeringen, 2023: € 144.000; 2024: € 116.000 en 2025: € 132.000.
- Het bestedingsplan 2022 is € 250.000 structureel en € 1.625.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor versterking van de ambtelijke organisatie.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 13.000 lager dan de begrote baten 2022. Hetzelfde geldt voor de volgende jaren. Dit betreft het saldo van verschillende kleine mutaties in de apparaatskosten die vallen onder de overhead.

Taakveld Treasury

Ontwikkelingen

- Op dit moment stijgt de rente. De verwachting is dat de rente de komende jaren ook licht zal stijgen.

Wat willen we bereiken?

- We zorgen ervoor dat de gemeente over voldoende liquide middelen beschikt om haar activiteiten te kunnen uitvoeren.
- We willen zo optimaal mogelijk financieringsmiddelen aantrekken tegen een zo laag mogelijke rente, zo min mogelijk risico's en zo laag mogelijke kosten om de taken die de gemeente heeft te kunnen uitvoeren.
- We willen de risico's die verbonden zijn aan treasury beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's, kredietrisico's).

Wat gaan we daarvoor doen?

- We volgen de rentemarkt op de voet.
- We anticiperen periodiek op onze liquiditeitsbehoefte en we trekken indien nodig kortlopende en langlopende geldleningen aan.
- We beheersen de risico's en proberen zoveel mogelijk zekerheden te vestigen bij leningen en garanties die aan derden worden verstrekt.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	400	-191	170	-72	-72	-204
Totaal lasten	400	-191	170	-72	-72	-204
Totaal baten	-918	-793	-1.072	-939	-964	-893
Resultaat	-518	-984	-902	-1.010	-1.036	-1.097

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 361.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Effect renteomslag. Voor 2023 levert het een hogere doorrekening op van € 201.000.
- Hogere toe te rekenen bespaarde rente van € 5.000. Het is hier een nadeel maar hetzelfde bedrag bij de baten een voordeel.
- Door een wijziging in de doorbelasting van de kostenplaatsen zijn de begrote lasten in 2023 hoger dan in 2022.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 279.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Hogere toegerekende bespaarde rente van € 229.000.
- Het wijzigen van de renteontvangsten van verstrekte leningen, per saldo in 2023 een hogere baten van € 13.000.
- Lagere kapitaalrente lasten van € 62.000 in 2023 ten opzichte van 2022.

Taakveld OZB woningen

Ontwikkelingen

- Op basis van het Bestuursakkoord geen tariefsverhoging, behalve correctie voor inflatie.
- Herziening gemeentelijk belastinggebied: verruimen, verbreden en moderniseren.
- Vervallen gebruik acceptgiro's per 1 juni 2023.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling: de ingangsdatum is nog niet bekend.

Wat willen we bereiken?

- De geraamde opbrengst realiseren.
- De eigenaren betalen over een marktconforme WOZ-waarde.
- Tijdige betaling, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen.
- Bij te late betaling: invordering via aanmaning, dwangbevel, schuldregeling.
- Klantgericht behandelen van reacties en bezwaren.

- Het op orde hebben en houden van de kwaliteit basisregistratie WOZ: volledigheid objecten, analyseren vraag- en koopcijfers, registratie nieuw- verbouw, sloop en vergunningsvrije bouw, waardebeoordeling.
- Het voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Vaststellen van de verordening voor heffen en innen van deze belasting.
- De jaarlijkse waardeontwikkeling corrigeren in de tarieven.
- Het actueel houden van de BAG/WOZ-gegevens: objecten, kadastrale percelen en eigenaren (koppeling Kadaster).
- Het actueel houden van de belastingsoorten en tarieven per object.
- Het opleggen van aanslagen en WOZ-beschikkingen: bulk eind februari.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- Incasso met aanmaningen en dwangbevelen bij te late betaling.
- Betalingsregelingen op verzoek.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	-33	441	605	628	652	675
Totaal lasten	-33	441	605	628	652	675
Totaal baten	-3.828	-3.994	-4.121	-4.203	-4.287	-4.372
Resultaat	-3.861	-3.552	-3.516	-3.575	-3.635	-3.697

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 164.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Een stijging van de toegerekende apparaatskosten van € 70.000 in 2023 ten opzichte van 2022.
- Door een wijziging in de doorbelasting van de kostenplaatsen zijn de begrote lasten in 2023 hoger dan in 2022.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 127.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- De indexering van 2,2% en de autonome groei.
- Voor de volgende jaren wordt alleen de indexering van 2% gehanteerd. De meeropbrengsten bedragen dan jaarlijks circa € 80.000.

Taakveld OZB niet-woningen

Ontwikkelingen

- Op basis van het Bestuursakkoord geen tariefsverhoging, behalve correctie voor inflatie.
- Herziening gemeentelijk belastinggebied: verruimen, verbreden en moderniseren.
- Vervallen gebruik acceptgiro's per 1 juni 2023.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling: de ingangsdatum is nog niet bekend.

Wat willen we bereiken?

- De geraamde opbrengst realiseren.
- De eigenaren en/of gebruikers betalen over een marktconforme of op basis van taxatiewijzers vastgestelde WOZ-waarde.
- Tijdige betaling, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen.
- Bij te late betaling: invordering via aanmaning, dwangbevel, schuldregeling.
- Klantgericht behandelen van reacties en bezwaren.
- Het op orde hebben en houden van de kwaliteit basisregistratie WOZ: volledigheid objecten, analyseren Vraag-, koop- en huurcijfers, registratie nieuw- verbouw, sloop en vergunningsvrije bouw, waardebepaling.
- Het voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Vaststellen van de verordening voor heffen en innen van deze belastingen.
- De jaarlijkse waardeontwikkeling wordt gecorrigeerd in de tarieven.
- Het actueel houden van de BAG/WOZ-gegevens: objecten, kadastrale percelen, eigenaren en gebruikers (koppeling Kadaster en BRP).
- Het actueel houden van de belastingsoorten en tarieven per object.
- Het opleggen van aanslagen en WOZ-beschikkingen: bulk eind februari.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- Incasso met aanmaningen en dwangbevelen bij te late betaling.
- Betalingsregelingen op verzoek.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	52	176	65	67	69	72
Totaal lasten	52	176	65	67	69	72
Totaal baten	-2.753	-2.906	-3.020	-3.081	-3.142	-3.205
Resultaat	-2.701	-2.730	-2.955	-3.013	-3.073	-3.133

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 111.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Door een wijziging in de doorbelasting van de kostenplaatsen zijn de begrote lasten in 2023 lager dan in 2022.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 114.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- De indexering van 2,2% en de autonome groei.
- Voor de volgende jaren wordt alleen de indexering van 2% gehanteerd.

Taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Ontwikkelingen

- De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven. Als de uitgaven van het rijk stijgen/dalen dan stijgt/daalt door de normeringssystematiek (trap op of trap af) evenredig ook de bijdrage van het rijk aan het gemeentefonds.
- Het nieuwe verdeelstelsel van de algemene uitkering en het sociaal domein wordt per 2023 ingevoerd. Voor de gemeente Midden-Drenthe leidt dit tot een hogere uitkering van € 11,92 per inwoner.

Wat willen we bereiken?

- Dat kort na het uitkomen van de circulaire van het gemeentefonds de financiële gevolgen voor onze gemeente meerjarig in beeld komen.
- Dat de organisatie wordt geïnformeerd over de onderdelen die voor hen relevant zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Dat we na het verschijnen van een circulaire (mei-, september- of de decembercirculaire) de financiële gevolgen voor onze gemeente meerjarig gaan berekenen.
- Dat we de financiële gevolgen gaan analyseren die de uitkomsten van een circulaire heeft op de (meerjaren)begroting.
- Dat we de specifieke gevolgen voor de diverse onderdelen in beeld gaan brengen.
- Dat we de betreffende teams hierover informeren.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten						
Totaal baten	-56.661	-56.602	-61.433	-64.530	-67.753	-64.045
Resultaat	-56.661	-56.602	-61.433	-64.530	-67.753	-64.045

Toelichting

Lasten

Er zijn op dit taakveld geen lasten begroot.

Baten

Op basis van maatstaven en eenheidsprijzen worden jaarlijks de bijdrage uit het gemeentefonds berekend.

Hierbij is een belangrijke factor de jaarlijkse ontwikkeling van het accrespercentage. Die wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven.

De resultaten van de meicirculaire 2022 zijn verwerkt in de begroting 2023 en volgende jaren.

Taakveld Overige baten en lasten

Ontwikkelingen

- Onder de overige baten en lasten wordt, evenals voorgaande jaren, een stelpost opgenomen voor de onderuitputting van beschikbaar gestelde kredieten. Het bedrag dat niet wordt besteed, wordt toegevoegd aan de reserve Wegen en Bruggen. Dit loopt door totdat het saldo van deze reserve toereikend is om de kapitaallasten van de investeringen vanuit het beleidsplan Onderhoud Wegen en Bruggen 2018-2028 te kunnen dekken.

Wat willen we bereiken?

- Dat we inzicht hebben in alle baten en lasten die (nog) niet aan een specifiek taakveld kunnen worden toegerekend.
- Dat we jaarlijks een bedrag van € 25.000 beschikbaar hebben voor onvoorziene uitgaven.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Alle baten en lasten die niet direct kunnen worden toegerekend aan een specifiek taakveld inventariseren. Dit betreffen o.a. posten als onvoorzien, nog niet aangewend deel van structurele bestedingsruimte, verrekening BTW Compensatiefonds en incidentele onderuitputting kapitaallasten.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	13	2.297	52	52	52	52
Totaal lasten	13	2.297	52	52	52	52
Totaal baten	-379	-15	-15	-15	-15	-15
Resultaat	-366	2.282	37	37	37	37

Toelichting

Lasten

De lasten op dit taakveld bestaan in de basis uit het budget voor onvoorziene uitgaven (€ 25.000). De hogere lasten in 2022 ten opzichte van 2023 worden veroorzaakt door het in 2022 beschikbare budget voor coronakosten (€ 1,4 miljoen) en het voordelige saldo in de voorjaarsnota 2022 (€ 1,2 miljoen).

Baten

De baten bestaan in de basis uit het verwachte voordeel op declaratie van het BTW compensatiefonds.

Gaandeweg het begrotingsjaar wordt dit bijgesteld op basis van de werkelijke compensabele btw.

Taakveld Vennootschapsbelasting (VpB)

Ontwikkelingen

- Jaarlijks vindt een toetsing plaats welke activiteiten onder vennootschapsbelasting vallen. Op dit moment zijn alleen de bouwgrondactiviteiten vennootschapsbelastingplichtig.

Wat willen we bereiken?

- Jaarlijks tijdig een complete aangifte vennootschapsbelasting indienen bij de belastingdienst.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente wordt voor vergelijkbare activiteiten als in het bedrijfsleven, fiscaal gelijk behandeld. Een aantal activiteiten valt daardoor onder de vennootschapsbelasting.

- Jaarlijks toetsen of ondernemersactiviteiten zijn verricht en of op deze activiteiten winst is gemaakt waarmee de gemeente onder de vennootschapsbelasting valt.
- Jaarlijks een aangifte vennootschapsbelasting indienen bij de belastingdienst.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten						
Totaal baten						
Resultaat						

Toelichting

Lasten

Er zijn op dit taakveld geen lasten begroot. Indien een betaling voortvloeit uit de winst van de bouwgrond dan zullen deze kosten ook binnen de bouwgrond worden opgevangen.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Mutaties reserves

Ontwikkelingen

- Er zijn geen relevante ontwikkelingen. In dit taakveld worden de stortingen en onttrekkingen aan de algemene - en bestemmingsreserves verantwoord.

Wat willen we bereiken?

- Dat we de beschikking hebben over voldoende weerstandsvermogen voor het opvangen van onvoorziene calamiteiten.
- Dat de saldo's van de reserves toereikend zijn voor de realisering van het beschreven doel.
- We zorgen ervoor dat mutaties in reserves binnen de beleidsregels worden uitgevoerd.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We handhaven een vrij te besteden algemene reserve van minimaal € 3 miljoen als buffer voor financiële tegenvallers.
- Jaarlijks toetsen of het beschreven doel van de reserve nog actueel is en gerealiseerd kan worden.
- Dat mutaties in de reserves worden onderbouwd met raadsbesluiten.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	16.451	4.687	1.026	1.046	1.066	1.232
Totaal lasten	16.451	4.687	1.026	1.046	1.066	1.232
Totaal baten	-17.475	-16.568	-2.157	-1.427	-1.246	-977
Resultaat	-1.024	-11.880	-1.131	-381	-180	255

Toelichting

Lasten

Het betreft de toevoegingen aan de reserve kapitaallasten en de reserve vervangingsinvesteringen.

Baten

Het betreft de onttrekkingen aan de reserve kapitaallasten, vervangingsinvesteringen, onderhoud gebouwenreserve, afvalstoffenheffing en de algemene bestemmingsreserve. De onttrekking aan de algemene bestemmingsreserve betreft het incidentele bestemmingsplan 2022 (restant) en 2023 en specifieke besluitvorming zoals vitale vakantieparken en bijdrage agenda veenkoloniën.

Taakveld Resultaat van de rekening van baten en lasten

Ontwikkelingen

- Er zijn geen ontwikkelingen. Dit taakveld geeft het overschot of tekort ten opzichte van de begroting weer.

Wat willen we bereiken?

- Wij streven naar een begroting in evenwicht.
- Wij willen tussentijds inzicht in de beschikbare financiële ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij begroten realistisch de verwachte baten en lasten.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten						
Totaal baten						
Resultaat						

Toelichting

Lasten

In 2023 en volgende jaren zijn geen lasten op dit taakveld begroot.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Programma

Veiligheid

Taakveld

Crisisbeheersing en brandweer

Openbare orde en veiligheid

Programmadoelstelling

- Wij zorgen voor een veilige en prettig leefbare samenleving in Midden-Drenthe.
- Wij zorgen in samenwerking met de Veiligheidsregio Drenthe voor een adequate crisismanagementorganisatie.
- Wij waarborgen de veiligheid van de mensen die in Midden-Drenthe wonen, werken, recreëren of anderszins verblijven.
- Wij handhaven de regelgeving en de openbare orde. Daarmee beschermen we inwoners en bedrijven zo goed mogelijk tegen aantasting van hun leefomgeving en hun persoonlijke veiligheid.

Verbonden partijen

[Veiligheidsregio Drenthe \(VRD\)](#)

Beleidskaders

Regionaal Beleidsplan Noord Nederland 2020-2023

[Regionaal Crisisplan VRD](#)

Hennepconvenant Noord Nederland (waaronder handhavingsbeleid hard- en softdrugs gemeente Midden-Drenthe 2014)

APV Gemeente Midden-Drenthe 2021

[Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe](#)

Ontwikkelingen

Crisisbeheersing:

- De aard van crises verandert van voornamelijk flitscrises naar langdurige crises. Een langdurige crises vraagt een compleet andere inzet van de crisisorganisatie. Dit vereist zowel nieuwe kennis als nieuwe netwerkpartners.
- Daarnaast laat de COVID-19 crisis zien dat er een verschuiving plaatsvindt richting maatschappelijke crises. Tijdens deze crises heeft de VRD samengewerkt met gemeenten en andere ketenpartners. In de komende jaren moet de crisisbeheersing organisatie doorgroeien in die rol van samenwerking, waarbij de VRD ondersteunt, faciliteert en coördineert.
- De VRD zet de komende jaren in op een betere voorbereiding op ongekende crises (zoals een cybercrisis). Het uitbreiden en onderhouden van het crisisnetwerk, een multidimensionaal crisismodel en een parate, flexibele en wendbare organisatie zijn hiervoor een vereiste.
- Voor het optimaliseren van de samenwerking, ondersteuning en uitvoering wordt er de komende jaren ook gewerkt aan het verbeteren van de informatievoorziening.
- Er wordt gewerkt aan een verbetering van de positie van de GHOR tijdens een crisis.

Brandweezorg in Drenthe:

- Het landelijke voorstel voor taakdifferentiatie tussen brandweervrijwilligers en beroepsmedewerkers zijn kaderstellend bij het proces om de brandweezorg op een andere wijze in te richten. Hierbij staat de hulpverlening aan inwoners goed en financieel verantwoord organiseren voorop en blijft vrijwilligheid de basis voor de brandweezorg in Drenthe, maar wordt er ook ingezet op specialismen via (parttime) beroeps.
- Gelijke brandweezorg maakt plaats voor gelijkwaardige brandweezorg. Er wordt maatwerk geleverd waarbij het verschil in taken, opkomsttijden en kwaliteit, afgestemd wordt op het risico en de mate van verstedelijking.
- Het aantal beschikbare en vakbekwame brandweervrijwilligers neemt af, waardoor paraatheid en opkomsttijden onder druk komen te staan.
- De advisering op het gebied van brandveiligheid gaat sterk wijzigen als gevolg van de invoering van de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen.

Wat willen we bereiken?

Crisisbeheersing:

- De VRD wil in 2023 een goede inbedding van de hernieuwde crisisorganisatie: dat vraagt andere kennis, een breder crisisnetwerk en slimmer gebruik van data. Alle crisisfunctionarissen worden op de hoogte gesteld en getraind ten aanzien van de hernieuwde crisisorganisatie en wijze van crisisbeheersing.
- Daarnaast ligt de focus op het ontwikkelen van kaders voor kwaliteitszorg binnen de crisisorganisatie.
- De VRD wil de uitvoering van het project Actualisatie Bevolkingszorg afronden en daarnaast het Regionaal Risicoprofiel Drenthe actualiseren.
- In 2023 wordt de crisiscommunicatie voorbereid op langere en/of ongekende crises.

- De focus van crisisbeheersing moet liggen op cybercrime en cybergevolgbestrijding, klimaatadaptatie en energietransitie en de professionalisering van het informatieknooppunt.

Brandweezorg:

- Via het Programma Brandweezorg wil de VRD de komende jaren verder bouwen aan toekomstbestendige brandweezorg.
- Daarnaast wil de VRD achterstanden in vakbekwaamheid en verminderde sociale binding op de brandweerposten als gevolg van de COVID-19 pandemie herstellen d.m.v. oefeningen.
- De advisering wordt doorontwikkeld om zo aan te sluiten bij de veranderingen die de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging met zich meebrengen.
- De VRD wil kosten van brandweermateriaal en -materieel beheersbaar houden.
- Gezien de ontwikkelingen rondom klimaatadaptatie en de energietransitie streeft de VRD ernaar om het kennisniveau rondom deze thema's te verhogen om zo de kennis toe te kunnen passen binnen de verschillende taakvelden van de brandweer.

Wat gaan we daarvoor doen?

Crisisbeheersing:

- De hernieuwde crisisorganisatie is in staat om vroegtijdig crises te kunnen signaleren en op een passende wijze te beheersen. Door deze flexibele inzet is het mogelijk om ook onbekende crises te beheersen.
- De impuls voor de crisisbeheersing wordt gerealiseerd door een geactualiseerd crisisplan en opleidingen, training en oefeningen voor de crisisfunctionarissen. Eind 2023 zijn alle crisisfunctionarissen op de hoogte van de hernieuwde crisisorganisatie en wijze van crisisbeheersing.
- Er wordt ingezet op de uitbreiding en versterking van het (inter)regionale en landelijke netwerk.
- In 2023 worden kaders voor kwaliteitszorg ontwikkeld. Zo worden onder andere basiskwalificaties ontwikkeld die voor de functies in de crisisorganisatie als uitgangspunt gaan dienen.
- In 2023 wordt voorbereid op de nieuwe beleidscyclus 2024-2027. Onderdeel van de beleidscyclus is het actualiseren van het Regionaal Risicoprofiel.

Brandweezorg:

- In 2022 is een start gemaakt met het herstellen van achterstanden die zijn ontstaan als gevolg van de COVID-19 pandemie. In 2023 wordt verder uitvoering gegeven aan het herstelprogramma dat in 2022 is gestart.
- In 2023 wordt het Programma Brandweezorg uitgevoerd. Het programma heeft tot doel dat de Drentse brandweezorg met vrijwilligers, goed, veilig effectief en betaalbaar blijft. De strategie van het programma is gericht op het benutten van lokale mogelijkheden in de samenleving en die van vrijwilligers.
- Ook binnen de brandweezorg wordt er in 2023 voorbereid op de nieuwe beleidscyclus 2024-2027. Onderdeel van de beleidscyclus is het actualiseren van het dekkingsplan van de brandweer. De basis van het huidige dekkingsplan van Brandweer Drenthe dateert uit 2013. Herziening is noodzakelijk om alle infrastructurele wijzigingen en huisvestingswijzigingen van de afgelopen jaren te verwerken.

- Als gevolg van inflatie, schaarste in middelen en krapte op de arbeidsmarkt wordt de brandweer sinds 2021 geconfronteerd met een forse stijging van kosten. Er worden plannen uitgewerkt om zo effectief mogelijk om te gaan met de prijsstijgingen

GHOR:

- Het doel is om de positionering van de GHOR te verbeteren zodat deze een heldere rol en duidelijke organisatorische inbedding krijgt, waarbij de samenwerking tussen de VRD en GGD Drenthe maximaal wordt benut.
- In aanvulling op het regionaal risicoprofiel stelt de GHOR samen met geneeskundige ketenpartners een zorgrisicoprofiel op. Hierin worden voor de geneeskundige keten de specifieke risico's en onbalans in vraag en aanbod in kaart gebracht en geduid. Het zorgrisicoprofiel wordt in 2023 aangeboden aan het bestuur.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.944	2.108	2.163	2.182	2.267	2.343
Totaal lasten	1.944	2.108	2.163	2.182	2.267	2.343
Totaal baten		-15	-15	-15	-15	-15
Resultaat	1.944	2.092	2.148	2.167	2.252	2.328

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 55.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- De hogere bijdrage in 2023 voor loon en prijsstijgingen van € 61.000 aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Drenthe. In de volgende jaren stijgt de bijdrage jaarlijks door indexeringen met circa € 74.000.
- Mutaties in onderhoud gebouwen. Deze lasten zijn afhankelijk van de meerjarig geplande onderhoudswerkzaamheden aan de brandweergebouwen. Ten opzichte van het voorgaande jaar is 2023 bijna € 28.000 hoger, 2024 € 56.000 lager, 2025 € 9.000 hoger en blijft het onderhoud in 2026 als totaal zo goed als gelijk ten opzichte van 2025.
- In 2022 was € 20.000 als eenmalige kosten in de brandweerkazerne Smilde begroot.
- Door bijstelling van de toerekende kosten zijn de kosten voor 2023 € 14.000 lager

Baten

De begrote baten 2023 en volgende jaren zijn gelijk aan de € 15.000 van 2022

Het betreft de ontvangen verrekening van de huisvestingskosten van onze drie brandweerkazernes.

In 2021 was hiervan nog geen sprake.

Taakveld Openbare orde en veiligheid

Ontwikkelingen

- Begin 2022 werd veel capaciteit vanuit Openbare Orde en Veiligheid nog ingezet voor werkzaamheden die verband houden met de COVID-19 crisis. Na het eerste kwartaal werden de maatregelen versoepeld en konden reguliere werkzaamheden weer worden opgepakt. Zo kon er bijvoorbeeld gewerkt worden aan beleidsmatige achterstanden.
- De Integrale Veiligheidsmonitor is een bevolkingsonderzoek naar veiligheid, leefbaarheid en slachtofferschap. De resultaten van de Veiligheidsmonitor zijn opgeleverd in 2022. Naast gesprekken met de inwoners en de raad diende ook deze resultaten als input voor het opstellen van een Integraal Veiligheidsplan (IVP).
- Ondernijning blijft een belangrijk thema, ook in de lokale politiek. Bestuurders en organisatie krijgen hier mee te maken als gevolg van het werk dat zij verrichten. In 2022 zijn we gestart met een plan van aanpak ondernijning, welke in 2023 verder wordt uitgewerkt. Zo gaan we verdere invulling geven aan het uitoefenen van een veilig publiek taak in relatie tot een veilige woon- én werkomgeving, mede naar aanleiding van het in 2019 opgestelde Ondernijningsbeeld Zuidwest Drenthe.

Wat willen we bereiken?

- We blijven inzetten op veilige straten, buurten en wijken. Met andere woorden een intrinsiek veilige woon- en leefomgeving, zowel overdag als 's avonds, voor inwoners, bedrijven, instellen en iedereen die Midden-Drenthe bezoekt.
- Ondernemers in Midden-Drenthe voeren hun bedrijf uit, zonder dat zij daarbij gehinderd worden door criminaliteit en onveiligheid.
- In Midden-Drenthe zorgen we voor integriteit en veiligheid en voorkomen we zoveel als mogelijk verschijnselen met een potentieel omvangrijk veiligheidseffect.
- Jongeren zijn een belangrijke doelgroep in het veiligheidsbeleid: enerzijds als 'slachtoffer', anderzijds als 'dader'. Wij verbeteren de veiligheidsbeleving van jongeren en onze inwoners en zien een afname van jeugdcriminaliteit door ons te richten op thema's als jeugdoverlast, jeugdgroepen, alcohol en drugsgebruik, veiligheid in en om de school en binnen het gezin.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan bezig met de uitvoering van het Integraal Veiligheidsplan 2023-2027.
- Onze buitengewoon opsporingsambtenaren zijn en blijven zichtbaar aanwezig op straat.
- We houden onder andere toezicht in de openbare ruimte, behandelen ingekomen klachten, controleren vergunde evenementen en inrichtingen met een drank- en horecaverunning. In voorkomend geval dwingen we de naleving van regelgeving af middels handhavend optreden.
- Het WhatsApp Buurtpreventie project blijven we faciliteren voor zover er nog nieuwe of aanvullende aanvragen komen.
- We blijven actief optreden in het geval van hennepkwekerijen en overige overtredingen op gebied van de Opiumwet. In voorkomende gevallen geeft de burgemeester uitvoering aan het nieuwe handhavingsbeleid hard- en softdrugs van de gemeente middels het sluiten van panden voor bepaalde tijd.

- We blijven actief als het gaat om het identificeren en monitoren van jeugdgroepen die overlast veroorzaken. We treden niet alleen groepsgericht, maar ook persoonsgericht op, waarbij correcties boven sancties gaan. Voor zover mogelijk treden we samen met onze ketenpartners op.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	309	371	547	565	584	602
Totaal lasten	309	371	547	565	584	602
Totaal baten	-11	-13	-13	-14	-14	-14
Resultaat	297	358	534	552	570	588

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 176.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Dat vanaf 2023 jaarlijks een Wpg Audit plaatsvindt. De kosten bedragen € 3.500.
- Dat voor het project t Geruzie Veurbij/buurtbemiddeling alleen voor 2022 € 23.000 beschikbaar was.
- Een verhoging van het aantal toe te rekenen uren de apparaatskosten binnen- en buitendienst. Voor 2023 betreft dit een verhoging van € 198.000 en de volgende jaren gaat het ten gevolge van indexering jaarlijks met circa € 16.000 omhoog.
- Het overige van circa € 3.000 is de saldering van diverse kleinere posten.

Baten

De begrote baten zijn jaarlijks zo goed als gelijk. Het betreft legesopbrengsten speelautomaten en drank- en horecaverGUNningen.

Programma	Verkeer, vervoer en waterstaat
Taakveld	Verkeer en vervoer

Programmadoelstelling

- Wij willen de openbare ruimte op zo'n manier inrichten en beheren dat sprake is van een aantrekkelijk en leefbaar woonklimaat.
- Wij willen een optimaal bereikbare gemeente zijn.
- Wij willen vanuit de nota "Midden-Drenthe op de goede weg!" de aankomende jaren zorgen voor het gewenste kwaliteitsniveau van onze wegen en bruggen.

Verbonden partijen

Geen.

Beleidskaders

Beleid Onderhoud wegen en bruggen Midden-Drenthe op de goede weg! 2018-2028

[Gemeentelijk Verkeers- en Vervoers Plan 2012 -2020](#)

(In de raadsvergadering van 30 oktober 2012 geëvalueerd en geactualiseerd)

[Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023](#)

[Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe](#)

Ontwikkelingen

- We hebben te maken met een aantal maatschappelijk ontwikkelingen die ook impact hebben op mobiliteitsgebied en in de Grond-, Weg- en Waterbouw.
 - We staan voor een grote klimaatopgave. Op dit moment, en in de toekomst.
 - De prijzen van grondstoffen en brandstoffen zijn hoog en naar verwachting blijven deze ook nog geruime tijd hoog.
 - Door COVID-19 is de maatschappij blijvend veranderd.
 - De samenleving verandert, daarmee de openbare ruimte en het gebruik ervan. De verandering van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij zorgt er onder andere voor dat mensen langer thuis wonen en daarmee vervoersstromen en -wijzen veranderen.

De bovenstaande ontwikkelingen hebben grote effecten.

- Vanwege COVID-19 hebben de openbaar vervoerbedrijven financiële steun gekregen om de dienstregeling te kunnen rijden. Deze financiële steun komt te vervallen. De reizigers aantallen van het openbaar vervoer zitten niet meer op het niveau van voor COVID-19. Dit heeft effecten op de exploitatie. Er is een grote kans dat er daarom bezuinigd wordt op het openbaar vervoer. Ook op buslijnen en ritten in onze gemeente.
- Door bezuinigingen in het openbaar vervoer en de hoge brandstofprijzen moeten sommige inwoners alternatieve manieren om te reizen vinden. Soms door met andere vervoersmiddelen te reizen. Soms door thuiswerken. Soms door minder te reizen.
- De fiets kan een belangrijke rol vervullen als alternatief. We zijn een belangrijke fietsgemeente! De (elektrische) fiets neemt een dominantere rol in dan vroeger en dat neemt in de toekomst verder toe. In deze nieuwe werkelijkheid met meer thuiswerken neemt ook de behoefte aan bewegen toe. Mensen fietsen, wandelen, skeeleren meer dan eerder. Dit doen zij voor een belangrijk deel op de fietspaden. De fiets staat dus nog meer op de voorgrond dan vroeger. Het moet uitnodigen om te fietsen.
- Door de hoge brandstofprijzen is de verwachting dat veel mensen sneller de omschakeling maken naar een elektrische auto. Dit betekent dat er een grotere vraag ontstaat naar laadvoorzieningen. Dit betekent op sommige plekken een extra druk op de openbare ruimte.
- Voor het wegenonderhoud zien we dat we over het algemeen zwaardere constructieve maatregelen toe moeten passen om onze wegen in een goede conditie te brengen en te houden. Dit vereist hogere investeringen. Daarbovenop komen ook nog de gestegen kosten door de gestegen prijzen van de grondstoffen en materialen.

Wat willen we bereiken?

- Samen werken we aan een goede openbare ruimte voor iedereen, nu en in de toekomst. Vanuit deze taak staan we voor de opgave om de openbare ruimte, maatschappelijk verantwoorde wijze en op een duurzame manier, veilig en comfortabel in te richten en te (be)houden.

- We willen fietsen nog toegankelijker maken. Om zo in Midden-Drenthe duurzaam en gezond de toekomst tegemoet te gaan. Vanuit het nieuwe integrale fietsplan, met invalshoeken vanuit de verschillende vakgebieden verkeer, recreatie/toerisme, sociaal, gezondheid en sport, ontwikkelen we projecten en maatregelen.
- We willen de fiets een dominantere positie in laten nemen. Naast de verkeersaspecten levert dit een positieve bijdrage aan duurzaamheid, milieu, volksgezondheid en recreatie/toerisme.
- Voor wegen en verkeer investeren we, voortvloeiend uit het Beleid voor onderhoud wegen en bruggen 2018-2028: "Midden-Drenthe op de goede weg!", om wegen en bruggen op een goede manier onderhouden en zo de veiligheid en de bereikbaarheid in onze gemeente in de toekomst te waarborgen.
- De veiligheid en bereikbaarheid willen we ook verbeteren door te investeren in projecten. Daarnaast investeren we ook in onkruidbestrijding, straatvegen, onderhoud bermen en wegbeplanting en gladheidsbestrijding om de veiligheid en bereikbaarheid zoveel mogelijk te waarborgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Met de Scan Civiele Projecten als basis en het nieuwe fietsplan, maken we plannen om fietsen aantrekkelijker te maken. Ook zijn we, samen met de inwoners en belangenpartijen, aan het bekijken hoe we de veiligheid van de Beilervaart kunnen verbeteren.
- Voor het onderhoud van de wegen en de bruggen gaan we samen met raad een strategisch plan ontwikkelen.
- We maken plannen voor de noord-zuidroute door Beilen (o.a. Esweg). De noord-zuidroute is een belangrijke schakel in de fietsroute Assen-Beilen-Hoogeveen. We maken een veilige route voor wandelaars, fietsers en auto's. Een veilige route naar de nieuwe school, naar de sporthal en naar het centrum. Voor kinderen en volwassenen. Voor mensen zonder en met een beperking. Voor gewone, aangepaste en elektrische fietsen. Daarbij nemen we niet alleen de bovenkant mee (het profiel van de weg, de bestrating en het groen). We kijken ook naar de infrastructuur in de ondergrond.
Met raadsleden hebben in een sessie kaders gesteld. En inwoners en andere betrokkenen hebben we bevraagd met een online enquête. Met deze input en de technische opgaven ontwikkelen we de plannen.
- Vanuit de Visie op Smilde ligt er een wens om een plan te maken voor de Suermondsweeg-Linthorst Homanweg in Smilde binnen de bebouwde kom. Evenals de noord-zuidroute in Beilen is dit een belangrijke schakel voor wandelaars, fietsers en auto's. Ook moeten vele kinderen de weg oversteken om naar school te gaan.
- De gemeente Midden-Drenthe doet mee aan de concessie 1000-laadpalen in Groningen en Drenthe. Vanuit deze concessie plaatsen we strategische laadpalen voor elektrische auto's bij openbare voorzieningen en grote parkeerterreinen. Ook plaatsen we openbare laadpalen op aanvraag van inwoners, forensen en bezoekers die geen eigen parkeermogelijkheid hebben. Zo werken we, samen met inwoners en bedrijven, toe naar een dekkend netwerk van openbare en semi-publieke laadpalen in de gemeente Midden-Drenthe.
- Samen met de provincie en de andere Drentse gemeenten blijven we het Regionaal MobiliteitsPlan doorontwikkelen.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	5.481	5.805	6.751	6.848	7.057	7.145
Totaal lasten	5.481	5.805	6.751	6.848	7.057	7.145
Totaal baten	-314	-164	-164	-164	-164	-164
Resultaat	5.167	5.641	6.587	6.684	6.893	6.981

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 946.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Dat voor 2023 een stelpost van € 432.000 is opgenomen. Vanaf 2024 wordt dit bedrag nog verhoogd met € 201.000.
- De forse prijsstijgingen worden de diverse onderhoudsbudgetten voor 2023 in het totaal met € 362.000 verhoogd. Voor de volgende jaren bedragen deze voor 2024 € 100.000 en voor 2025 en 2026 circa € 70.000
- Dat in 2022 eenmalig middelen beschikbaar was gesteld voor ontwikkelingskosten Esweg € 68.000 en voor beleid klimaatadaptatie € 77.000.
- De hogere apparaatskosten binnen- en buitendienst. Voor 2023 bedraagt de verhoging € 173.000 en door indexering stijgen deze voor de volgende jaren jaarlijks met € 56.000. Voor 2023 staan hier € 196.000 lagere direct toegerekende kosten tegenover.
- Hogere kapitaallasten van € 320.000 in 2023. In 2024 worden de kapitaallasten € 61.000 lagere, in 2025 € 83.000 hoger en in 2026 € 38.000 lager.

Baten

De begrote baten 2023 en volgende jaren zijn gelijk aan de begrote baten 2022.

- Alleen de baten van 2021 waren € 150.000 hoger. Deze hogere baten waren opgebouwd uit € 105.000 hogere BDU subsidie voor het verbeteren van landbouwroutes. Het overige had betrekking op de hogere opbrengsten voor de vergoeding bestrating nutsbedrijven en de leges opbrengsten vergunningen kabels en leidingen.

Programma	Economie
Taakveld	Fysieke bedrijfsinfrastructuur Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen Economische promotie

Programmadoelstelling

- Wij willen de werkgelegenheid bevorderen en behouden en wij willen de arbeidsdeelname bevorderen, zodat inwoners (jong en oud) in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.
- Wij willen de bestaande bedrijfsgeschiedenis behouden en zo mogelijk uitbreiden zodat lokaal zoveel mogelijk arbeidsplaatsen beschikbaar zijn.
- Wij willen het vestigingsklimaat op orde is. Goede bereikbaarheid en infrastructuur zijn hierbij belangrijke faciliteiten.
- Wij willen zodanig faciliteren van ondernemers bij uitbreiding, vernieuwing of nieuwbouw binnen de bestaande regelgeving dat van ondernemerszijde weinig drempels worden ervaren.
- Wij bieden faciliteiten aan en creëren voorwaarden voor een zinvolle invulling van de vrije tijd van inwoners en bezoekers van de gemeente.

Verbonden partijen

[Bedrijvencentrum Ossenbroeken VOF](#)

[Recreatieschap Drenthe](#)

[Zonnepark Leemdijk](#)

Beleidskaders

[Nota grondbeleid 2016-2020](#)

Landbouwonwikkelingsvisie

[Masterplan Beilen Centrum](#)

Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022

Nota Natuurlijke Kracht (economisch beleid)

[Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe](#)

Ontwikkelingen

- We blijven in 2023 inzetten op een sterk ondernemersklimaat. Daarvoor is voldoende kwalitatieve en kwantitatieve ruimte nodig voor een gezonde bedrijvendynamiek en realisatie van ontwikkelingsmogelijkheden. Dit vraagt een goed en divers aanbod aan verschillende typen werklocaties die passen bij de wensen en eisen van onze ondernemingen.
- Goede (digitale) bereikbaarheid/infrastructuur ten behoeve van zowel werklocaties als dorpscentra blijft een belangrijke vestigingsfactor ondanks de trend van werken op afstand en de sterk groeiende platformeconomie.
- In toenemende mate spelen ondernemende mensen een sleutelrol in het behalen van maatschappelijke doelen. Transitie op het gebied van digitalisering, verduurzaming energiebronnen en een meer circulaire economie en inclusieve samenleving kunnen niet behaald worden zonder de samenwerking met het bedrijfsleven. Dit vraagt van zowel de overheid als de ondernemers een actieve rol om gezamenlijk, met gedeelde inzet, belang, kennis en innovatiekracht oplossingen te bedenken en door te voeren. De brede welvaarts- en welzijnsdoelen vragen steeds meer om een integralere benadering van de opgaven en nauwe betrokkenheid van verschillende stakeholders (ondernemers, onderzoeks- en onderwijsinstellingen en overheden).
- De verwachting is dat in 2023 de economische groei doorzet en er ook in Midden-Drenthe vraag blijft naar bedrijfskavels.

Wat willen we bereiken?

- Zoveel mogelijk ondernemerschap in Midden-Drenthe behouden.
- Streven naar een optimaal vestigings- en ondernemersklimaat.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Om nieuwe vestigingen mogelijk te maken zorgen we voor voldoende ruimte.
- Om bestaande vestigingen te behouden denken wij met de bedrijven mee waar dat mogelijk is.
- In verband met beperkte ruimte in alle kernen wordt er gewerkt aan een uitbreiding van Ossebroeken (Ossebroeken 2). De uitgifte kan naar verwachting medio 2023 van start gaan.
- Op Dambroeken en Ossebroeken I zijn nog slechts enkele kavels beschikbaar. De verwachting is dat deze kavels al voor het jaar 2023 verkocht zullen zijn.
- In de Omgevingsvisie Midden-Drenthe staat dat we het beleid voor vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen integraler en stimulerender willen maken. Daarvoor gaan we eerst onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van de vrijkomende bebouwing in het buitengebied. Leegstaande bebouwing brengt risico's met zich mee, maar er zitten ook allerlei kansen in. We ontwerpen een proces om samen met onze stakeholders en inwoners te komen tot een stimulerender beleid. Ook leent dit onderwerp zich ervoor om te kijken naar koppelkansen met andere opgaven, zoals woningbouw, natuur, duurzaamheid, klimaatadaptatie, stikstof, gezondheid, veiligheid.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	495	427	334	0	0	0
Totaal lasten	495	427	334			
Totaal baten	-621	-427	-334			
Resultaat	-125					

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 93.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- De effecten die voortvloeien uit de geactualiseerde exploitatie opzet van de lopende BIE's (Bouwgronden In Exploitatie) voor bedrijventerreinen. Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per plan in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht.
- De effecten van kredietverstrekking of kredietaflossing. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2022 per jaar in evenwicht.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 93.000 lager ten opzichte van de begrote baten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- De effecten die voortvloeien uit de geactualiseerde exploitatie opzet van de lopende BIE's (Bouwgronden In Exploitatie) voor bedrijventerreinen. Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per plan in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht.
- De effecten van kredietverstrekking of kredietaflossing. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2022 per jaar in evenwicht.
- In 2021 is er een saldo omdat in dat jaar 2 plannen zijn afgesloten met een positief eindresultaat.

Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Ontwikkelingen

- Beurzen, netwerkevenementen, informatieavonden en andere activiteiten worden weer meer fysiek gehouden en soms digitaal als dit praktischer is. Ondernemers hebben meer behoefte aan fysieke bijeenkomsten.

Wat willen we bereiken?

- We voeren tweemaal per jaar overleg met alle ondernemersorganisaties. Dat gaat o.a. over de gemeentelijke dienstverlening en verbeterpunten daarin.
- Invoering BIZ Westerbork per 1-1-2023. Ondernemersorganisaties en centrummanager in Westerbork bereiden in 2022 samen met de gemeente de invoering voor van een BIZ in Westerbork.
- Dat Midden-Drenthe een plek is waar het voor ondernemers goed ondernemen is.
- Goed relatiebeheer met onze ondernemers en ondernemersorganisaties.
- Zo goed mogelijk uitvoering geven aan de Koers- en Uitvoeringsagenda Economie 2020-2024. De uitvoeringsagenda richt zich op een periode van 2 jaar en de evaluatie ervan voeren we eind 2022 uit. Mede op basis van de trends en ontwikkelingen en de wensen van de ondernemers is gekozen voor zes thema's waar de gemeente en ondernemers zich de komende jaren voor een groot deel op gaan richten. De thema's brengen focus aan in onze activiteiten. De thema's zijn:
 1. Circulaire economie en duurzaamheid
 2. Arbeidsmarkt en onderwijs
 3. Dienstverlening voor bedrijven
 4. Bedrijventerreinen
 5. Detailhandel
 6. Starters

Wat gaan we daarvoor doen?

- Startende ondernemers helpen met allerlei vraagstukken.
- Dienstverlening richting ondernemers op peil houden en waar nodig verbeteren.
- Deelnemen aan de tweejaarlijkse enquête m.b.t. de MKB-vriendelijkste gemeente.
- Samen met ondernemers en ondernemersverenigingen in gesprek over zaken die we kunnen verbeteren.
- In samenwerking met partijen organiseren van twee thema-avonden per jaar.
- We bouwen aan een goed relatiebeheer door een proactieve houding naar ondernemers door diverse bedrijfsbezoeken vanuit het bestuur en de ambtelijke organisatie.
- We netwerken met diverse stakeholders en andere overheden.
- We vertegenwoordigen de gemeente op (digitale) evenementen.
- We houden de vestigingsvoorwaarden op peil en verbeteren deze zo mogelijk.
- We gaan conform BIZ-verordening(en) de BIZ-bijdrage(n) heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	152	201	231	228	211	215
Totaal lasten	152	201	231	228	211	215
Totaal baten	-58	-64	-65	-66	-66	-67
Resultaat	94	136	166	162	145	148

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 30.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- De forse verhoging van de energiekosten week en jaarmarkten met ruim € 9.000.
- Het ramen van een stelpost van € 20.000 voor de jaren 2023 en 2024 voor de organisatie Middenveldtentoonstelling in Beilen en vervolgens in Westerbork.
- Het saldo van € 1.000 voor diverse kleine mutaties.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 1.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- De verhoging van de marktgelden en standplaatsen en een kleine hogere ontvangst voor de Bedrijven Investerings Zone.

Taakveld Economische promotie

Ontwikkelingen

- Samen met de sector werken aan vervolg op de Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022 en de uitvoering hiervan.
- Uitrollen van de tweede fase van het wandelknooppuntennetwerk in Midden-Drenthe waardoor de hele gemeente "beknoopt" is.
- De werkzaamheden van de toeristisch regisseur en de stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe doorzetten.
- In april 2021 heeft de raad de Koersnotitie Toekomst Vakantieparken Midden-Drenthe vastgesteld om richting te geven aan het project Vitale Vakantieparken. Het project bestaat uit drie sporen: Excellentie, Transformatie en Preventie&Vitalisering (Naober). De vitalisering van de vakantieparken is een Drenthe-breed project. De gemeenten, provincie en de sector werken samen. Ze worden ondersteund door een provinciale taskforce.
- De evaluatie van Vitale Vakantieparken Drenthe eind 2021 heeft ertoe geleid dat het provinciaal programma VVP is verlengd en dat het programma meer direct investeert in gemeenten en parken. Per spoor blijven wij in overleg met de Taskforce Vitale Vakantieparken om te bezien waarop de gemeente Midden-Drenthe ondersteuning kan krijgen.

- Het tarief toeristenbelasting wordt in 2024 verhoogd. De verhoging wordt getoetst aan de tarieven toeristenbelasting in de Drentse gemeenten.

Wat willen we bereiken?

- De groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector bevorderen.
- Ruimte bieden voor groei van zowel kleinschalige als grootschalige activiteiten.
- Midden-Drenthe promoten als een aantrekkelijke toeristische gemeente met voldoende activiteiten.
- Toename van het aantal toeristen en activiteiten in Midden-Drenthe.
- Een goede samenwerking in de toeristische sector, tussen de aanbieders onderling en tussen de gemeente en de aanbieders stimuleren.
- Een goed (en gemeente-dekkend) wandelknooppuntensysteem aanleggen en onderhouden.
- We vervullen een proactieve rol, scheppen voorwaarden, faciliteren en jagen ontwikkelingen aan.
- Het realiseren van de geraamde opbrengsten toeristen- en forensenbelasting. Hiervoor hebben en houden we de heffingsadministratie op orde.
- Om zoveel mogelijk mensen aan het werk te helpen en te houden, gaan we op alle mogelijke manieren ondernemerschap ondersteunen en een positief vestigingsklimaat creëren. We willen lokale ondernemers optimaal ondersteunen en voldoende ruimte geven.
- Vitale Vakantieparken Drenthe 2018-2024 is gericht op het realiseren van de volgende doelen:
 - meer ruimte voor ondernemerschap;
 - meer bestedingen door toeristen;
 - meer werkgelegenheid;
 - meer grip op sociale problematiek;
 - meer balans tussen vraag en aanbod.
- Voor 2024 wordt gestreefd naar een verdubbeling van het aantal vitale parken en een halvering van het aantal niet-vitale parken. Dit hebben wij als volgt vertaald in de gemeentelijke ambitie:
- 56% van de parken in Midden-Drenthe is niet-vitaal. Het betreft 11 rode parken, 2 gele parken en een leegstaand park (Speelstad Oranje). Wij streven ernaar om dit percentage in 2025 teruggebracht te hebben tot 30%.
- 44% van de parken in Midden-Drenthe is vitaal. Wij streven ernaar om in 2023 met minimaal 2 parken het Recreatie-excellentieprogramma doorlopen te hebben, om deze parken naar de top in de recreatiesector te brengen. Wij streven ernaar dat in 2023 minimaal 6 groene en/of gele parken met behulp van het Recreatie-Expertteam een plan van aanpak gemaakt hebben voor versterking van de vitaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met de sector vervolg geven aan de Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022
- Komende jaren budget beschikbaar stellen voor de uitvoering van de doelen van de stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe door een toeristisch regisseur. We hebben hiervoor in ieder geval tot en met 2024 budget voor beschikbaar gesteld.
- De definitieve uitrol van het wandelknooppuntennetwerk door het Recreatieschap Drenthe, met cofinanciering van de provincie en de gemeente.
- Het inzetten op promotie voor wandelknooppuntennetwerk Midden-Drenthe.
- Uitvoering geven aan de Koersnotitie Toekomst Vakantieparken Midden-Drenthe.

- Actualiseren van de verordeningen voor heffen en innen van toeristen- en forensenbelasting.
- Het actueel houden en beoordelen van gegevens: objecten, belastingplicht, verblijfsadministratie.
- Het uitvoeren van de zes thema's zoals die beschreven zijn in de Koers en Uitvoeringsagenda Economie 2020-2024

Vitale Vakantie Parken

- Met de parken waarmee we het transformatietraject doorlopen, gaan we verder met de volgende stappen in dit traject. Uiteindelijk toewerkend naar een transformatieplan.
- Met de parken die recreatief blijven onderzoeken we de mogelijkheden van revitalisering.
- Inmiddels is het Recreatie-excellentieprogramma vervangen door het programma 'Uitblinkers' dat voor een bredere doelgroep bereikbaar is. Wij onderhouden nauwe contacten met de recreatieondernemers om dit programma onder de aandacht te brengen.
- De lijn "preventie en vitalisering" wordt ondergebracht bij de ondersteunende strategische lijn: Naober Drenthe. Indien noodzakelijk kunnen wij van deze ondersteunende lijn gebruik maken.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	599	549	485	497	510	523
Totaal lasten	599	549	485	497	510	523
Totaal baten	-1.235	-1.354	-1.271	-1.276	-1.281	-1.286
Resultaat	-636	-805	-786	-779	-771	-764

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 64.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Incidentele bedragen. In 2022 was voor het wandelknooppuntennetwerk € 50.000 beschikbaar gesteld en stopte vanaf 2023 de bijdrage van € 21.000 aan Vitale vakantieparken.
- Een hogere geïndexeerde bijdrage aan het Recreatieschap Drenthe. Voor 2023 gaat het om bijna € 4.000 en de volgende jaren om ruim € 2.000. Hetzelfde geldt voor de ontwikkeling TIP. Deze stijgt door indexering jaarlijks met bijna € 2.000.
- De overige € 1.000 stijging heeft betrekking op mutaties van diverse kleine posten.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 83.000 lager ten opzichte van de begrote baten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- De incidentele hogere bijdrage in 2022 op het onderdeel toeristenbelasting van € 95.000.
- De hogere opbrengsten Woonforensenbelasting van € 12.000 in 2023. In de volgende jaren bedraagt deze jaarlijks circa € 5.000.

Programma	Onderwijs
Taakveld	Onderwijshuisvesting Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Programmadoelstelling

- Wij stimuleren een optimaal opleidings- en ontwikkelingsniveau voor jongeren en volwassenen.
- Wij zorgen voor goede onderwijshuisvesting en een sluitend vangnet voor uitvallers binnen het onderwijs.

Verbonden partijen

Geen

Beleidskaders

Jeugdnota: 'Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe'

Notitie in- en externe zorgstructuren: 'Waar IKC, onderwijs en zorg elkaar vinden'

Document 'Een kansrijke start in Midden-Drenthe'

Nota Onderwijskansen 2022-2026 'Ieder kind een goede start en een eerlijke kans' Onderwijskansen beleid de voorschoolse educatie en de reguliere peuteropvang gemeente Midden-Drenthe

Uitvoeringsnotitie NPO 'Ieder kind in hun kracht'

Regionaal Ontwikkelagenda Passend Onderwijs: 'Zorg voor Jeugd'

Uitvoeringsprogramma St. Welzijnswerk en St. Biblionet: 'Naar een geletterd en Digisterk Midden-Drenthe'

[Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe](#)

Taakveld Onderwijshuisvesting

Ontwikkelingen

- Binnen het Voortgezet Onderwijs heeft VOLTA intrek genomen in het nieuwe gebouw. Hierdoor zijn het openbaar en bijzonder onderwijs in één gebouw gehuisvest samen met het jongerencentrum. Het Technasium vormt een nieuw onderdeel binnen de bestaande opleidingen. Daarnaast wordt er gezocht naar een goede locatie voor het techniek lab.
- Voor de komende 20 jaren is het Integraal Huisvestingsplan voor het basisonderwijs opgesteld.
- Er wordt gewerkt aan planvorming rondom de G.A. de Ridderschool en IKC Beatrix. Doelstelling is om op de locatie van G.A. de Ridderschool een nieuwe school te bouwen dat onderdak zal bieden aan beide scholen.

Wat willen we bereiken?

- In de toekomstbestendige schoolgebouwen kijken we naar mogelijke combinaties van maatschappelijke voorzieningen en samenwerking binnen opvang en onderwijs en goed kwalitatief onderwijs.
- Het doel van investering in de gebouwen van het basisonderwijs is dat alle IKC's klaar zijn voor de toekomst, zodat kinderen elkaar gezond en veilig kunnen ontmoeten, bewegen en met elkaar spelen en leren.
- Met duurzame en frisse scholen wordt het brede onderwijsaanbod behouden. Jongeren kunnen langer binnen de gemeente vervolgonderwijs volgen.
- In het Voortgezet Onderwijs stimuleren we het Technasium en bieden we een goede locatie voor een techniek lab voor jongeren die interesse hebben in techniek en daarmee een goede start en een eerlijk kans op de arbeidsmarkt.
- Alle schoolgebouwen in Midden-Drenthe zijn op termijn duurzame en frisse scholen die op alle vlakken voldoen aan de meest recente eisen. Dit doen we door het realiseren van onder andere (ver)nieuwbouwprojecten en tijdig inspelen op actualiteiten en ontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2021 hebben we een nieuw integraal huisvestingsplan voor alle schoolgebouwen in Midden-Drenthe. Hierin kijken we minstens 20 jaar vooruit. Dit doen we gezamenlijk met de schoolbesturen.
- Voor deze toekomstbestendige schoolgebouwen investeren we 23,6 miljoen in onderwijshuisvesting.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.516	2.126	2.378	2.561	2.709	2.686
Totaal lasten	1.516	2.126	2.378	2.561	2.709	2.686
Totaal baten	-53	-49	-49	-49	-49	-49
Resultaat	1.462	2.076	2.328	2.512	2.660	2.636

Toelichting

Lasten

De begrote lasten zijn in 2023 afgerond € 252.000 hoger dan de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- Hogere kosten voor gas en elektriciteit (€ 120.000);
- Hogere kosten onderhoud gebouwen (€ 11.500), hogere kapitaallasten (€ 40.500), hogere OZB (€ 40.000) en hogere verzekeringskosten (€ 52.000). De hogere verzekeringskosten vloeien vooral voort uit de nieuwbouw van de gymzaal bij de VO-school;

Baten

De begrote baten liggen per jaar rond de € 50.000.

Dit betreft inkomsten uit huur en vergoeding voor energiekosten.

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Ontwikkelingen

- Op 2 maart 2022 is het nieuwe gebouw voor het Voortgezet Onderwijs Volta in Beilen geopend. In de nieuwe school kunnen leerlingen in het VMBO nu ook techniekonderwijs volgen.
- Door de gemeentelijke bijdrage worden in de buurtacademies cursussen voor volwassenen verzorgd. Deze bijdrage maakt onderdeel uit van het budgetcontract met Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe.
- Het aanbod voorschoolse educatie voor kinderen met een indicatie op de peuterlocaties in de IKC is in 2020 uitgebreid. Voor het verhogen van kwaliteit binnen de peuterlocaties is vanaf 1 januari 2022 een extra geschoolde pedagogisch medewerker ingezet (wettelijke eis) voor het verhogen van de educatieve kwaliteit in de peuteropvang.
- In samenwerking met diverse organisaties binnen onze gemeente is voor de komende 4 jaar het VVE beleid ontwikkeld, met een kwaliteitskader en aandacht voor de aanpak van ouderbetrokkenheid en het verhogen van taalvaardigheden.
- Op alle IKC's en kinderopvangorganisaties in de gemeente Midden-Drenthe wordt preventieve logopedie (GGD) ingezet. Hiermee worden problemen bij jonge kinderen in de groei opgelost en problemen op oudere leeftijd voorkomen.

- In 2022 geven we uitvoering aan het regionaal programma voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare posities 2021 – 2024 en het daaraan gekoppelde uitvoeringsprogramma.
- De samenwerking tussen IKC, onderwijs, gemeente en het CJG wordt verder verstevigd door uitvoering te geven aan de gezamenlijke afspraken die in 2021 zijn gemaakt en zijn vastgelegd in het document “Waar IKC, het onderwijs en zorg elkaar vinden”.
- In 2022 wordt binnen de beleidsregels Toezicht en handhaving ook de Flexibele Inspecties binnen de kinderopvang vormgegeven. Dit gebeurt in Provinciaal verband.

Wat willen we bereiken?

- Een kwalitatief goed onderwijsaanbod, een voorschools aanbod voor doelgroeppeuters met een indicatie, een goede zorgroute en een doorgaande leerlijn van 0-13 jaar voor het jonge kind en jongvolwassenen op de scholen.
- Een kwalitatief goed aanbod van 16 uur voor peuters van 2,5 - 4 jaar zodat zij zonder (ontwikkel)achterstand kunnen beginnen aan de basisschool, het bieden van een volwaardige plaats in de samenleving, zowel in fysiek als in sociaal opzicht.
- Stabiliteit en doorontwikkeling van de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe(PVGD) ten behoeve van het leerlingenvervoer.
- Een integrale benadering is essentieel. Dus met kind, het gezin, het onderwijs, de jeugdhulp en eventuele andere partners wordt gekeken naar wat het kind nodig heeft. De ondersteuning die wordt geboden is aanvullend op dat van de ander. Om dat te kunnen bereiken is het nodig dat partijen elkaar structureel opzoeken, dat er samenwerkingsafspraken worden gemaakt en dat deze jaarlijks worden herijkt.
- De projecten die voortvloeien uit het regionaal uitvoeringsprogramma voortijdig schoolverlaten en jongeren in kwetsbare posities dragen bij aan een sluitende aanpak voor jongeren in kwetsbare posities en het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Vroegtijdig signaleren en bestrijden van onderwijsachterstanden bij peuters met een indicatie, maar alle peuters profiteren hiervan.
- Preventieve logopedie binnen alle IKC's en op de kinderopvang voortzetten
- De HBO coach binnen de IKC's in/voortzetten en zorgen en hiermee het verhogen van de kwaliteit van het aanbod in de peutergroepen.
- Het versterken van de samenwerking tussen de JGZ en de IKC's om de toeleiding van doelgroepkinderen te bevorderen.
- Aanbieden van Leerlingenvervoer.
- Structureel overleg tussen de kinderopvang, het onderwijs, zorg en gemeente. Afspraken worden vastgelegd in de Nota “Waar kinderopvang, onderwijs en zorg elkaar vinden”. Deze nota is in gezamenlijkheid geschreven en zal jaarlijks aan de orde komen tijdens de LEA.
- In regionaal verband organiseren we activiteiten en projecten om de positie van kwetsbare jongeren te verbeteren en voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

- We willen voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school af gaan. We stemmen daarom structureel af met betrokken partijen of afdelingen als het RMC, CJG, Wmo en werk en inkomen.
- Het bieden en het vergroten van de mogelijkheden voor volwasseneneducatie o.a. door uitvoering te geven aan de nota 'naar een geletterd en Digisterk Midden-Drenthe' en subsidiering van de buurtacademies.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.604	1.544	1.450	1.491	1.533	1.576
Totaal lasten	1.604	1.544	1.450	1.491	1.533	1.576
Totaal baten	-281	-94	-231	-231	-231	-231
Resultaat	1.323	1.450	1.218	1.259	1.302	1.345

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn afgerond € 94.000 lager dan de begrote lasten 2022. Dit wordt grotendeels veroorzaakt doordat de subsidie aan de stichting welzijn in 2023 is volledig overgeheveld naar het taakveld samenkracht en burgerparticipatie. Het deel op dit taakveld bedraagt € 93.000;

Baten

De hogere begrote baten in 2023 en volgende jaren vloeien voort uit een aanpassing aan de verwachte rijksbijdrage voor het onderwijsachterstandenbeleid. Voor het overige hebben de baten betrekking op de ouderbijdrage voor het leerlingenvervoer en een bijdrage voor de kwalificatieplicht.

Programma	Sport, cultuur en recreatie
Taakveld	Sportbeleid en activering Sportaccommodaties Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie Musea Media Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Programmadoelstelling

- Samen met de sportsector zijn we continu op zoek naar mogelijkheden om de inwoners zoveel mogelijk te laten sporten en bewegen.
- Wij faciliteren goede sportaccommodaties in de gemeente zodat elke inwoner tegen acceptabele tarieven zoveel mogelijk binnen zijn eigen woonomgeving kan sporten en bewegen.
- Wij stimuleren, ondersteunen en faciliteren het sporten en bewegen door de inwoners op meerdere niveau 's.
- Wij ondersteunen een divers cultuuraanbod door middel van subsidiëring van activiteiten.

Verbonden partijen

Geen

Beleidskaders

[Beleidsplan Buitensportaccommodaties 2013](#)

[Accommodaties buitensport - Beleid in uitvoering](#)

[Bomenverordening](#)

[Landschapsbeleidsplan 2012](#)

[Groenbeleidsplan 2016-2025](#)

[Beleidsplan Spelen 2011-2020](#)

[Cultuurnota 2015–2020](#)

[Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe](#)

[Nota kunstgrasvelden](#)

[Nota Bewegen en Leefstijl 2019-2023](#)

Taakveld Sportbeleid en activering

Ontwikkelingen

- In 2020 is de sportformateur samen met veel spelers en supporters (o.a. instellingen, (sport)verenigingen, Welzijnswerk, Sport Drenthe) gestart met het opstellen van het sportakkoord Midden-Drenthe. Het lokale akkoord is een integraal actieplan van en voor de inwoners en organisaties om sportief te verbinden, de waarde van bewegen te vergroten en sportaanbieders toekomstbestendig te maken. Een plan die in een lijn is met de in 2019 vastgestelde nota Bewegen en Leefstijl. In 2020 is het sportakkoord: Samen actief naar een vitaal en verenigd Midden-Drenthe opgeleverd en vanaf dat moment is overgegaan tot uitvoering. De gemeente is ambassadeur en stimuleert/faciliteert in deze integrale samenwerking. Voor de uitvoering van het sportakkoord is t/m 2023 een landelijk uitvoeringsbudget van € 20.000 per akkoord beschikbaar gesteld. In 2022 is het sportakkoord verder doorontwikkeld naar een sport en gezondheidsakkoord. De ambities zijn breder geformuleerd waardoor het akkoord meer uitgaat van positieve gezondheid en het sporten/bewegen als middel wordt ingezet. Het akkoord sluit hierdoor nog beter aan bij de beleidsdoelstellingen en geeft meer ruimte voor zorgpartijen om als ambassadeur aan te sluiten.
- In 2021 is het regionale meerjaren beleids- en uitvoeringsprogramma: Samen gezond in beweging 2021 - 2024 opgesteld. Per jaar wordt extra ingezet op een tweetal speerpunten. In 2021 en 2022 waren dit: Gezond gewicht en middelengebruik. De speerpunten voor 2023 moeten nog worden gekozen.
- Hoewel het merendeel van de inwoners sport en beweegt bij een sportvereniging/sportaanbieder zien we steeds meer dat het sporten en bewegen zichzelf organiseert. Inwoners nemen zelf initiatieven om alleen of gezamenlijk te sporten/bewegen. Dit vindt plaats op of in bestaande (gemeentelijke) sportaccommodaties maar ook in de openbare ruimte.

Wat willen we bereiken?

- Door de kracht van (actief)bewegen op diverse beleidsterreinen binnen het sociaal domein te promoten willen we inwoners het belang van een gezonde levensstijl en sociale betrokkenheid laten herkennen en motiveren zich hiervoor in te zetten.
- Doel is om een gezondere leefstijl bij de inwoners te bevorderen door (actief) te bewegen en betrokkenheid bij sociale activiteiten te behouden.
- Gelukkige en sociaal betrokken inwoners.
- Gezonde leefstijl en betere gezondheid voor inwoners met minder gezondheidsverschillen, minder zorg en een prettig leven.
- Sterke integrale samenwerking tussen alle spelers en supporters binnen het speelveld.
- Behouden en versterken van de Midden-Drentse sportinfrastructuur met toekomstbestendige sportverenigingen en ruimte voor nieuwe initiatieven en sport/beweeg behoeften.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Preventie om ervoor te zorgen dat iedereen zich van jong tot oud zich gezond en gelukkig voelt.
- Met promotie- en stimuleringsactiviteiten zetten we de uitvoering van het sportakkoord en de beleidsnota Bewegen en Leefstijl kracht bij en worden inwoners gemotiveerd tot (meer) deelname aan beweeg- en activiteitenprogramma's.
- Stimuleren van een gezonde leefstijl die aansluit bij de behoefte en motivatie van haar inwoners
- Faciliteren en stimuleren van het actieplan uit het sportakkoord en daardoor de samenwerking van alle betrokken partijen.
- Met behulp van inzet door het Team Gezond in Midden-Drenthe (GIMD) geven we uitvoering aan de nieuwe nota Bewegen en Leefstijl in combinatie met het sportakkoord. Het team werkt vraaggericht en weet verbindingen te leggen, te ondersteunen en te faciliteren waardoor vraag en aanbod bij elkaar komen.
- Stimuleren van de lokale sport- en beweegaanbieders om meer sport- en beweegaanbod op lokaal niveau te ontwikkelen.
- Het gebruik van de sportbon voor minimahuishoudens promoten om daarmee actieve deelname aan (sport)activiteiten te bevorderen.
- Met de inzet van vakdocenten nog meer samenwerkingsverbanden tussen sportverenigingen en scholen tot stand brengen met als doel om de diversiteit aan sportsoorten op de scholen onder de aandacht te brengen en te beoefenen.
- Meedenken om de openbare ruimte nog aantrekkelijker te maken om in beweging te komen.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	469	541	379	386	392	399
Totaal lasten	469	541	379	386	392	399
Totaal baten	-86	-94				
Resultaat	383	447	379	386	392	399

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2022 zijn afgerond € 162.000 lager ten opzichte van de begrote lasten in 2022.

Dit wordt vooral verklaard door:

- de in 2022 incidenteel beschikbare middelen voor de verduurzaming van sportaccommodaties (€ 75.000) en het sportakkoord (€ 94.000).

Baten

Tegenover de hogere lasten in 2022 staat voor een bedrag van € 94.000 ook een rijksbijdrage ten behoeve van de uitvoering van het sportakkoord.

Naar verwachting komen deze middelen in 2023 en verder beschikbaar via een specifieke uitkering.

De exacte uitwerking en de hoogte van deze rijksbijdrage is op dit moment nog niet bekend.

Taakveld Sportaccommodaties

Ontwikkelingen

- Na de coronajaren 2020/2021 en deels 2022 is het afwachten of in 2023 de verhuur van de sportaccommodaties weer terugkomt op het oude niveau.
- We zien in toenemende mate een verschuiving naar de meer individuele beweeg- en sportactiviteiten in het buitengebied. Denk hierbij o.a. aan actief en (recreatief) fietsen, wandelen, hardlopen en vissen. Deze ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op het gebruik van de binnen- en buitensportaccommodaties en tot afname van het gebruik van de accommodaties leiden.
- In 2022 is het integraal accommodatiebeleid vastgesteld. Hierin zijn ook de sportaccommodaties meegenomen en qua renovatie en/of nieuwbouw weggezet in de tijd. We houden rekening met deze planning als het gaat om investeringen in groot onderhoud en (sport)inrichting.
- De prijzen voor het onderhoud aan de gebouwen en de vervanging of reparatie van de sportinrichting in de sportaccommodaties nemen fors toe. Om het huidige niveau qua onderhoud en sportinrichting te behouden dient het beschikbare budget minimaal geïndexeerd te worden met respectievelijk 10 en 8%.

Wat willen we bereiken?

- We zorgen voor goed ingerichte sportaccommodaties waar gebruikers op een prettige, veilige en verantwoorde wijze gebruik van kunnen maken en men uitgedaagd wordt om in beweging te komen.
- We streven naar een stabiele bezetting van onze bestaande binnen- en buitensportaccommodaties.
- Bij het ontwikkelen van ons nieuwe integraal accommodatiebeleid vraagt duurzaamheid prioriteit en is het van belang een bijdrage te leveren aan de duurzaamheidsvisie Midden-Drenthe. Uitgangspunt hierbij is om de CO2 uitstoot in 2030 met 49% te verminderen.
- Het energie verbruik op de binnen- en buitensportaccommodaties terug te dringen en daarmee de energiekosten te verlagen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Betrokken sportverenigingen van de buitensportaccommodaties worden door de technisch adviseurs geïnformeerd over de BOSA subsidiemogelijkheden bij de investering in duurzaamheidsmaatregelen en worden hierin begeleid.
- De plannen voor duurzaamheidsmaatregelen bij de binnensportaccommodatie zijn meegenomen in het nieuw integraal accommodatiebeleid. Uitvoering is over een langere periode weggezet.
- De gemeente zorgt voor goed beheer en onderhoud van de binnen- en buitensportaccommodaties. Hierop wordt middels vaste kwaliteitscontroles op toegezien.
- We zorgen voor promotie van onze binnensportaccommodaties om het gebruik van onze binnensportaccommodaties te stabiliseren en waar mogelijk uit te breiden.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.738	2.976	3.605	3.681	3.661	3.602
Totaal lasten	2.738	2.976	3.605	3.681	3.661	3.602
Totaal baten	-670	-731	-719	-727	-727	-727
Resultaat	2.068	2.245	2.886	2.954	2.934	2.875

Toelichting

Lasten

De begrote lasten zijn in 2023 afgerond € 630.000) hoger dan in 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Hogere energielasten (€ 444.000);
- Hogere kosten voor onderhoud gebouwen (€ 105.000).
- Voor het overige het saldo van diverse kosten die verband houden met de exploitatie en het beheer van sportaccommodaties. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen staat hierover meer informatie opgenomen.

Baten

De begrote baten in 2023 en verder zijn afgerond € 12.000 lager dan in 2022. Dit houdt voornamelijk verband met het verwijderen van een administratieve boeking in de begroting die per saldo (lasten en baten) neutraal is.

Taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Ontwikkelingen

- Onze gemeente Midden-Drenthe was in 2019/2020 Culturele gemeente van Drenthe met als thema "Vrijheid". Meer dan 35 mooie projecten zijn tot stand gekomen. De meeste projecten zijn gerealiseerd. Echter door Corona werden een aantal projecten in een aangepaste vorm uitgevoerd of verschoven naar 2021 en 2022.
- In 2020 was er ook het thema '75 Jaar bevrijding'. Hiervoor hebben veel organisaties zich ingezet. De uitvoering van deze projecten viel ook hier samen met de coronacrisis. Uiteindelijk konden 15 projecten in aangepaste vorm plaatsvinden of werden op een later moment uitgevoerd.
- Door de coronapandemie zijn een aantal Midden-Drentse culturele organisaties in financiële problemen gekomen. Zo moesten musea de deuren gesloten houden en konden activiteiten geen doorgang vinden. Diverse organisaties hebben vanuit de Rijksmiddelen financiële steun ontvangen voor gederfde inkomsten gedurende de coronapandemie.
- Het nieuwe cultuurbeleid 'Iedereen verdient een podium.' is vastgesteld in januari 2021.

- Er is een Uitvoeringsagenda cultuurbeleid Midden-Drenthe 2021-2025 opgesteld. Vanaf 2021 wordt hier uitvoering aan gegeven.
- Begin juli 2022 heeft de wethouder cultuur het informatiecentrum Herinneringscentrum Westerbork geopend. Mede door steun van de gemeente is dit centrum tot stand gekomen. Door een stukje HCKW naar het hart van Westerbork te brengen kunnen bezoekers van Westerbork al geïnformeerd worden over het HCKW kamp Westerbork te Hooghalen.

Wat willen we bereiken?

- De gemeente regisseert dat culturele organisaties en lokale verenigingen, clubs, kunstenaars, ateliers elkaar vinden en kennis met elkaar delen. Hiervoor worden op de website activiteiten gedeeld en organisaties met elkaar in contact gebracht.
- We willen de zichtbaarheid van kunst en cultuur vergroten , voor alle inwoners en daarbuiten. Kunst en cultuur willen we toegankelijk laten zijn voor iedereen, met een accent op de verbinding, met onze eigen tradities en geschiedenis.
- We willen een actieve participatie van inwoners bevorderen en het aantrekkelijk maken van kunst en cultuur voor de jongeren in Midden-Drenthe door ze in aanraking te laten komen met kunst en cultuur.
- We willen de lokale economie versterken met de aanwezigheid van kunst en cultuur. Door bij de subsidiëring rekening te houden met initiatieven die lokaal ontstaan en lokaal plaats vinden. Dit is een pré om in aanmerking te komen voor een subsidie.
- Spreiding van activiteiten over onze hele gemeente en activiteiten dienen verspreid door het jaar plaats te vinden. Hier houdt de ACMD (Adviescommissie Cultuur Midden-Drenthe) rekening mee in de beoordeling van het subsidiëren van projecten.
- We willen een onderhoudsplan opstellen voor onze beeldende kunstwerken (monumenten, kunst in de openbare ruimte), zodat deze goed onderhouden worden.
- Sinds 2020 is de structurele subsidie aan het herinneringscentrum verhoogd naar 40.000 euro. De subsidie wordt ingezet voor educatieve middelen en activiteiten. Ook willen we met deze subsidie de cultuurparticipatie bij de jeugd bevorderen. Jaarlijks maakt het herinneringscentrum een plan in samenwerking met de gemeente over de inzet van de subsidie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven uitvoering aan het cultuurbeleid Midden-Drenthe 2021-2025. De uitgangspunten hiervoor zijn:
 1. Het culturele aanbod in de gemeente is toegankelijk voor alle doelgroepen. In het bijzonder voor jongeren, waarbij er sprake moet zijn van een goede doorlopende leerlijn cultuur van 0-4 jarigen en de naschoolse opvang binnen de Kindcentra.
 2. Inwoners en toeristen kunnen op een actieve en meer passieve manier deelnemen aan het cultureel aanbod. Waarbij sprake is van een sterke culturele infrastructuur met een goede spreiding van activiteiten over de gehele gemeente. De ACMD zal hier rekening mee houden met de subsidiëring adviezen.
 3. Binnen de gemeente gaan we voor breedte cultuur: dit houdt spreiding in zowel discipline als spreiding van locaties, in.

4. Het cultuurbeleid sluit zoveel mogelijk aan bij de wensen en behoeften van de inwoners en is erop gericht onderlinge verbindingen te leggen en samenwerking tot stand te brengen.
 5. Culturele organisaties leveren een bijdrage aan cultuureducatie en het stimuleren van cultuurparticipatie voor onze inwoners en toeristen. Tijdens LEA overleg delen we informatie over culturele aanbieders met de schoolbesturen zodat de aanbieders en de scholen elkaar makkelijker kunnen leren kennen en vinden.
 6. Nieuwe culturele initiatieven, gericht op samenwerking waarbij verbinding een rol speelt worden gestimuleerd.
 7. Cultuur wordt ingezet bij maatschappelijke vraagstukken zoals vereenzaming, nieuwkomers, laaggeletterdheid etc. Bijvoorbeeld bij projecten zoeken naar raakvlakken bij andere beleidsterreinen zodat er verbinding plaats gaat vinden. Met andere beleidsterreinen manieren bedenken hoe cultuur een bijdrage kan leveren aan thema's zoals hierboven omschreven.
 8. Inzetten op meer samenwerking tussen en verbinding met toeristisch regisseur en medewerker recreatie en toerisme om op die manier optimaal te kunnen anticiperen op nieuwe subsidiemogelijkheden bij de provincie op het gebied van vrijetijdseconomie en cultuur.
- We subsidiëren onder andere:
 - a. Kunst en cultuuractiviteiten in het basis- en voortgezet onderwijs
 - b. Herinneringscentrum Kamp Westerbork
 - c. Stichting Kunst4daagse
 - d. Culturele Raden
 - e. Cultuurprojecten
 - f. Culturele activiteiten
 - g. Huus van de Taol
 - h. Jeugdcultuurfonds
 - i. Amateuristische kunstbeoefening
 - j. Musea
 - Voor onderhoud aan onze beeldende kunstwerken stellen we een meerjarenonderhoudsplan op. Hiervoor willen we een bedrag van 2500 euro per jaar beschikbaar stellen.
 - Op de gemeentelijke website wordt regelmatig een actueel bericht geplaatst voor het aanvragen van een cultuursubsidie voor het organiseren van culturele activiteiten in onze gemeente.
 - Voor de aanvragen voor cultuursubsidies gelden de beleidsregels in de subsidieregeling 'projectsubsidies cultuur'. De subsidieaanvraag moet passen binnen het thema 'Cultuurparticipatie gericht op de inwoners en/of het toerisme in Midden-Drenthe'.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	315	242	236	238	240	242
Totaal lasten	315	242	236	238	240	242
Totaal baten	-9					
Resultaat	306	242	236	238	240	242

Toelichting

Lasten

De fluctuatie in de begrote lasten hangt samen met de doorbelasting van de apparaatskosten. Zie hiervoor ook de toelichting op het taakveld Bestuur.

Baten

Er worden op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Musea

Ontwikkelingen

- Er zijn op dit moment 2 kleine musea in Midden-Drenthe. Het Jan Kruis museum en het Museum van de papierknipkunst. Door COVID-19 waren musea genoodzaakt de deuren te sluiten. Dit had voor hen financiële gevolgen. Musea hebben financiële noodhulp ontvangen om te kunnen blijven voortbestaan. Het Apple museum is medio 2021 gesloten.
- De gezamenlijke overheden in de provincie Drenthe hebben een ambitedocument 'Door en voor Drenthe' opgesteld. Hiermee kunnen gemeenten middels cofinanciering gezamenlijke initiatieven op cultureel vlak ontplooiën. Voor onze gemeente heeft de provincie een bedrag van € 18.505 per jaar gereserveerd op basis van cofinanciering.

Wat willen we bereiken?

- De bewustwording van het cultureel erfgoed in Midden-Drenthe stimuleren.
- Meer zichtbaarheid van kunst en cultuur en het stimuleren van actieve participatie van inwoners.
- Het stimuleren en intact houden van de culturele infrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Met de noodhulp die musea hebben ontvangen, willen we de culturele infrastructuur in stand blijven houden. Tevens is er het platform Drentse Musea waar de musea advies en hulp kunnen vragen. Wij gaan onze musea hierop attenderen zodat ze verbinding kunnen zoeken met andere musea.

- We adviseren de musea om meer samen te werken en de verbinding te zoeken met het Drents Museum. Het Drents museum heeft provinciaal de taak om kleine musea te ondersteunen.
- We zijn aangesloten bij de Culturele alliantie voor versterking kleine musea. Hiervoor zoeken we de samenwerking met andere gemeenten.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	147	131	135	138	141	144
Totaal lasten	147	131	135	138	141	144
Totaal baten	-32					
Resultaat	115	131	135	138	141	144

Toelichting

Lasten

De fluctuatie in de begrote lasten hangt voornamelijk samen met de doorbelasting van de apparaatskosten.

Zie hiervoor ook de toelichting op het taakveld Bestuur.

Baten

Er worden op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Media

Ontwikkelingen

- Met St. Biblionet wordt voor de periode van 2023 en 2024 een nieuwe uitvoeringsovereenkomst opgemaakt. Hierin staan afspraken over de prestatielevering, de kwaliteit en de financiën voor de uitvoering van het bibliotheekwerk in de gemeente Midden-Drenthe.
- De gemeente Midden-Drenthe gaat in 2022 en 2023 een visie voor het bibliotheekwerk voor de komende jaren opstellen.

Wat willen we bereiken?

- We werken aan het terugdringen van de laaggeletterdheid via uitvoering van de Nota: Naar een geletterd en Digisterk Midden-Drenthe deel II.
- Behoud van bereikbare bibliotheekvoorzieningen dichtbij huis en/of op scholen.
- We leren kinderen omgaan met sociale media.
- We zorgen dat kinderen plezier beleven aan lezen.
- Dat ouderen kunnen omgaan met digitalisering.
- Op alle integrale Kindcentra is een bibliotheek op school aanwezig om de leesbevordering onder de leerlingen te vergroten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We brengen leesstimulering nadrukkelijk in verband met armoedebestrijding en participatie. Het is voor laaggeletterden moeilijk om mee te doen in de samenleving. We zien dat laaggeletterden een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Door laaggeletterdheid te signaleren en aan te pakken, helpen we deze inwoners meer mee te doen in de samenleving. Als gemeente werken we meer samen met maatschappelijke partners bij de signalering en bestrijding van laaggeletterdheid.
- We vertalen onze visie en ontwikkelingen naar uitvoering
- We verstevigen het Taalhuis door het Taalhuis te certificeren en monitoren de deelname. Het Taalhuis is een samenwerking tussen diverse partijen zoals St. Welzijnswerk en de Bibliotheek.
- We geven ouderen cursussen in lezen, schrijven en omgaan met digitalisering.
- Binnen de Bibliotheek is het IDO punt geopend. Deze dienstverlening wordt uitgebreid.
- We openen in Beilen de '24-uurs bibliotheek' om nog meer dienstverlening te kunnen doen.
- We zorgen ervoor dat in alle Integrale Kindcentra van 0-13 jaar een bibliotheek aanwezig is.
- We maken een aantrekkelijk programma ouderbetrokkenheid samen met St. Bibliotheek, St. Welzijnswerk en de IKC's.
- Vanuit de bijdrage uit het NPO zetten we in op het Leesoffensief voor leerlingen in het basisonderwijs 'een sleutelmoment in de leesontwikkeling van kinderen voor de Bibliotheek'
- Daarnaast starten we met het Kind- en Oudercafé 'Kleintje Bib' en is een extra aanvulling op het lopende BoekStart programma.
- In het Voortgezet Onderwijs wordt aandacht gegeven aan de thema's 'schuldenproblematiek' en 'digitale vaardigheden' door middel van de leskist 'kansrijk-doorbreek de cirkel van armoede'.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	499	605	647	664	581	598
Totaal lasten	499	605	647	664	581	598
Totaal baten	-178	-102	-102	-102	-2	-2
Resultaat	321	504	545	562	579	596

Toelichting

Lasten

De hogere lasten in 2023 van € 42.000 worden voornamelijk veroorzaakt door een hogere bijdrage aan de stichting Biblionet Drenthe (+ € 15.000) en hogere doorbelaste apparaatskosten (€ 24.000). De subsidie voor de stichting Biblionet Drenthe bedraagt in 2023 afgerond € 5190.000. Daarnaast ontvangt de stichting een subsidie van € 100.000 voor de spreiding en toegankelijkheid bibliotheken in de gemeente. Dit bedrag ontvangen wij van de provincie.

Baten

De subsidie voor de spreiding en toegankelijkheid bibliotheken in de gemeente van € 100.000 ontvangt de gemeente van de provincie.

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Ontwikkelingen

- Er is steeds meer aandacht voor en vraag naar natuurvriendelijk groenbeheer.
- Bomen worden steeds belangrijker gevonden. Ze geven beschutting, zorgen voor een aangename omgeving, geven verkoeling en versterken de biodiversiteit. Maar daarnaast wordt er menig boompje opgezet wanneer wel of juist niet wordt gekapt. Er spelen steeds meer onderwerpen waarin bomen een rol spelen. Hier hebben wij in veel nog geen beleidsmatige keuzes vastgelegd. Om duidelijke handvatten te hebben is wenselijk dat wij bomenbeleid gaan opstellen.
- De eikenprocessierups is sterk aanwezig. Door het grote aantal eiken en areaal is het vanuit de gemeente niet meer mogelijk om alle overlast te voorkomen.
- Steeds meer inwoners nemen initiatief om ontwikkelingen in het openbaar groen mogelijk te maken. Denk hierbij o.a. aan het ophangen van nestkastjes, het plaatsen van insectenhôtels, planten van fruitbomen of initiatieven voor voedselbosjes.

Wat willen we bereiken?

- De ambities voor het begrotingsjaar 2023 zijn vooral gericht aan het uitvoering geven aan het huidige beleid. Daarbij is er bijzondere aandacht voor natuurvriendelijk en diverser groen, bomenbeheer en beheren hinder eikenprocessierupsen.
- De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan 2012 (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan 2016-2025 (binnen bebouwde kom).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Zorg dragen dat Midden-Drenthe een prettige omgeving blijft om te wonen, werken en recreëren. De belangrijkste activiteiten bestaan uit voorbereiden, uitvoeren en toezicht houden op het beheer van de openbare ruimte.
- Toezicht houden op diverse onderhoudsbestekken: Straatreinigingen onkruidbeheersing op verharding, maai en groenonderhoud openbare ruimte, begraafplaatsen, bomenonderhoud, eikenprocessierupsbeheersing, onderhoud (kunst)sportvelden.
- De werkzaamheden bestaan uit groenonderhoud zoals grasmaaien, groenonderhoud, straatreiniging, onkruid- en zwerfafvalbeheersing, beheren overlast eikenprocessierups, het beheren van bomen.
- Er wordt ingezet om de achterstand in het bomenbeheer weg te werken. Hierbij is extra aandacht voor de benodigde doorrijhoogte. Hiervoor zijn al extra middelen ter beschikking gesteld.

- Overleggen en samenwerken met diverse vrijwilligers en plaatselijke belangengroepen om de openbare ruimte mooier, groener en leefbaarder te maken. Voorbeelden hiervan zijn vrijwilligers die zwerfvuil opruimen, de speeltuin bijhouden, fruitbomen, bos(singels) te onderhouden of meedenken bij de inrichting van hun woonomgeving.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.967	3.082	3.209	3.288	3.369	3.452
Totaal lasten	2.967	3.082	3.209	3.288	3.369	3.452
Totaal baten	-4	-3	-3	-3	-3	-3
Resultaat	2.963	3.079	3.206	3.285	3.366	3.448

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2023 zijn € 127.000 hoger dan in 2022. Dit houdt voornamelijk verband met:

- hogere kapitaallasten (€ 111.000).
- Daarnaast is sprake van hogere kosten voor de werkzaamheden door Stark (€ 47.000).
- De doorbelaste apparaatskosten zijn iets lager (€ 39.000).

Baten

De begrote baten van € 3.000 hebben betrekking op de Subsidieregeling Natuur en Landschapsbeheer (SNL).

Meer informatie staat opgenomen in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Programma	Sociaal domein
Taakveld	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WSW en beschut werk Samenkracht en burgerparticipatie Inkomensregelingen Arbeidsparticipatie Maatwerkvoorzieningen (WMO) Maatwerkdienstverlening 18+ Maatwerkdienstverlening 18- Geëscaleerde zorg 18-

Programmadoelstelling

- Wij willen inwoners (financieel) ondersteunen die anders te weinig mogelijkheden/middelen hebben om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer.
- Wij willen alle inwoners met een beperking faciliteren om ondanks deze beperking zoveel mogelijk deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk verkeer. Daarbij wordt uitgegaan van in eerste instantie eigen kracht, daarna gemeenschapskracht, dan collectieve voorziening en als sluitstuk de individuele voorziening.
- Inwoners kunnen binnen een netwerk alle relevante informatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning krijgen. De ontvanger van de vraag zorgt ervoor dat de inwoner antwoord krijgt op de vraag of bij de juiste persoon terecht komt.
- In samenspraak met dorpen en wijken willen wij de leefbaarheid in de gemeente bevorderen. Bij leefbaarheid doelen we op de fysieke leefomgeving en op de sociale leefomgeving. In Midden-Drenthe maken we daarin geen onderscheid.
- Wij faciliteren de ontwikkelingen in de samenleving door een adequaat dorpenbeleid.
- Wij willen een goede zorgstructuur voor jongeren realiseren waarbij de nadruk ligt op een goede invulling van de preventieve zorg zodat zwaardere zorg zoveel mogelijk wordt voorkomen.
- Wij zorgen ervoor dat, als het noodzakelijk is, de juiste zwaardere zorg beschikbaar is voor jongeren.

Verbonden partijen

[Werkvoorzieningsschap Stark](#)

[Publiek vervoer](#)

Beleidskaders

[Nota integrale schuldhulpverlening 2013-2017](#)

[Nota Chronisch zieken en gehandicapten 2015-2019 gemeente Midden-Drenthe](#)

Keuzenota Wet maatschappelijke ondersteuning in Midden-Drenthe

Nota persoonsgebonden budget en eigen bijdrage bij de Wmo

Nota + Plan van aanpak vrijwilligersbeleid 'Meedoen in Midden-Drenthe'

Nota 'Als Jeugd en toekomst tellen' (visie op de Jeugdzorg)

[Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Midden-Drenthe](#)

[Nota Re-integratiebeleid 2016-2020](#)

[Mantelzorgbeleid en vrijwillige ondersteuning](#)

[Transformatie Nota WMO 2016](#)

[Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe](#)

[Armoedebeleid Uw goed recht 2008-2012](#)

[Nota fraude- en handhavingsbeleid 2014 - 2018](#)

[Zorgkostenregeling 2018](#)

Notitie Kindpakket 2018 – gemeente Midden-Drenthe

[Verordening Minimaregelingen 2019](#)

Beleid Bijzondere bijstand voor kosten van woninginrichting voor statushouders. (2016)

[Terugvorderingsbeleid](#)

[Verordening WMO en Jeughulp 2018](#)

Verordening Wmo gemeente Midden-Drenthe 2020

Ontwikkelingen

- **Dorpenbeleid.** Onze gemeente bruist van initiatieven in de dorpen. In december 2020 is het “Dorpenbeleid Midden-Drenthe, Samenwerken vanuit vertrouwen” vastgesteld. Het doel van dit beleid is om de participatie door de dorpen, samen met de dorpen en dorpsbelangenverenigingen actief te houden en verder te bevorderen. Ook de positie van het Dorpen Overleg Midden Drenthe is bevestigd. Deze participatie betreft alle thema’s die met de leefbaarheid van onze dorpen te maken hebben. Het dorpenbeleid gaat niet alleen over kleine dorpen, maar betreft ook de grotere dorpen (Beilen, Smilde, Westerbork en Bovensmilde).
- **Koersnotitie Dorpshuizen Actualisatie.** Om de positie van onze dorpshuizen te behouden en mogelijk te versterken gaan we naar verwachting eind 2021 /begin 2022 een geactualiseerde Koersnotitie Dorpshuizen voorleggen aan de gemeenteraad voor besluitvorming.
- **Pilot Witteveen Noaberkracht.** In 2020 is de pilot vormgegeven en er wordt in het voorjaar van 2021 gestart. Er wordt door inwoners gewerkt aan een voorliggende voorziening in dorpshuis de Tille. De sportverenigingen worden betrokken om ook preventie voor jongeren realiseren. De pilot in Witteveen heeft een looptijd van 3 jaar. Ook in het Annie Londohuis in Westerbork is een pilot in ontwikkeling en met Hooghalen zijn gesprekken over de mogelijkheden. Er is een opdracht gegeven aan de Hanzehogeschool om de impact van dergelijke bewonersinitiatieven te meten. Welke effecten heeft het op het welzijn van inwoners, maar ook: welke (zorg) kosten worden bespaard of uitgesteld. De impactmeting start in september 2021.
- **MOEK.** We hebben een aantal jaren bijzonder positieve ervaringen opgedaan met het project ‘Mooi op eigen kracht’. Het zorgt voor betrokkenheid van inwoners bij de eigen leef- en woonomgeving. De aanpak sluit naadloos aan bij de algemene doelstelling van ons beleid om inwoners te stimuleren met elkaar initiatieven te ontplooiën.
- **Huisvesting statushouders.** De taakstelling om statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) in de gemeente te huisvesten is de afgelopen jaren, vanwege de verhoogde asielinstroom, fors geweest. Ondanks deze forse opgave hebben we de taakstelling in deze jaren behaald. De komende jaren neemt naar verwachting de taakstelling vanuit het Rijk voor huisvesting van deze groep toe. En neemt de druk op het vinden van geschikte huisvesting toe. We blijven ons, samen met de woningcorporaties en VluchtelingenWerk, en in nauw overleg met de Veiligheids Regio Drenthe, de Vereniging Drenthse Gemeente en de Provincie, inzetten om onze taakstelling te behalen en daarmee zo veel mogelijk statushouders in onze gemeente te huisvesten. Het Rijk en dan met name het Centraal Opvang Asielzoekerscentrum (COA) bepaalt of en welke statushouders aan een gemeente worden toegewezen. Hier hebben we dus geen invloed op.

Wat willen we bereiken?

Ten behoeve van de sociale samenhang en de leefbaarheid van buurten en dorpen bevorderen:

- Dat thema’s op het gebied van leefbaarheid door inwoners(groepen) opgepakt (kunnen) worden en dat initiatieven van inwoners tot uitvoering komen (dorpenbeleid);

- Dat de dorpen de beschikking hebben over goede accommodaties voor ontmoeting en activiteiten;
- Dat er nieuwe vormen van zorg en leefbaarheid ontwikkeld worden, op maat gemaakt door een of een aantal dorpen. De pilot Witteveen is daarvoor een eerste voorbeeld ;
- Dat we met het project Mooi op Eigen Kracht (MOEK) initiatieven uit de dorpen ondersteunen en waarderen;
- Dat projecten op het gebied van leefbaarheid, sociale infrastructuur, zorg en cultuur financiële ondersteuning kunnen krijgen;
- Dat bestaande overlegstructuur met inwoners- en dorpsbelangenorganisaties worden geëvalueerd en voortgezet
- Collegebezoek aan de dorpsbelangenorganisaties;
- Subsidiëren van de activiteiten van diverse instellingen zoals de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe en van het maatschappelijk werk;
- Voldoen aan onze wettelijke verplichting om statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) te huisvesten en het aanbieden van maatschappelijke begeleiding via Vluchtelingenwerk;
- Het sociaal raadsliedenwerk continueren als laagdrempelige voorziening voor met name minima.
- Voldoen aan onze wettelijke verplichting om statushouders te huisvesten.
- Statushouders in onze gemeente zo goed mogelijk ondersteunen, onder andere door het aanbieden van maatschappelijke begeleiding en extra inzet op de integratie en participatie van statushouders met inachtneming van de nieuwe Wet inburgering die op 1 juli 2021 in werking treedt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ondersteunen initiatieven van inwoners, individueel of collectief, financieel en/of met menskracht.
- We zetten in op het behoud van de bestaande accommodaties en onderzoeken, waar dat gevraagd wordt samen met inwoners, de mogelijkheden voor nieuwe accommodaties.
- We ondersteunen de pilot Witteveen. Daarvoor is financiële ruimte opgenomen in het uitvoeringsprogramma Sociaal Domein.
- We organiseren in 2022 een MOEK.
- Subsidiëring Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe.
- Uitvoeren acties in Mantelzorg en vrijwilligersondersteuning.
- We maken afspraken met woningcorporaties om de benodigde woonruimte voor statushouders te realiseren. Daarbij zorgen we voor hun maatschappelijke begeleiding en participatie in onze samenleving.
- Subsidiëring Vluchtelingenwerk.
- We faciliteren de sociaal raadvrouw en zorgen voor spreekuurlocaties in Beilen, Westerbork en Smilde.
- We blijven samenwerken met woningcorporaties en VluchtelingenWerk om de benodigde woonruimte voor statushouders te realiseren. Daarbij zorgen we voor hun maatschappelijke begeleiding en integratie en participatie in onze samenleving.
- We subsidiëren Stichting VluchtelingenWerk.

- We geven uitvoering geven aan het actieplan ‘Versterking integratie en participatie statushouders’ en we richten ons op de voorbereiding en implementatie van de nieuwe Wet inburgering.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	3.812	3.995	4.659	4.981	5.183	5.176
Totaal lasten	3.812	3.995	4.659	4.981	5.183	5.176
Totaal baten	-2	-4	-4	-4	-4	-4
Resultaat	3.811	3.990	4.654	4.976	5.179	5.171

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2023 zijn € 665.000 hoger dan in 2022. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de subsidie aan de stichting Welzijnswerk, afgerond € 3,5 miljoen, nu volledig is ondergebracht binnen dit taakveld. In voorgaande jaren stonden deze lasten verdeeld over verschillende taakvelden in de begroting.

Baten

De begrote baten zijn vanaf 2022 gelijk. Het betreft inkomsten uit verhuur en de vergoeding van energie.

Taakveld Wijkteams

Ontwikkelingen

- Midden-Drenthe kent een ouder worden populatie, waardoor er een groter beroep wordt gedaan op voorliggende en eerste lijns voorzieningen.

Wat willen we bereiken?

- We willen een sluitende keten vormen op het gebied van wonen welzijn en zorg.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het borgen van integrale ouderenzorg en 1e lijnszorg door middel van integrale afstemming tussen de lokale partijen van het wijkteam en HuisartsenZorg Drenthe (HZD) en het samenwerkingsverband Samen Zorg Assen(SZA).
- Werkafspraken maken met huisartsen en cliëntondersteuners over de screening van 75 plusser en het handelen op basis van de uitkomsten.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid						
Totaal lasten	833	1.241	873	901	932	958
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	833	1.241	873	901	932	958

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2023 zijn € 368.000 lager ten opzichte van de begrote lasten in 2022.

De subsidie aan de stichting welzijn is volledig overgeheveld naar het taakveld samenkracht en burgerparticipatie. Het deel op dit taakveld bedraagt € 167.000.

Daarnaast was in 2022 nog sprake van € 70.000 aan geraamde coronakosten.

Tot slot is er sprake van hogere doorbelaste apparaatskosten.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Inkomensregelingen

Ontwikkelingen

- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid beschikking kwijtschelding: datum invoering nog onbekend.
- Aanpassing nadere regels uitvoering kwijtschelding: een verhoging van de huidige financiële vermogensnorm met maximaal € 2.000; datum invoering is 1 januari 2023 conform het VNG-advies.
- Herziening gemeentelijk belastinggebied: kwijtschelding is daarvan een onderdeel.
- In 2021 is een nieuw Armoedebelaid ontwikkeld dat in 2022 is ingevoerd.

Wat willen we bereiken?

- Het verlenen van kwijtschelding overeenkomstig de maximaal door het rijk toegestane normen aan belastingplichtigen met een laag inkomen en vermogen.
- We willen een sociaal sterk Midden-Drenthe zijn. We willen alle minima bereiken, ook degenen die niet digitaal vaardig zijn.
- Inwoners die recht hebben op een gemeentelijke regeling weten dat en maken er gebruik van.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het toetsen van aanvragen om kwijtschelding van gemeentelijke belastingen op basis van de gemeentelijke normen. Hierbij maken we gebruik van de mogelijkheid om, met toestemming

van de aanvrager, de inkomens- en vermogensgegevens te toetsen via het Landelijk Inlichtingen Bureau.

- We gaan de toekenningen van de kwijtschelding zoveel mogelijk gelijktijdig met het opleggen van de aanslag(en) bekend maken op het aanslagbiljet.
- We geven goede bekendheid aan onze minimaregelingen.
- We continueren onze inzet om het niet gebruik van regelingen tegen te gaan. Samen met onze maatschappelijke partners zorgen voor een zo goed mogelijk sluitende aanpak voor mensen met (financiële) problemen of schulden.
- We continueren onze hoogwaardige handhaving en zorgen voor goede voorlichting over de bijstand en de minimaregelingen.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	9.979	9.720	9.629	9.673	9.717	9.761
Totaal lasten	9.979	9.720	9.629	9.673	9.717	9.761
Totaal baten	-8.401	-7.651	-7.651	-7.651	-7.651	-7.651
Resultaat	1.578	2.069	1.978	2.022	2.066	2.110

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2023 zijn afgerond € 91.000 lager dan in 2022. Dit betreft voornamelijk het saldo tussen de incidentele Klijnsmiddelen die in 2022 zijn begroot (€ 179.000) en hogere doorbelaste apparaatskosten (€ 77.000).

Baten

Op basis van de laatste gegevens van het rijk zijn de inkomsten van het rijk voor uitkeringen geraamd op basis van de stand in 2022.

Taakveld Begeleide participatie

Ontwikkelingen

Stark is het leerwerkbedrijf van de gemeenten Midden-Drenthe, Hogeveen en De Wolden en is operationeel vanaf 1 januari 2019. Stark voert voor deze gemeenten de Wsw en het nieuw beschut werk binnen de Participatiewet uit. Daarnaast biedt Stark aan meerdere doelgroepen een (tijdelijke) ontwikkelplek aan om van daaruit de stap naar het reguliere bedrijfsleven te maken. Dit doet Stark door middel van het aanbieden van leerwerktrajecten en cursussen. Deze leerwerktrajecten en cursussen worden in samenwerking met de gemeenten ontwikkeld. De inhoud van deze trajecten en het aantal deelnemers hangen sterk af van het aanbod van werkzoekenden en de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. We proberen hier zo adequaat mogelijk op in te spelen.

Wat willen we bereiken?

- We willen dat Stark onze kwetsbare inwoners zo goed mogelijk begeleidt en ontwikkelt om aan het werk te gaan. Het liefst zoveel mogelijk buiten de organisatie van Stark.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De gemeente bemiddelt de inwoner zelf naar een werkplek. Voor de mensen die meer ondersteuning nodig hebben, biedt de Stark een passend traject aan.
- Daarnaast heeft Stark werkplekken ingericht voor het beschut werk en begeleiden ze de doelgroep Wsw.
- Op werkplekken bij een reguliere werkgever waar mensen vanuit het landelijke doelgroepregister werkzaam zijn, voert Stark de jobcoaching uit. Op deze manier wordt de werkgever ontzorgd en kunnen de jobcoaches van Stark vanwege hun expertise de vertaling van de belemmering naar de werkvloer maken.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	255	357	281	286	306	326
Totaal lasten	255	357	281	286	306	326
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	255	357	281	286	306	326

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2023 zijn € 76.000 lager dan de begrote lasten in 2022. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de lagere verwachte bijdrage in het exploitatietekort van Stark.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Arbeidsparticipatie

Ontwikkelingen

- Het re-integratiebeleid 'Re-integratie is netwerken 2016-2020' is in 2020 geëvalueerd. Uit deze evaluatie kwam naar voren dat dit beleid volstond maar geactualiseerd dient te worden. In de tweede helft van 2021 is de nieuwe re-integratienota 'Re-integratie werkt voor iedereen 2021 - 2026' vastgesteld. Het eerdere re-integratiebeleid is aangepast naar landelijke en regionale ontwikkelingen.
- De nieuwe Wet inburgering is op 1 januari 2022 in werking getreden. Met deze nieuwe wet hebben gemeenten de regie op inburgering gekregen en een actieve rol in de begeleiding van statushouders naar integratie, participatie en (betaald) werk. Zo zijn gemeenten onder andere verantwoordelijk voor het inburgeringsaanbod (leerroutes), brede intake, het persoonlijk plan inburgering en participatie (PIP), het aanbod aan asielmigranten,

voortgangsgesprekken en het 'ontzorgen' (betaling vaste lasten uit uitkering). In 2022 zijn er ca 15 statushouders gestart met een inburgeringstraject onder deze nieuwe wet.

- De regering heeft extra middelen beschikbaar gesteld om de arbeidsmarkt (vanwege de coronacrisis) vitaal te houden. Eind 2021 is het Regionale Mobiliteitsteam (RMT) operationeel geworden: een samenwerking tussen de noordelijke arbeidsmarktregio's. Deze middelen en inzet zijn bedoeld om de gevolgen van de coronacrisis te bestrijden, maar worden breder ingezet om tegelijkertijd ook een uitdaging aan te pakken die al langer bestaat: de mismatch tussen werkzoekenden en vacatures.
- Op 1 januari 2023 treedt het Breed Offensief in werking. Met de komst van het Breed Offensief wil het kabinet meer mensen met een beperking duurzaam aan het werk houden. Zo voorziet het Breed Offensief onder andere in uniformiteit in de studietoelage en het vereenvoudigen van het aanvragen van voorzieningen zoals loonkostensubsidie.
- Corona heeft een grote impact op jongeren. Met name op het gebied van werk en ontwikkeling. Het afgelopen jaar hebben we extra aandacht besteed aan deze groep, onder andere door het 'Actieplan versterking positie Midden-Drentse jongeren tijdens en na corona' én is er – in het kader van voorkomen van jeugdwerkloosheid – een actieplan voor jongeren opgesteld.

Wat willen we bereiken?

- We gaan de mogelijkheden voor regulier werk bevorderen.
- We gaan de doelgroepen die behoren tot de landelijke banenafspraken en Beschut werk extra begeleiding bieden.
- We spelen in op kwetsbare doelgroepen en deze zullen extra ondersteuning krijgen.
- We gaan scholing (van met name de doelgroep 18 tot 27 jaar) bevorderen.
- We gaan de contacten met (lokale) werkgevers blijvend onderhouden en uitbreiden.
- We gaan nog meer verbinding met andere partners uit de Arbeidsmarktregio Drenthe zoeken.
- We willen voorkomen dat jongeren thuis komen te zitten zonder opleiding of werk. Activiteiten van team werk of het RMC zijn erop gericht om jongeren vroegtijdig te begeleiden naar een (vervolg)opleiding of naar arbeid.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We richten ons met name op het actief bemiddelen van werkzoekenden naar duurzame arbeid. Hiervoor maken we lokaal en regionaal gebruik van onze werkgevers. Voor de mensen voor wie reguliere arbeid niet haalbaar is, biedt Stark leerwerktrajecten en cursussen aan, zetten we in op (om)scholing en participatie en sociale activering.
- We zoeken blijvend de verbinding op met de partners uit de Arbeidsmarktregio Drenthe zodat we zowel de werkgever als de werknemer op een optimale manier kunnen bedienen.
- Binnen de Arbeidsmarktregio Drenthe streven we naar een uniformiteit van het instrumentarium zodat de werkgevers zoveel mogelijk van dezelfde voorzieningen gebruik kunnen maken.
- We bieden in het laatste schooljaar van Pro/VSO of entreeleerlingen al begeleiding naar werk waardoor we kunnen voorkomen dat jongeren thuis komen te zitten.
- Door middel van de inzet van de App Wim en Eva hebben jongeren laagdrempelig de mogelijkheid om vragen die zij hebben over werk en ontwikkeling te stellen.

- We ondersteunen statushouders bij de integratie en participatie binnen onze Midden-Drenthse samenleving.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	963	1.280	1.222	1.250	1.279	1.307
Totaal lasten	963	1.280	1.222	1.250	1.279	1.307
Totaal baten	-19					
Resultaat	944	1.280	1.222	1.250	1.279	1.307

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2023 zijn € 60.000 lager dan de begrote lasten in 2022. Dit wordt vooral veroorzaakt door:

- De in 2022 beschikbare incidentele middelen voor impulsbanen (€ 81.000). Deze incidentele middelen worden ingezet voor de re-integratie van de doelgroep 50+. Daarnaast is in 2022 ook € 80.000 incidenteel beschikbaar voor re-integratietrajecten bij Stark;
- De subsidie aan de stichting welzijn is volledig overgeheveld naar het taakveld samenkracht en burgerparticipatie. Het deel op dit taakveld bedraagt € 75.000.
- Hier tegenover staan hogere doorbelaste apparaatskosten (€ 177.000).

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Ontwikkelingen

- Niet alle inwoners redden het (volledig) zelfstandig. Ook niet met behulp van hun omgeving. Hen bieden we een vangnet van voorzieningen. Dat begint bij onafhankelijke cliëntondersteuning dat door Welzijn Midden-Drenthe wordt verzorgd. Zij helpen mensen hun vraag helder te krijgen. Indien nodig komen zij samen tot een pakket aan voorzieningen. Maatwerk en duurzaamheid van oplossingen zijn hierbij de uitgangspunten. Zo bestaan de oplossingen altijd uit een combinatie van eigen kracht, inzet van vrijwilligers en mantelzorgers en inzet van betaalde zorg en ondersteuning. Omdat onafhankelijke cliëntondersteuning ook in het wijkteam zitting heeft, is er borging van ook complexe casuïstiek.
- In 2023 zal bij de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe (PVGd) aandacht worden geschonken aan het doorontwikkelen van het vervoerssysteem en het gebruik van data-analyse.

Wat willen we bereiken?

- De zelfredzaam en samen redzaam van onze inwoners bevorderen. Zij doen actief mee aan de (lokale) samenleving.
- Dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen.
- We hebben extra aandacht voor de kwetsbare ouderen zoals mensen met een verminderde mobiliteit en personen met verward gedrag.
- Stabiliteit en doorontwikkeling van de GR Publiek Vervoer Groningen Drenthe(PVGD) ten behoeve van het WMO-vervoer.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ondersteunen de zelfredzaamheid en participatie van inwoners en houden de zorg betaalbaar. En wel door focussen op preventie, zorg dicht bij mensen te organiseren en te kiezen voor een integrale aanpak.
- Voor inwoners die het niet op eigen kracht redden, bieden we een sluitend vangnet.
- Indien nodig krijgen mensen zorg dicht bij huis om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen.
- Binnen het samenwerkingsverband van Welwozo werken we integraal aan vraagstukken rondom welzijn, wonen en zorg
- We brengen alle vervoersvoorzieningen in onze gemeente in beeld om van daaruit te werken naar een integraal aanbod.
- We gaan met alle 70+ in gesprek over welzijn, wonen en zorg. Deze integrale aanpak wordt geborgd door afspraken in de wijkteams.
- Inwoners en bezoekers van Groningen en Drenthe kunnen, als er geen bus- of treinverbinding in de directe omgeving aanwezig is, gebruik maken van de hubtaxi. Een hub is een vervoersknooppunt in Groningen en Drenthe waar verschillende vormen van vervoer samen komen.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.679	1.551	1.483	1.561	1.637	1.717
Totaal lasten	1.679	1.551	1.483	1.561	1.637	1.717
Totaal baten	-9	-13	-12	-12	-12	-12
Resultaat	1.670	1.539	1.471	1.550	1.626	1.705

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2023 zijn € 67.000 hoger dan de begrote lasten in 2022. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- de per saldo hogere verwachte uitgaven voor woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen en hulpmiddelen (€ 31.000).
- Lagere doorbelaste apparaatskosten (€ 99.000).

Baten

De begrote baten zijn gedurende de betreffende jaren nagenoeg gelijk. Het betreft de geraamde legesopbrengsten voor de gehandicaptenparkeerkaart en terug ontvangen bijdragen voor de WVG voorzieningen.

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18+

Ontwikkelingen

- We hebben in NMD verband de ondersteuning ingekocht voor onze inwoners.
- We draaien pilots om kennis en ervaring op te doen en deze te borgen binnen het nieuwe beleid (denk daarbij aan spoedrespijtzorg en verbeteren van de onafhankelijke clientondersteuning)
- Om de zorg en ondersteuning aan onze inwoners met GGZ-problematiek (ook wel 'Personen met verward gedrag' genoemd) te verbeteren, werken we samen met partners, zoals GGZ, Cosis, Welzijn Midden-Drenthe, Handhaving en Toezicht, Actium en Woonservice intensiveren. Met deze partners is een Optimaal Leven Team ingericht.

Wat willen we bereiken?

- We realiseren een sluitende aanpak voor alle inwoners van 18 jaar en ouder.
- Inwoners kunnen optimaal participeren in de lokale samenleving.
- De samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, zorginstellingen en belangenbehartigers verder verstevigen.
- Inwoners krijgen bij één herkenbaar en laagdrempelig loket alle relevante voorlichting, informatie, advies en hulp op het gebied van het sociaal domein.
- Via het inkoopproces willen we betaalbare en kwalitatief hoogwaardige zorg inkopen.
- Inwoners met beginnende of problematische schulden worden snel en goed geholpen om weer grip op hun financiën te krijgen.
- Met het Optimaal Leven Team willen we een sluitende aanpak creëren in de keten van zorg en ondersteuning met personen met verward gedrag.
- Een sluitende aanpak realiseren voor alle inwoners van 18 jaar en ouder.
- Inwoners kunnen optimaal participeren in de lokale samenleving.
- De samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, zorginstellingen en belangenbehartigers verder verstevigen.
- Inwoners kunnen optimaal participeren in de lokale samenleving.
- De samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, zorginstellingen en belangenbehartigers verder verstevigen.
- Inwoners met beginnende of problematische schulden worden snel en goed geholpen om weer grip op hun financiën te krijgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het uitvoeren van de uitvoeringsagenda sociaal domein en geestelijke gezondheidszorg.
- Voortdurend in gesprek zijn en blijven met inwoners, zorgaanbieders en andere relevante partijen, en adviesraden.
- Per september 2020 zijn we gestart met het Jongerenperspectiefplan (pilot). Gedurende de pilot nemen we de schulden van 5 jongeren met een uitkering op grond van de Participatiewet over zodat deze jongeren de focus kunnen leggen op het behalen van een startkwalificatie (indien mogelijk) of het vinden van een duurzame plek op de arbeidsmarkt.

- Voortdurend in gesprek zijn en blijven met inwoners, zorgaanbieders en andere relevante partijen, zoals de Minimaraad en de leden van de Regiegroep Armoedebeleid.
- Samen met onze maatschappelijke partners zorgen voor een zo goed mogelijk sluitende aanpak voor mensen met (financiële) problemen of schulden.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	8.917	11.289	9.578	10.162	10.723	11.321
Totaal lasten	8.917	11.289	9.578	10.162	10.723	11.321
Totaal baten	-348	-350	-220	-220	-220	-220
Resultaat	8.568	10.939	9.358	9.942	10.503	11.101

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2023 zijn afgerond € 1,7 miljoen lager dan de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral veroorzaakt door het saldo van:

- De subsidie aan de stichting welzijn is volledig overgeheveld naar het taakveld samenkracht en burgerparticipatie. Het deel op dit taakveld bedraagt € 540.000;
- In 2022 staat een incidenteel budget van € 857.000 geraamd voor het programma POK (bestemd bij de jaarstukken 2021) en een incidenteel budget voor het programma GGZ (€ 275.000; begroting 2019). Voor zover deze programma's nog niet zijn afgerond worden deze middelen overgeheveld naar 2023;
- Een saldo van € 42.000 betreft tot slot het saldo van hogere uitgaven aan Wmo huishoudelijke hulp en Wmo begeleiding (zie hiervoor ook de paragraaf transities) en lagere doorbelaste apparaatskosten (€ 54.000).

Baten

De begrote baten zijn voor de begroting 2023 en verder met € 130.000 naar beneden bijgesteld op basis van de werkelijke inkomsten in de afgelopen jaren en de verwachte inkomsten in de komende jaren.

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18-

Ontwikkelingen

- De jeugdhulpregio Drenthe (JHRD) is bezig met een heroriëntatie op haar rol, taak en positie in overleg met alle Drentse gemeenten.
- Kinderen en jongeren ontvangen de passende jeugdhulp die zij nodig hebben. Hierbij volgen we actief de landelijke ontwikkelingen zoals de Hervormingsagenda Jeugd.
- Er vindt lokaal structurele afstemming plaats tussen de kinderopvang, het onderwijs, de gemeente en het CJG om daarmee duidelijkheid te creëren omtrent rollen, taken,

verantwoordelijkheden en routes. De gezamenlijke afspraken zijn in 2021 vastgelegd in de nota “Waar de kinderopvang, het onderwijs en zorg elkaar vinden”.

- We hebben de regionale ontwikkelagenda “Zorg voor Jeugd in Noord en Midden-Drenthe 2021 – 2023” vastgesteld. Daarin staat afspraken, uitgangspunten en ambities vastgelegd om kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte zo goed en efficiënt mogelijk te helpen. Het gaat daarbij om de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp.
- De twaalf Drentse gemeenten, zorgaanbieders en de Drentse samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs hebben de wens uitgesproken om een gezamenlijke, Drentse ambitie op het gebied van onderwijs en jeugdhulp te formuleren. Deze Drentse ambitie is de paraplu waar alle initiatieven en projecten op gebied van onderwijs/jeugdhulp onder vallen. Samen werken we aan de Drentse ambitie door van elkaar te leren en kennis uit te wisselen.
- We besteden aandacht aan de impact van de na-effecten corona op jongeren.

Wat willen we bereiken?

- Als Midden-Drenthe willen we invloed uitoefenen op het proces zodat de JHRD ook past bij onze gemeente.
- We willen dat jongeren in Midden-Drenthe zorgeloos (op)groeien.
- Een integrale benadering is essentieel. Dus met kind, het gezin, het onderwijs, de jeugdhulp en eventuele andere partners wordt gekeken naar wat het kind nodig heeft. De ondersteuning die wordt geboden is aanvullend op dat van de ander. Om dat te kunnen bereiken is het nodig dat partijen elkaar structureel opzoeken, dat er samenwerkingsafspraken worden gemaakt en dat deze jaarlijks worden herijkt.
- Een zo goed mogelijke start voor kinderen uit Midden-Drenthe. Dit doen we onder andere door middel van het programma Kansrijke Start dat voortkomt uit de nota Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe en actiepunten in het jeugdakkoord.
- We willen de jeugdhulp bieden die een jeugdige nodig heeft, hierbij geldt het adagium het inzetten van de beste passende zorg passend bij de tarieven die daarvoor gelden.
- We willen gecertificeerde instellingen en huisartsen bewegen om de beste passende zorg in te zetten passend bij de tarieven die daarvoor gelden. Waar mogelijk zetten we actief de praktijkondersteuner Jeugd en gesprekken met de jeugdconsulenten op het Centrum Jeugd en Gezin in.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We nemen actief deel aan de ambtelijke en bestuurlijke overleggen over de heroriëntatie van de JHRD.
- We geven uitvoering aan de nota Zorgeloos (op)groeien in Midden-Drenthe. Als gemeente blijven we inzetten op een sterk voorliggend veld zodat jongeren zorgeloos kunnen (op)groeien.
- We blijven investeren in een sterk voorliggend veld. Dit uit zich in onder andere in een welzijnsinstelling met een taak op het gebied van jeugd en jongerenwerk en het schoolmaatschappelijk werk.
- We zetten vanuit het jeugdakkoord in op meedoen door kinderen en jongeren. We stimuleren meedoen van kinderen en jongeren bij sport en cultuur door middel van het kindpakket en stimuleren activiteiten door en voor jongeren vanuit “jeugd start op” in het CJG.
- Structureel overleg tussen de kinderopvang, het onderwijs, zorg en gemeente. Afspraken worden vastgelegd in de Nota “Waar kinderopvang, onderwijs en zorg elkaar vinden”. Deze nota is in gezamenlijkheid geschreven en zal jaarlijks aan de orde komen tijdens de Lokale Educatie Agenda (LEA).
- Jongeren die te kampen hebben met de nadelige effecten van corona krijgen ondersteuning aangeboden. Die ondersteuning bieden we op verschillende manieren. Naast de reguliere

dienstverlening doen we dit onder andere met het project Jeugd start op en activiteiten vanuit het uitvoeringsprogramma Nationale Onderwijs Programma (NPO).

- We zijn in Midden-Drenthe actief het actieprogramma Kansrijke Start. Partijen uit het sociaal en medisch domein slaan de handen inéén om kinderen in Midden-Drenthe een zo goed mogelijke start te bieden.
- We zetten in op de zorgmakelaar om samen met gecertificeerde instellingen de hulpvraag met de juiste zorg te beantwoorden.
- Door de CJG-zorgroute wordt binnen het CJG passende jeugdhulp ingezet of doorverwezen naar passende gespecialiseerde zorgaanbieders.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	9.687	10.224	9.454	10.069	10.652	11.269
Totaal lasten	9.687	10.224	9.454	10.069	10.652	11.269
Totaal baten						
Resultaat	9.687	10.224	9.454	10.069	10.652	11.269

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2023 zijn € 770.000 lager dan de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral veroorzaakt door het saldo van:

- De in 2022 beschikbare incidentele middelen voor het programma Sociaal domein (€ 829.000). Deze incidentele middelen zijn in 2023 niet begroot. Het restant van deze middelen wordt overgeheveld.
- Per saldo iets lager uitgaven (€ 225.000) aan jeugdhulp op basis van de monitor Q2 van 2022.
- Hogere doorbelaste apparaatskosten (€ 283.000).

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Geëscaleerde zorg 18-

Ontwikkelingen

- In onder andere de regiovisie Geweld hoort nergens thuis - vastgesteld door ons college in 2020 - wordt gesproken over versterking van het lokale veld, het bieden van hulp zo dichtbij en laagdrempelig mogelijk. In lijn met deze ontwikkeling zal Veilig Thuis Drenthe steeds meer gaan fungeren als expertisecentrum voor het doen van onderzoeken, het uitbrengen van adviezen en het zorgdragen voor kennisdeling.
- In 2020 hebben we onderzocht in hoeverre de gemeente en lokale teams toegerust zijn op het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling. In 2021 en daaropvolgende jaren gaan we aan de slag met de actiepunten die voortkomen uit het plan van aanpak (Samen)werken aan veiligheid dat naar aanleiding hiervan is opgesteld.

- Naast lokale actiepunten leveren we ook een bijdrage aan regionale actiepunten die voortkomen uit de zelfscans die de verschillende Drentse gemeenten hebben uitgevoerd op dit thema. We doen actief aan kennisdeling, het delen van best practises en uitwisselingen van informatie. Dit doen we onder andere door het aanbieden van scholing op verschillende thema's zoals het signaleren van geweld of het hanteren van de meldcode. Deze scholing wordt aangeboden middels de Drentse Jeugdacademie.

Wat willen we bereiken?

- De regionale ambitie – beschreven in de regiovisie Geweld hoort nergens thuis – is om te gaan naar 0 slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling in Drenthe. In de regiovisie staat uitgewerkt welke subdoelen we hieraan koppelen en hoe we deze kunnen bereiken.
- We vinden het belangrijk dat alle afdelingen die in contact staan met inwoners weten waar ze met signalen of vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling naartoe kunnen. Daarom worden er in 2021 twee aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling aangesteld. Zij dienen als sparringspartner en adviseur voor de collega's binnen de organisatie, zij zijn op de hoogte van de Wet Meldcode en kennen de partners in de zorg- en veiligheidsketen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Twee aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling aanstellen.
- Zowel lokaal als regionaal vindt er structureel afstemming plaats met Veilig Thuis Drenthe over casuïstiek, de samenwerking en gemaakte afspraken.
- De wachtlijsten van Veilig Thuis Drenthe, JB Noord en de Raad van Kinderbescherming blijven een punt van aandacht. Hierover vinden zowel lokaal als regionaal gesprekken plaats.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	368	467	456	472	488	503
Totaal lasten	368	467	456	472	488	503
Totaal baten						
Resultaat	368	467	456	472	488	503

Toelichting

Lasten

De begrote lasten in 2023 zijn € 11.000 lager dan de begrote lasten in 2022. Dit wordt veroorzaakt door de per saldo lagere kosten jeugdhulp (€ 55.000) op basis van de prognose in de monitor sociaal domein Q2 van 2022 enerzijds en de hogere doorbelaste apparaatskosten (€ 44.000) anderzijds. Meer informatie over de uitgaven jeugdhulp staat opgenomen in de paragraaf transities.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Programma	Volksgezondheid en milieu
Taakveld	Volksgezondheid Riolering Afval Milieubeheer Begraafplaatsen en crematoria

Programmadoelstelling

- Wij bewaken en bevorderen de volksgezondheid.
- Wij scheppen voorwaarden voor een divers functioneel gebruik van de ruimte in zijn geheel.
- Wij hebben een zorgplicht voor een (milieuhygiënisch) goede kwaliteit van het woon- en leefklimaat.

Verbonden partijen

[Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe \(GGD\)](#)

[Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe](#)

Beleidskaders

[Beleidsnota bewegen en leefstijl 2019-2023, met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst](#)

[Afvalstoffenbeleidsplan 2016-2019](#)

[Watertakenplan 2016-2021](#)

Duurzaamheidsprogramma 2015-2018

Nota Alcoholbeleid

[Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe](#)

[Nota bodembeheer](#)

[Beheersverordening begraafplaatsen Midden-Drenthe 2013](#)

[Uitvoeringsbesluit Graven, asbezorging en gedenkplaats](#)

[Uitvoeringsbesluit grafbedekkingen Midden Drenthe 2013](#)

[Nota Begraafplaatsenbeleid 2020-2030](#)

[Verordening op beheer en gebruik van de gemeentelijke begraafplaats\(en\)](#)

[Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten 2018](#)

Ontwikkelingen

- In 2023 blijven we inzetten op de uitvoering van de in juni 2019 door de gemeenteraad vastgestelde beleidsnota Bewegen en leefstijl 2019-2023 "Met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst".
- In 2023 gaan we ook het bestaande beleid evalueren. Waar nodig passen we het beleid aan en komen met een raadsvoorstel over het geactualiseerde beleid Bewegen en leefstijl. Daarbij houden we rekening met hetgeen is vastgelegd in het raadsprogramma en het daarvan afgeleide bestuursakkoord.
- Ook is de Landelijke Nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 vastgesteld. De ambities uit deze nota sluiten aan bij het gemeentelijk beleid dat is vastgesteld in de eerder genoemde beleidsnota.
- Provinciaal wordt er verder gewerkt aan de uitvoering van een integraal meerjarenprogramma sport en Preventie 2021-2024. Dit programma komt voort uit een Drentse bestuursopdracht;
- Samen werken we aan een Vitaal en Gezond Drenthe vanuit gezamenlijke uitgangspunten en gezamenlijk verantwoordelijkheden in de aanpak van gezondheidsvraagstukken.

Wat willen we bereiken?

- Het stimuleren van een gezonde leefstijl waar bewegen in brede zin een onderdeel van is.
- Een goede gezondheid voor alle inwoners zodat iedereen zich in Midden-Drenthe gezond voelt en gelukkig is.
- Het tegengaan van overgewicht en obesitas.
- Het tegengaan van eenzaamheid.
- Ontmoedigen middelengebruik waaronder roken en alcohol.
- Extra aandacht voor inwoners met een lage SES en op jeugd.

In de beleidsnota Bewegen en leefstijl 2019-2023 "Met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst" benoemen we een aantal concrete indicatoren, gekoppeld aan doelstellingen. Het gaat om de volgende indicatoren:

1. We meten hoe jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar hun eigen gezondheid beoordelen
2. We meten het percentage kinderen in groep 2, groep 7 en klas 2 van de middelbare school overgewicht en obesitas hebben.
3. We meten het percentage jongeren in de leeftijd van 12-18 jaar dat nog nooit gerookt heeft
4. We meten het percentage jongeren in de leeftijd van 12-18 jaar dat nog nooit gedronken heeft.
5. We meten het percentage jongeren (12-18 jaar) dat lid is van een sportclub.
6. We meten hoe volwassenen hun eigen gezondheid beoordelen.
7. We meten het percentage volwassenen met overgewicht of obesitas.
8. We meten het percentage volwassenen dat rookt.
9. We meten het percentage volwassenen dat geen indicatie voor eenzaamheid heeft.
10. We meten hoe ouderen hun eigen gezondheid beoordelen.
11. We meten het percentage ouderen met overgewicht of obesitas.
12. We meten het percentage ouderen dat geen indicatie voor eenzaamheid heeft.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Team GIMD

We gaan verder met het uitvoeren van het beleid bewegen en leefstijl 2019-2023, "Met elkaar bewegen naar een gezonde toekomst". Het Team Gezond in Midden-Drenthe geeft gezamenlijk met een groot netwerk van professionals, organisaties, verenigingen en inwoners, uitvoering aan het beleid.

Het team werkt volgens een uitvoeringsplan. Het gemeentelijk beleid is door het team vertaald naar 4 pijlers. Deze vier pijlers zijn:

1. Vitaal ouder worden door gezond eten en drinken en meedoen;
2. Verkleinen gezondheidsachterstanden door bewegen, gezond eten en drinken, een rookvrije omgeving;
3. Sport en beweeg-aanbieders hebben de basis op orde en handelen toekomstgericht;
4. Kinderen zijn motorisch vaardig en hebben plezier in bewegen als basis voor een leven lang bewegen.

De ambities die zijn vastgelegd in het Sport- en gezondheidsakkoord sluiten naadloos aan op deze pijlers en de beleidsdoelstellingen. De ambities uit het sport- en gezondheidsakkoord zijn gezamenlijk met heel veel lokale ambassadeurs bedacht. Het team werkt samen met de betrokken ambassadeurs aan het realiseren van deze ambities en daarmee aan de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Deze werkwijze sluit aan bij waar lokaal behoefte aan is en bij wat er lokaal al wordt gedaan en is aan activiteiten. Het team GIMD heeft daarin de rol van kartrekker, aanjager, verbinder etc. (net wat nodig is).

De ambities uit het sport- en gezondheidsakkoord zijn breder dan enkel "sport" gerelateerd wat bijdraagt aan het behalen van de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. In 2022 is het sportakkoord doorontwikkeld naar een sport- en gezondheidsakkoord. Het team draagt bij aan duurzame gedragsverandering en een omgeving dat een gezonde leefstijl stimuleert. Naast vraaggericht werken, sluit het team aan bij aanbod dat er al is en wordt er waar mogelijk wijkgericht gewerkt. Bij voorkeur samen met en dichtbij de inwoners waar het om gaat om gezondheidsachterstanden te verkleinen. Daarbij wordt actief de samenwerking gezocht met het lokale netwerk om tot een integrale aanpak te komen.

- In het nieuwe schooljaar 2022-2023 verzorgen ALO-geschoolde vakleerkrachten een deel van de gymlessen op de basisscholen in de gemeente Midden-Drenthe.
- De vakleerkrachten zijn verbonden aan het team GIMD voor wat betreft het buitenschoolse aanbod. Dat is gericht op het stimuleren van een gezonde leefstijl waar beweging in elk geval een belangrijke pijler is.
- Continueren van de uitvoering van het project "Aan de slag met preventie". In 2023 wordt de interventie "gezondheidsambassadeurs" verder uitgerold.
- De gemeente Midden-Drenthe is aangesloten bij het landelijke programma 'Eén tegen eenzaamheid'. In 2023 wordt lokaal verder invulling gegeven aan de uitvoering van het programma waaraan partijen deelnemen die willen samenwerken om eenzaamheid te verminderen.
- De gemeente zet verder in op het stimuleren van een rookvrije omgeving volgens een plan van aanpak. De gemeentelijke gebouwen zijn rookvrij en in 2023 wordt dit uitgebreid. Het team GIMD heeft daarin een actieve rol en is in gesprek met partijen zoals sportverenigingen over wat een ieder hierin kan betekenen.

- Nauwe contacten met de GGD Drenthe onderhouden.
- Stimuleren dat inwoners gebruik maken van de financiële mogelijkheden die het beleid “Bewegen en Leefstijl 2019-2023” biedt (activeringsbudget bewegen en leefstijl).

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.446	1.712	1.532	1.534	1.585	1.634
Totaal lasten	1.446	1.712	1.532	1.534	1.585	1.634
Totaal baten						
Resultaat	1.446	1.712	1.532	1.534	1.585	1.634

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 180.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Dat vanuit 2021 € 308.000 aan budgetten is overgeheveld naar 2022. Dit betrof onder andere € 140.000 voor inzet vakleerkrachten Gezondheid en bewegen en € 169.000 voor de uitvoering van de Nota bewegen, leefstijl en gezondheid.
- Hogere bijdrage aan de GGD. Dit leidt in 2023 tot € 92.000 aan hogere lasten. Voor de volgende jaren stijgt de jaarlijkse bijdrage als volgt 2024: € 48.000; 2025: € 69.000 en 2026: € 115.000. Dit wordt veroorzaakt bijgestelde indexeringen en toename van het aantal taken.
- Een stijging van de toerekende apparaatskosten van € 37.000 in 2023 ten opzichte van 2022.
- Een structurele verlaging van €2.500 voor het onderhoud van AED's van dorps- en buurthuizen.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Riolering

Ontwikkelingen

- Binnen de riolering werken we met zorgplichten voor het afvalwater, hemelwater en grondwater. In de huidige situatie kunnen we stellen dat de technische situatie op orde is. Wat wel meer gaat spelen zijn de effecten en mogelijke overlast door hoosbuien als gevolg van de klimaatontwikkeling.
- Klimaatverandering vraagt steeds meer aandacht van overheden, en dus ook van ons. Hoe we met de klimaatverandering om kunnen gaan wordt klimaatadaptatie genoemd. Vanuit het Rijk worden hiervoor kaders gesteld in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Dit werkt met het principe: weten-willen-werken. De eerste stap is weten: wat houdt de klimaatverandering in voor de eigen regio, wat gebeurt er en waar gebeurt het. We

verkennen deze opgave samen met onze partners van het samenwerkingsverband Fluvius. De opgave hierin ligt niet alleen bij riolering en water, maar ook bij het ontwerpen en inrichten van de openbare ruimte, groenbeheer, ontwikkeling van zorgcentra en scholen (ouderen en kinderen zijn kwetsbare doelgroepen), organisatie van evenementen en inrichting van gebouwen. Klimaatadaptatie raakt dus meerdere disciplines en is een opgave die we breed moeten verkennen.

- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betalingen en tegen een beschikking kwijtschelding: de ingangsdatum is nog niet bekend.

Wat willen we bereiken?

- Zorgen voor en in standhouden van een functionele riolering, een doelmatige inzameling van hemelwater en het beperken van structurele (grond)wateroverlast.
- Ten aanzien van klimaatadaptatie werken we aan een waterrobuust en klimaatbestendige inrichting van bebouwd gebied in 2050.
- Dat de huishoudens niet meer betalen dan de totale kosten voor het inzamelen, het transport en het verwerken van afval- en hemelwater.
- Dat tijdig wordt betaald, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen en het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft.
- Het op orde hebben en houden van de heffingsadministratie: volledigheid objecten, hoeveelheid afvalwater.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Reinigen en inspecteren van het riool.
- Repareren, vervangen en vergroten van de riolen.
- Zorgen voor goed werkende gemalen.
- Schoonhouden van kolken.
- Beleid en strategie ontwikkelen, die rekening houdt met heviger neerslag, meer hitte en langere droge periodes teneinde toename van overlast en hinder te voorkomen.
- We gaan conform de verordening rioolheffing heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- Het actueel houden van de gegevens: objecten, belastingplicht, hoeveelheid afvalwater.
- Door de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject proberen we het aantal bezwaar- en beroepschriften zo laag mogelijk te houden.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	5.029	3.116	3.170	3.156	3.145	3.135
Totaal lasten	5.029	3.116	3.170	3.156	3.145	3.135
Totaal baten	-5.218	-4.003	-4.121	-4.121	-4.121	-4.121
Resultaat	-189	-887	-951	-965	-977	-986

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 54.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022.

- Voor riolering geldt een kostendekkend systeem. Waarbij op begrotingsbasis het verschil tussen de lasten en baten wordt verrekend met de mutatie in de voorziening Riolering. Niet alle mutaties die betrekking hebben op riolering zijn op dit taakveld zichtbaar. Dit geldt voor de btw die verrekend kan worden via het BTW compensatiefonds (BCF). Hetzelfde geldt voor de mutatie in de reserve, straatvegen, kwijscheldingen en overhead. Dit loopt via de taakvelden mutatie reserves, verkeer en vervoer, inkomensregelingen en overhead.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 118.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2022 en de baten van de volgende jaren zijn gelijk aan 2023.

- De hogere baten van € 118.000 hebben betrekking op meer aansluitingen voor 2022.
- Hiernaast is in 2021 € 1.215.000 onttrokken uit de voorziening riolering om de investeringskosten te dekken.

Taakveld Milieubeheer

Ontwikkelingen

Hernieuwbare energie

- Lokaal Eigendom. Energiecoöperaties de gemeente Midden-Drenthe en de dorpen tekenden in 2022 het convenant lokaal eigendom. Grote zonneparken komen voor minimaal 50% in lokale handen, bij kleinere projecten tot (tot 2,5 hectare) is dat 100%. De focus ligt op zonnedaken.
- Zon op bedrijfsdaken. De gemeente Midden-Drenthe ondersteunt ondernemers die zonnepanelen op het dak van hun bedrijfspand willen plaatsen door maatwerkadvies aan te bieden. De advisering richt zich op het hele proces van inventarisatie tot realisatie, en van het aanvragen van subsidie tot het contact met uitvoerders.
- Tender landgebonden zonprojecten. De komende jaren verlenen we geen medewerking aan grootschalige zonneparken ten gunste van zon-op-dak. Na 2025 is er weer voldoende netwerkcapaciteit voor grootschalige projecten. Daarvoor laat de gemeente Midden-Drenthe in 2023 een tender opstellen.

- Gebiedsfonds zonnepark Leemdijk. In 2020 realiseerde de gemeente Midden-Drenthe een zonnepark aan de Leemdijk in Smilde. De SDE-opbrengst van bijna €3 miljoen komt ten goede aan een duurzaamheidsreserve, die we in 2023 invulling geven.
- Regionale Energiestrategie 2.0. In regionaal verband werken we verder aan de RES 2.0. Centraal staat een eerlijke verdeling van netwerkcapaciteit via de Routekaart RES.
- Netcapaciteit. In de gemeente Midden-Drenthe is de netwerkcapaciteit schaars. De komende jaren ontwikkelen TenneT en Enexis op het ETP-terrein een nieuw hoog- en middenspanningsstation die operationeel zijn in 2030. Onderstation Zeijerveen en De Lotten worden uitgebreid, daarover is regulier overleg met Enexis en buurgemeenten.
- MIEK. De provincie werkt aan een integrale Routekaart voor de verdeling van de netwerkcapaciteit over alle aanbieders en vragers (dus ook industrie en mobiliteit), in het Meerjareninvesteringsplan Energie en Klimaat (MIEK).
- Zonne-energie langs de A28. Samen met de andere A28-gemeenten en Rijkswaterstaat verkent de gemeente Midden-Drenthe de mogelijkheden van zonnepanelen op rijksgronden langs de A-28.
- Kleine windturbines. Windmolens met een ashoogte tot 15 meter zijn toegestaan, maar die zijn lastig rendabel te krijgen. Samen met de provincie, gemeente De Wolden en Westerveld onderzoeken we de inpassing van windmolens met een ashoogte tot 25 meter.

Duurzame Warmte

- Uitvoeringsplannen warmte. De rijksoverheid stelt middelen beschikbaar voor bv. Uitvoeringscapaciteit warmte. Naast deze middelen zijn additionele middelen nodig voor opdrachten aan adviesbureaus/advies van experts.
- Restwarmte. Samen met gemeente Hoogeveen en provincie Drenthe verkennen we de potentie van een warmtenet om te bepalen of restwarmte financieel, technisch en duurzaam gezien een realistische optie is.
- Groen gas. In de periode 2022-2025 wil de Gebiedscoöperaties Zuidwest Drenthe 2,5 miljoen m3 groen gas in de regio produceren. Het werkgebied van de gebiedscoöperatie fungeert hierbij als experimenteergebied.
- Energiearmoede. De rijksoverheid stelt middelen beschikbaar voor een aanpak tegen energiearmoede. In 2023 voeren we de aanpak uit.
- Energiecoaches. In de gemeente Midden-Drenthe geven tien energiecoaches gratis een verkennende energiescan aan huis.
- Energiebesparing en individuele oplossingen. Het Drents Energieloket vervult de loketfunctie van de gemeente Midden-Drenthe en geeft de inwoners advies-op-maat over woningisolatie en duurzame warmte. Door stijgende energieprijzen nam het aantal adviesverzoeken fors toe. In 2023 zijn er additionele middelen nodig om de uitvoeringscapaciteit bij het Drents Energieloket op orde te krijgen.

Voedsel en circulaire economie

- Stimuleren verbouw eigen voedsel. We stimuleren de aanleg van voedselbossen en dorpstuinen door deze te subsidiëren. De gemeente Midden-Drenthe stimuleert kennisdeling door het aanbieden van een cursus en door samen te werken met Vereniging Drentse Voedselbossen. De vereniging vervult ook een loketfunctie; bewoners, bedrijven en overheden kunnen daar met vragen terecht. De gemeente Midden-Drenthe stelt gemeentelijke gronden ter beschikking aan initiatieven voor voedselbossen.

- Verkorten voedselketen. De gemeente Midden-Drenthe faciliteert de Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe en de streekproducten; Dubbel Drents producten zijn voedselproducten die in Drenthe worden geteeld, geoogst en verkocht.
- Zwerfafval. De gemeente Midden-Drenthe faciliteert bewonersinitiatieven.

Wat willen we bereiken?

- 1,5% energiebesparing per jaar
- 16% hernieuwbare energieopwekking in 2023
- De CO₂-uitstoot in 2030 met 49% verminderen
- De CO₂- uitstoot in 2050 met 95% verminderen
- Woningen en gebouwen van het aardgas af en met hernieuwbare bron verwarmen in 2050;
 - Tussendoel: in 2030 een kwart van de woningen en gebouwen van het aardgas af en verwarmen met hernieuwbare bronnen.
- 50% minder primaire grondstoffen in 2030
- Volledig circulaire economie in 2050
- In 2030 de voedselverspilling met 50% reduceren

Wat gaan we daarvoor doen?

Duurzame Elektriciteit

- Stimuleren van zonnepanelen op bedrijfsdaken
- Gebiedsfonds Leemdijk inrichten
- Maatschappelijke Tender zonneparken
- Stimuleren kleine windmolens en zonnepanelen in veldopstelling (tot 2,5 ha).
- Uitvoering geven aan het convenant lokaal eigendom
- Voorverkenning zonne-energie langs de A28
- Onderzoek naar behoefte en hoogte kleine windturbines
- Blijvend in gesprek met netbeheerders over de netcapaciteit
- Pocketgesprekken met andere gemeenten en gesprekken over het MIEK
- Vanuit de gemeente inbreng leveren voor de RES 2.0 en de Routekaart RES, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau.

Duurzame Warmte

- Verkenning restwarmte
- Faciliteren Drents Energieloket
- Uitvoeren aanpak energiearmoede
- Verkennen uitvoeringsplannen
- Faciliteren energiecoaches
- Faciliteren Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe (groen gas)

Circulaire economie

- Faciliteren Vereniging Drentse voedselbossen
- Faciliteren gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe
- Faciliteren bewonersinitiatieven zwerfafval

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.005	1.848	2.025	2.064	2.155	2.153
Totaal lasten	2.005	1.848	2.025	2.064	2.155	2.153
Totaal baten	-132		-130	-130	-130	-130
Resultaat	1.873	1.848	1.895	1.934	2.025	2.023

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 177.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Dat in 2022 voor €191.000 aan incidentele middelen voor diverse duurzaamheidsprojecten is overgeheveld vanuit 2021.
- De verhoging van de reguliere bijdrage duurzaamheid met € 4.000 in 2023 ten opzichte van 2022.
- Dat voor de bestrijding van de eikenprocessierups voor de jaren 2021: € 60.000; 2022: € 35.000 en 2023 € 30.000 beschikbaar is gesteld.
- De hogere bijdrage aan de RUD jaarlijks van circa € 229.000.
- Hogere toegerekende apparaatskosten in 2023 met € 111.000 ten opzichte van 2022.
- Hogere toegerekende onderhoudskosten gebouwen in 2023 met € 28.000 ten opzichte van 2022.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 130.000 hoger ten opzichte van de begrote baten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Vanaf 2023 € 130.000 op te nemen als stelpost dividend uitkering zonnepanelenpark Leemdijk Noord.

Taakveld Afval

Ontwikkelingen

- In 2023 geven we uitvoering aan ons grondstoffenbeleid 2022-2025
- We betrekken inwoners, scholen en maatschappelijke organisaties bij het grondstoffenbeleid.
- We werken aan het verbeteren van de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen.
- We werken aan het reduceren van de hoeveelheid restafval.
- We werken aan een goede inzameling van grond- en afvalstoffen.
- We werken aan een schone en zwerfafval vrije openbare ruimte.
- We brengen in beeld welke gegevens we nog willen hebben.
- Uitgangspunt is dat de afvalstoffenheffing kostendekkend blijft.

- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betalingen en tegen een beschikking kwijtschelding: de ingangsdatum is nog niet bekend.

Wat willen we bereiken?

- We willen met onze inwoners de kwaliteit van het PMD verbeteren om afkeur te voorkomen.
- We willen de inzameling van oud papier waarborgen.
- We willen de openbare ruimte schoon houden en zwerfafval voorkomen en verminderen.
- Voldoende data om goed te kunnen sturen op doelen, service en kosten.
- Reductie van restafval en verhoging van het percentage afvalscheiding.
- Dat huishoudens niet meer betalen dan de totale kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval.
- Dat tijdig wordt betaald, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen en het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft.
- Optimaliseren inzameling grondstoffen en afvalstromen.
- Het op orde hebben en houden van de heffingsadministratie: volledigheid objecten en de gezinsgrootte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We werken samen met betrokken partijen aan het grondstoffenbeleid 2022-2025.
- We voeren het plan van aanpak verbeteren kwaliteit PMD uit 2019 uit.
- We stellen in Markereinde verband een grondstoffenmonitor op om de voortgang en resultaten te kunnen volgen.
- We voeren samen met de betrokken partners de maatregelen uit het plan van aanpak zwerfafval (2023) uit.
- Het actueel houden van de gegevens: objecten, belastingplicht, gezinsgrootte.
- Door de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject proberen we het aantal bezwaar- en beroepschriften zo laag mogelijk te houden.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	3.085	2.449	2.788	3.041	3.128	3.214
Totaal lasten	3.085	2.449	2.788	3.041	3.128	3.214
Totaal baten	-3.342	-3.282	-3.809	-4.115	-4.221	-4.326
Resultaat	-258	-833	-1.021	-1.075	-1.094	-1.112

Toelichting

Lasten

De effecten van de geactualiseerde budgetten. Voor Afval geldt een kostendekkend systeem. Eventueel worden incidentele lasten eenmalig gedekt uit de egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing. Voor 2020 was dit € 75.000 en voor 2022 wordt het € 30.000. Vanaf 2023 wordt geen bijdrage vanuit de egalisatiereserve begroot.

Niet alle mutaties die betrekking hebben op afval zijn op dit taakveld zichtbaar. Dit geldt voor de btw die verrekend kan worden via het BTW compensatiefonds (BCF). Hetzelfde geldt voor de mutatie in de reserve, toezicht handhaving, zwerfafval, straatvegen, kwijscheldingen en overhead. Dit loopt via de taakvelden mutatie reserves, openbare orde en veiligheid, verkeer en vervoer, inkomensregelingen en overhead.

Het werkelijke resultaat wordt in de jaarrekening verrekend met de mutatie in de egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing.

Baten

De baten afval bestaan uit de opbrengsten op basis van vastgesteld tarieven voor de huishoudens en milieustraat en vergoedingen van Nedvang of andere derden. Voor 2020 zijn naast de stijging van het aantal aansluitingen de tarieven voor de huishoudens met € 7 verhoogd. Door de forse verlaging van de afkeur PMD ontvangen we € 83.000 meer Nedvang vergoedingen die we niet hoeven door te betalen.

Per saldo kan het tarief in 2021 met € 30 per aansluiting worden verlaagd. Hierdoor worden de leges opbrengsten van de afvalstoffenheffing vanaf 2021 ruim € 400.000 lager.

Voor 2022 is het tarief per aansluiting niet verhoogd. Alleen door stijging van het aantal aansluitingen worden de baten hoger.

Voor 2023 wordt het tarief per aansluiting verhoogd met € 21,3. Mede door hogere kosten als gevolg van de inflatie, extra capaciteit voor afval en dalende opbrengsten en stijgende kosten voor PMD.

Daarnaast worden de tarieven van de milieustraat eveneens verhoogd in 2023 om het groter wordende tekort op de milieustraat tegen te gaan.

Taakveld Begraafplaatsen en crematoria

Ontwikkelingen

- Het begraafplaatsbeleid 2020-2030 is begin 2020 vastgesteld. Het vastgestelde beleid is een voortzetting van de ingezette lijn op weg naar toekomstbestendige begraafplaatsen over 10 tot 20 jaar. Het uiteindelijke doel is het circulair gebruiken van de begraafplaats met een hogere kostendekking zonder dat de kosten buitenproportioneel stijgen.
- Ondanks dat statistisch het aantal overledenen door onder andere vergrijzing al jaren stijgt, neemt het aantal begravingen en as-bijzettingen niet toe.
- Meer dan de helft (58%) van de uitvaartbestemmingen vindt buiten onze gemeente plaats. De overige worden begraven of bijgezet op onze begraafplaatsen. Op onze begraafplaatsen staat tegenover iedere 2 begrafenis 1 as-bijzetting.
- Ongeveer 50% van de grafrechten wordt verlengd bij het aflopen van de termijn. Dit betekent dat begraafplaatsen steeds minder worden gebruikt. De verwachting is dat deze trend de komende jaren doorzet.

Wat willen we bereiken?

- De begraafplaatsen zien er netjes en verzorgd uit.
- Het garanderen van voldoende capaciteit c.q. voorkomen overcapaciteit.
- De kostendekkendheid van de begraafplaats moet omhoog zonder de leges 'buitensporig' te verhogen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Onderhouden van de op de begraafplaatsen aanwezige groenvoorzieningen, paden en hekwerken, urnen- en gedenkmuren en gebouwen.
- Het realiseren van voldoende capaciteit, zoals het uitbreiden van urnenmuren, aanleggen en herinrichten van grafperken.
- Het informeren en adviseren van recht- en belanghebbende. Bijvoorbeeld over verlopen grafrechten, verwaarlozing of schades aan een graf.
- Actualiseren en herzien van verordeningen of uitvoeringsbesluiten.
- Overleg met de begrafenisverenigingen.
- Het schoonhouden en verzorgen van beplanting van graven van oorlogsslachtoffers. Dit wordt in eigen beheer uitgevoerd. Het schilderen, repareren of vervangen van de graven wordt door de Oorlogsgraven stichting uitgevoerd.
- Het periodiek schouwen van de graven door de Oorlogsgraven stichting.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	686	700	778	727	761	773
Totaal lasten	686	700	778	727	761	773
Totaal baten	-445	-400	-400	-400	-400	-400
Resultaat	241	300	378	327	361	373

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 78.000 hoger ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Indexering van diverse onderhoudsbudgetten voor begraafplaatsen stijgen deze budgetten met circa € 10.000.
- De fluctuaties in de onderhoudskosten gebouwen op de begraafplaatsen. De verschillen ten opzichte van het voorgaande jaar zijn: In 2023 een stijging van € 46.000, in 2024 een daling van € 70.000, in 2025 een stijging van € 15.000 en in 2026 weer een daling van € 6.000.
- Indexering en aanpassingen van het toegerekende aantal uren. Voor 2023 een stijging van bijna € 46.000 en de volgende jaren een stijging van de circa € 12.000 per jaar.
- Lagere kapitaallasten. Voor 2023 zijn deze € 24.000 lager.

Baten

De begrote baten 2023 en volgende jaren zijn gelijk aan de begrote baten 2022.

- Door meer grafuitgiften en verlengingen waren de opbrengsten begraafrechten in 2021 € 45.000 hoger.

Programma	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Taakveld	Ruimte en leefomgeving Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) Wonen en bouwen

Programmadoelstelling

- Wij willen bijdragen aan een goed woonklimaat, waardoor het (economisch) aantrekkelijk wordt om in onze gemeente te wonen en te werken.
- Wij willen de woningbehoefte en het woningaanbod beter op elkaar aan laten sluiten, zodat inwoners in staat zijn langer zelfstandig thuis te wonen.

Verbonden partijen

[Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe \(RUD\)](#)

Beleidskaders

[Welstandsnota \(2011\)](#)

Bestemmingsplannen

Kadernota toezicht en handhaving 2011-2014 Wabo

[Westerbork structuurvisie voor het dorp 2009-2020](#)

[Nota Grondbeleid](#)

[Nota Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe](#)

[Verordening Starterslening Midden-Drenthe](#)

[Woonplan Midden-Drenthe 2017-2021](#)

[Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 'Platteland Leeft' \(2012\)](#)

[Visie op Beilen 2030 \(2013\)](#)

Dorpsvisies Oranje, Spier, Hijken, Hooghalen

[Raadsprogramma en Bestuursakkoord 2022-2026 Midden-Drenthe](#)

[VTH-beleidsplan](#)

[Verordening Verzilverlening](#)

Ontwikkelingen

- De grootste ontwikkeling waar we als gemeente de komende jaren mee te maken krijgen is de invoering van de Omgevingswet. Naar verwachting treedt de nieuwe Omgevingswet op 1 januari 2023 in werking. Dit heeft grote gevolgen voor onze manier van werken en voor de gemeentelijke organisatie. Als gemeenten hebben we tot 2029 om de uitgangspunten en doelen van de Omgevingswet te implementeren in de organisatie. De rijksoverheid gebruikt deze tijd ook om de wet steeds meer vorm te geven.
- De Omgevingswet verplicht om integrale plannen te maken en geeft ruimte voor lokale (bestuurlijke) afwegingsruimte. Visies, verordeningen, beleid, bestemmingsplannen moeten vanuit verschillende vakdisciplines worden omgezet naar één visie en/of omgevingsplan. Daarnaast moeten we ervoor zorgen dat onze informatievoorziening en digitalisering op orde is, dan kunnen inwoners/ondernemers met één klik op de kaart zien wat mogelijk is op een bepaalde locatie.

Wat willen we bereiken?

- Wij willen dat onze bestemmingsplannen en visies actueel zijn en dat bij nieuw op te stellen plannen en visies wordt geanticipeerd op de komst van de nieuwe Omgevingswet.
- Wij willen dat er wordt voldaan aan de vraag en woningbehoefte vanuit de samenleving.
- We willen dat onze kernen en wijken leefbaar zijn en dat nieuwe initiatieven bijdragen aan het verbeteren van het woon- en leefklimaat.
- We willen dat aspecten als vergroening, klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid centraal staan bij het realiseren van nieuwe projecten.
- We willen dat er betaalbare koopwoningen in onze gemeente worden gerealiseerd.
- Wij willen extra aandacht besteden aan de begeleiding bij concrete projecten van het begin tot het einde (uitwerken, begeleiden en bewaken). We hechten hier veel belang aan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bestemmingsplannen en visies

- Alle regels en geometrie dienen op orde te zijn.
- Er zal uitvoering worden gegeven aan Visie op Smilde. Uitvoering van gemeentelijke onderdelen uit de visie worden zoveel mogelijk ingepast op de in de planning staande werkzaamheden.
- Samen met het dorp Hooghalen wordt gewerkt aan het opstellen van scenario's voor een MFA en woningbouw. De verwachting is dat eind 2022 een voorkeursscenario gereed is, zodat in 2023 keuzes voor een vervolg gemaakt kunnen worden.
- Er wordt een handboek opgesteld voor het omgevingsplan, dat voor de gemeente Midden-Drenthe het juridisch-technische kader zal zijn voor alle nieuwe omgevingsplannen na invoering van de Omgevingswet. Hiermee zorgen we voor integraliteit en uniformiteit.
- In 2023 wordt uitvoering gegeven aan de Routekaart Omgevingsplan.

Ruimtelijke projecten

- Door invulling te geven aan diverse woningbouwlocaties binnen onze gemeenten, spelen we in op de vraag vanuit de samenleving.
- Binnen de Woonservicezone in Beilen is gestart met voorbereidende werkzaamheden voor de invulling van deelgebied B (omgeving oude Karspelhuis).
- Het project De Lindelaar in Westerbork is in uitvoering. Er wordt hierbij ingespeeld op de vraag naar betaalbare koopwoningen.
- Het project An de Boerbrink in Westerbork wordt gezamenlijk ontwikkeld met bouwaannemer Hunebouw. De gemeentelijke kavels worden in de tweede helft van 2022 uitgegeven en in 2023 in uitvoering genomen.
- De bouw van woningen in Lievingerveld is volop op stoom. In 2023 voeren we een evaluatie uit en zal onderzocht worden hoe we de overgebleven gronden kunnen invullen.
- De herontwikkeling van locatie Torenlaan/Nassaukade zal in het eerste kwartaal van 2023 tot uitvoering komen, het project vormt de kwalitatieve invulling op een centrumlocatie.
- In 2022 zal de visievorming voor locatie Stroomdal met daarbij het zwembad, dierenweide en de basisschool afgerond zijn en zal per vlek / locatie planvorming plaatsvinden. In 2023 zal duidelijk worden hoe het gebouw voor de beide IKC's eruit komt te zien en wordt een aanzienlijk deel van de procedures doorlopen.

Uitvoering gebiedsvisie De Haven in Beilen

- De uitvoering van deelproject 2 (Herinrichting Verlengde Havenstraat) uit de gebiedsvisie De Haven is afgerond.
- Deelproject 4 (upgraden kades en groeninrichting oude locatie Vincent van Gogh) begint wanneer de oude school is gesloopt. Hiervoor is destijds budget beschikbaar gesteld. Voorbereidende werkzaamheden starten eind dit jaar. Een inventarisatie van de benodigde, geactualiseerde financiën maakt hier onderdeel van uit.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	542	950	768	780	799	819
Totaal lasten	542	950	768	780	799	819
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	542	950	768	780	799	819

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 182.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Incidentele beschikbare bedragen. Dit betreft voor 2022 € 146.000 en voor 2023 € 7.000 voor de invoering omgevingswet en in 2022 € 65.000 voor het opstellen van het visieplan Smilde en het bestemmingsplan VamMera.

- Indexering van uitvoeringskosten omgevingswet voor 2023 met € 6.000.
- Indexering van de toegerekende apparaatskosten. Deze stijgen jaarlijks met € 16.000 in 2023 tot € 19.000 in 2026.

Baten

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Ontwikkelingen

- In januari 2021 heeft de gemeenteraad de nota Grondbeleid 2021-2026 vastgesteld. De druk op de woningmarkt blijft hoog. Daarom gaan we na op welke manier we hier het beste op in kunnen spelen.
- In Lievingerveld is de plancapaciteit van 150 nagenoeg benut. Zoals bij het onderdeel ruimtelijke ordening is aangegeven, voeren we in 2023 een evaluatie uit en zal onderzocht worden hoe we de overgebleven gronden kunnen invullen.
- We zien dat de meeste kavels van gemeentelijke ontwikkelingen zijn verkocht. Daarom ga we na of en hoe hier een vervolg aan wordt gegeven. Wanneer het grondaankopen betreft, is snel en vertrouwelijk handelen van belang. Hierin heeft de gemeenteraad een belangrijke rol. Om er voor te zorgen dat het proces tussen gemeenteraad en college vlot verloopt en een verkoper binnen een redelijke termijn weet of de gemeente bereid is zijn grond te kopen, leggen we procesafspraken vast, waarbij de raad een afweging kan maken. Het proces is beschreven in de nota Grondbeleid 2021-2026.

Wat willen we bereiken?

- We willen zorgen voor voldoende vestigingsmogelijkheden in Midden-Drenthe zodat er invulling kan worden gegeven aan bijvoorbeeld de Woonvisie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij zorgen voor een prettig vestigingsklimaat in onze gemeente door ontwikkelingen mogelijk te maken.
- Daar waar wij zelf geen eigenaar zijn, bieden we bedrijven, ontwikkelaars of individuele inwoners de mogelijkheid zelf woningbouw te realiseren. Bij het faciliteren van deze initiatieven is de gemeente verplicht afspraken te maken, zodat duidelijk is wie welke verantwoordelijkheden heeft en met welke kosten de initiatiefnemer rekening moet houden.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	3.074	2.676	1.138	11	11	11
Totaal lasten	3.074	2.676	1.138	11	11	11
Totaal baten	-3.534	-2.454	-1.127			
Resultaat	-461	222	10	11	11	11

Toelichting

Lasten

Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per BIE (Bouwgrond In Exploitatie) in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen zijn op dit taakveld de lopende plannen per jaar in evenwicht.

Alleen wordt € 11.000 begroot voor ondersteunende werkzaamheden.

In 2022 is ook eenmalig € 212.000 geraamd voor het realiseren van woningen aan de Eursingerweg.

Baten

Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per BIE (Bouwgrond In Exploitatie) in beeld gebracht welke baten in de betreffende jaren worden verwacht. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen zijn op dit taakveld de lopende plannen per jaar in evenwicht.

Voor 2021 is er een positief resultaat van € 461.000. Dit bestaat uit verplichte winstneming en het afsluiten van gerealiseerde plannen.

Taakveld Wonen en bouwen

Ontwikkelingen

Wonen

- De druk op de woningmarkt is nog steeds groot. Zowel in de koop- als huurmarkt is het lastig een woning te vinden. Afgelopen jaar hebben we de starterslening verruimd, waardoor kopers van woningen tot 250.000,- euro in aanmerking kunnen komen voor de starterslening. Ook in 2023 kunnen starters een beroep doen op de gemeente voor een starterslening bij de aankoop van hun eerste woning. Ondertussen proberen we in te spelen op de vraag door het toevoegen van (starters)woningen op verschillende locaties.
- In Beilen wordt gebouwd in fase 3 van Nagtegaal. Deze uitbreidingslocatie is bijna volgebouwd. Ook in de kleinere kernen is veel belangstelling voor de woningbouw kavels op de uitbreidingslocaties. Ook deze zijn bijna volgebouwd. Dit betekent dat we de komende periode moeten gaan besluiten hoe we hiermee verder gaan. Zijn er nog

uitbreidingsmogelijkheden nodig (en in welke kernen dan?) of gaan we inzetten op de bestaande voorraad en inbreidingslocaties?

- Naast nieuwbouw op uitbreidingslocaties vindt er ook veel vervangende nieuwbouw plaats, waarbij verouderde woningen plaatsmaken voor nieuwe, duurzame, vaak levensloopbestendige woningen.
- Ouderen en mensen die zorg nodig hebben, moeten hun zorgvraag steeds meer zelf en binnen hun directe omgeving oplossen. We gaan in 2023 daarom door met onze inspanningen op het gebied van wonen en zorg. We willen het mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk op een goede manier in hun eigen woning kunnen blijven wonen, onder andere door het inzetten op het geschikt maken van bestaande woningen. Met de inzet van de Verzilverlening kunnen senioren met een bescheiden inkomen en vermogen de overwaarde in hun woning gebruiken om de woning levensloopbestendig te maken.

Leefbaarheid en wijkverbetering

- Een prettige woon- en leefomgeving in onze kernen en wijken vinden we belangrijk. We willen aantrekkelijk blijven als woongemeente. Voor de huidige bewoners, maar ook voor mensen die nieuw in de gemeente komen wonen. Aantrekkelijkheid gaat over de kwaliteit van de woonomgeving en uitstraling van de openbare ruimte, woningen, voorzieningen, veiligheid en de vitaliteit van de kernen en buurten. In 2023 gaan we samen met bewoners en Woonservice verder met het wijkverbeteringsproject in de Zes Lanenbuurt in Westerbork.

Wat willen we bereiken?

- Dat het in Midden-Drenthe prettig wonen is voor iedereen, nu en in de toekomst. Om dit te kunnen verwezenlijken hebben we in het Woonplan vijf belangrijke ambities geformuleerd:
 1. **Ontwikkeling van de woningvoorraad: bouwen in het ritme van vraag en aanbod.** Het grootste deel van de woningvoorraad staat er al. Wat in de bestaande voorraad niet aangeboden wordt voegen we toe door (vervangende) nieuwbouw of door transformatie van de voorraad en de herontwikkeling van locaties. Dit doen we in het ritme van vraag en aanbod: we bouwen het gevraagde woningtype, op de juiste plek en tegen een goede prijs.
 2. **Voldoende betaalbare woningen.** Iedereen moet in de gemeente een betaalbare woning kunnen vinden. Zowel in de huur- als de koopsector. Hierbij gaat het niet alleen om het prijsniveau, ook lage energielasten kunnen bijdragen aan de betaalbaarheid van het wonen.
 3. **Impuls voor kwaliteitsverbetering en verduurzaming van bestaande woningen.** We willen de bestaande voorraad aantrekkelijk en toekomstbestendig houden. Investerings in kwaliteitsverbetering en verduurzaming van woningen dragen bij aan meer comfort, woonkwaliteit en een prettiger woonomgeving.
 4. **Onze kernen en wijken zijn én blijven vitaal en leefbaar.** Een goed onderhouden openbare ruimte, de bereikbaarheid van voorzieningen, sociale contacten in de buurt en je veilig voelen. Allemaal zaken die belangrijk zijn om prettig te wonen. Door hier aan te werken zorgen we dat onze dorpen vitaal en leefbaar blijven.
 5. **Wonen, welzijn, zorg: iedereen kan een leven lang wonen in Midden-Drenthe.** Iedereen moet goed kunnen wonen in Midden-Drenthe, ook wanneer zorg of begeleiding nodig is. Mensen met een zorgvraag, jong of oud, wonen steeds vaker

zelfstandig. Met passend woningaanbod, inzet op bewustwording en goede samenwerkingsafspraken (bijvoorbeeld via het Welwozo-samenwerkingsverband) spelen we hier op in.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In 2023 geven we uitvoer aan onze nieuwe Woonvisie. Met ons bouwprogramma spelen we in op de verwachte behoefte aan woningen. We zetten daarbij in op een divers en gevarieerd woningaanbod, waarbij woningbouwontwikkelingen aansluiten bij de maat en het karakter van de dorpen.
- We willen ruimte bieden aan vernieuwende initiatieven, bijzondere woonvormen, flexwoningen, sociale huurwoningen en aan woningen in het middenhuursegment.
- We blijven starters op de woningmarkt ondersteunen door inzet van de starterslening. Ook zetten we in op de realisatie van sociale koopwoningen, bijvoorbeeld op de locatie Lindelaar in Westerbork.
- We geven uitvoer aan een nieuwe raamovereenkomst prestatieafspraken met de in Midden-Drenthe werkzame woningcorporaties en huurdersorganisaties. De afspraken gaan over de beschikbaarheid, betaalbaarheid en verduurzaming van de sociale huurvoorraad.
- Verduurzaming van de particuliere woningvoorraad stimuleren we door de inzet van verschillende maatregelen, zoals het geven van voorlichting en het organiseren van bijeenkomsten over energiebesparing.
- We willen de bewustwording bij woningbezitters versterken om tijdig hun woning levensloopbestendig te maken. Daarvoor zetten verschillende instrumenten in, waaronder de Verzilverlening.
- In 2023 gaan we verder met de aanpak van de Zes Lanen buurt in Westerbork. Dit doen we samen met inwoners en woningcorporatie Woonservice.
- We werken aan een Visie op Beilen en een Ruimtelijke Visie op woningbouwlocaties.
- Samen met het provinciale Impulsteam voeren we enkele prioritaire woningbouwprojecten uit.
- In 2023 worden tijdelijke woningen aan de Eursingerweg gerealiseerd.
- Diverse initiatieven op het gebied van woningbouw worden door ons begeleid richting realisatie.

Wat mag het kosten?

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.838	2.646	2.584	2.274	2.235	2.350
Totaal lasten	1.838	2.646	2.584	2.274	2.235	2.350
Totaal baten	-2.114	-1.503	-1.205	-1.224	-1.244	-1.264
Resultaat	-276	1.143	1.379	1.049	991	1.085

Toelichting

Lasten

De begrote lasten 2023 zijn € 62.000 lager ten opzichte van de begrote lasten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- Het vervallen van diverse incidenteel beschikbare gestelde bedragen in 2022. Woonwagenzaken € 150.000; MFA de Spil Bovensmilde € 153.000; Integrale toezicht en handhaving € 22.000; bibliotheekgebouwen € 64.000; Woonplan € 56.000; Visieplan Hooghalen € 16.000 en Masterplan Orvelte € 107.000,
- Hogere energiekosten van € 220.000 in 2023 en vanaf 2014 is de inschatting dat deze dan circa € 15.000 lager zullen worden. Lagere uitvoeringskosten derden voor vergunningverlening leidt in 2022 tot een voordeel van € 11.000.
- Indexering en het actualiseren van het aantal toe te rekenen uren. Per saldo is er in 2023 een daling van € 55.000 maar de volgende jaren een jaarlijkse stijging van circa € 50.000.
- De fluctuaties in de onderhoudskosten gemeentelijke gebouwen. Ten opzichte van het voorgaande jaar is in 2023 een stijging van € 36.000, in 2024 een daling van € 4.000, in 2025 een stijging van € 85.000 en in 2026 weer een daling van € 74.000.
- Hogere kapitaallasten in 2023 van € 306.000. In 2024 zijn de kapitaallasten € 343.000 lager. en vanaf 2025 zijn deze jaarlijks circa € 8.000 lager.

Baten

De begrote baten 2023 zijn € 298.000 lager ten opzichte van de begrote baten 2022. Dit wordt vooral verklaard door:

- De eenmalige hoger legesopbrengsten in de bouw van € 250.000 in 2022. Door indexering van de tarieven wordt vanaf 2023 jaarlijks een hogere opbrengst verwacht van € 15.000 in 2023 tot € 20.000 in 2026.
- Lagere ontvangen rentevergoedingen door het aflossen van uitstaande leningen. Voor 2022 en de volgende jaren is het nadeel jaarlijks € 5.000.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen is een verzamelterm voor een aantal belastingen en rechten. De lokale heffingen vormen een aanzienlijk deel van de inkomsten van de gemeente en maken dus een wezenlijk onderdeel uit van het te voeren gemeentelijk beleid.

Voor de tarieven voor 2023 gelden de volgende uitgangspunten:

- tariefstijging van 2,2% voor OZB, forensenbelasting en BIZ-bijdrage;
- tarief toeristenbelasting € 1,30 per persoon per overnachting;
- tariefstijging van 2% voor overige belastingen, leges en verhuur van sportaccommodaties;
- tarieven afvalstoffenheffing zijn gebaseerd op het laatst vastgestelde 'Afvalstoffenbeleidsplan'; de tarieven zijn 100% kostendekkend, de kwijtschelding is erin verwerkt;
- tarief rioolheffing is gebaseerd op het laatst vastgestelde 'Watertakenplan'; het tarief is 100% kostendekkend, de kwijtschelding is erin verwerkt.

In tabellen staan voor de verschillende heffingen de tarieven en de opbrengsten vermeld.

Daarnaast staat in deze paragraaf informatie over kwijtschelding, over belastingdruk en kostendekking en wordt ingegaan op ontwikkelingen.

Opbrengsten belastingen, rechten en leges

Opbrengsten belastingen en rechten (bedragen x € 1.000)

Belastingsoorten	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023
Onroerende-zaakbelastingen	6.554	6.881	7.120
• woonruimten	3.809	3.981	4.105
• niet-woonruimten	2.745	2.900	3.015
Afvalstoffenheffing	2.725	2.734	3.100
Rioolheffing	3.980	3.988	4.106
Forensenbelasting	247	233	245
Toeristenbelasting	979	64	1.014
Bedrijven Investeringszone (BIZ)	33	33	34
Begrafnisrechten	445	400	400

Onderstaande tabel geeft inzicht in de inkomstenontwikkeling van een aantal soorten gemeentelijke leges.

Legesinkomsten (bedragen x € 1.000)

Soort	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023
Bouwleges	1.919	958	960
Huwelijksrechten	18	22	22
Bewijs opneming BRP	6	8	8
Gemeentelijke leges rijbewijzen	122	91	67
Leges eigen verklaring	14	20	20
Gemeentelijke leges paspoorten	24	21	13
Gemeentelijke leges identiteitskaarten	49	32	23

Tarieven en WOZ-waarden

Soort belasting/heffing	Tarief 2021 (% woz- waarde)	Tarief 2022 (% woz- waarde)	Tarief 2022 (% woz- waarde)
Onroerende-zaakbelastingen (OZB)			
Woningen:			
· Eigenaar	0,1075%	0,1020%	0,0938%*
Niet woningen:			
· Eigenaar	0,2217%	0,2270%	0,2319%*
· Gebruiker	0,1776%	0,1818%	0,1857%*
Afvalstoffenheffing			
· Eenpersoonshuishoudens	€ 162,25	€ 162,25	€ 183,55
· Tweepersoonshuishoudens	€ 184,25	€ 184,25	€ 205,55
· Drie- of meer persoonshuishoudens en voor recreatiewoningen	€ 207,25	€ 207,25	€ 228,55
· Extra groene container	€ 91,10	€ 91,10	€ 101,75
Rioolheffing (per aansluiting)	€ 238,50	€ 238,50	€ 238,50
Toeristenbelasting (tarief per overnachting)	€ 1,30	€ 1,30	€ 1,30
Forensenbelasting			
afhankelijk van de vastgestelde WOZ-waarde*:			
tot € 58.000	€ 418,50	€ 424,00	€ 433,00
van € 58.000 tot € 88.000	€ 513,50	€ 520,50	€ 531,50
van € 88.000 tot € 118.000	€ 540,00	€ 547,50	€ 559,50
van € 118.000 tot € 146.000	€ 553,00	€ 560,50	€ 572,50
van € 146.000 tot € 176.000	€ 624,50	€ 633,00	€ 646,50
van € 176.000 of meer.	€ 787,50	€ 798,50	€ 816,00

* Het uitgangspunt is + 2,2%; daarnaast is rekening gehouden met de gevolgen van de herwaardering voor 2023 naar waardepeildatum 1-1-2022 (was 1-1-2021). De WOZ-waardeontwikkeling wordt gecorrigeerd in de tarieven OZB en in de waardestafel voor de forensenbelasting.

WOZ-waarden onroerende zaken (bedragen x € 1.000)

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023*
Waarde WOZ-objecten **	4.333.328	4.575.000	4.727.000
Waarde OZB-objecten **	4.315.624	4.559.000	4.710.000
- waarde woonruimten	3.521.168	3.788.000	3.892.000
- waarde niet-woonruimten	794.456	771.000	818.000
- vervallen OZB-gebruikersheffing woningen en woongedeelte niet-woningen (amendement De Pater / motie van Beek)	<u>-/- 137.755</u> 656.701	<u>-/- 134.000</u> 637.000	<u>-/- 143.000</u> 675.000

* Bij de raming is nog geen rekening gehouden met de gemiddelde waardeontwikkeling.

** De waardepeildatum voor de bepaling van de waarde van de WOZ-objecten en van de OZB-objecten is 1 januari van het voorgaande jaar. Voor 2023 is de waardepeildatum dan 1 januari 2022.

In de tabel WOZ-waarden onroerende zaken staan de geraamde en werkelijke waarden van de onroerende zaken in de gemeente. De economische waarde van de onroerende zaken in een gemeente vormt onder meer de grondslag voor de onroerende-zaakbelastingen. Van ieder object moet de economische waarde worden vastgesteld. Door in de wet genoemde vrijstellingen krijgt niet iedere eigenaar of gebruiker van een gewaardeerd object een OZB-aanslag. Dit verklaart het verschil in waarden van WOZ-objecten en OZB-objecten.

Kwijtschelding

Belastingplichtigen met een laag inkomen kunnen kwijtschelding vragen van de onroerende-zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Dit geldt ook voor kleine, soms startende, zelfstandige ondernemers. De aanvragen worden wat betreft inkomen, vermogen en gezinssituatie getoetst aan door het rijk vastgestelde normen.

Onderstaande tabellen geven inzicht in het aantal (gehonoreerde) kwijtscheldingsverzoeken en de bedragen die daarmee gemoeid zijn.

Kwijtschelding

	Werkelijk 2021	Raming 2022	Raming 2023
Aantal verzoeken	513	550	550
Aantal gehonoreerd	427	450	450
Bedrag (bedragen x € 1.000)	172	184	193

Kosten 2018-2023 gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken (bedragen x € 1.000)

Jaar	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
2018	1	96	71	168
2019	1	103	87	191
2020	1	89	17	167
2021	1	97	74	172
2022 (raming)	1	90	93	184
2023 (raming)	1	90	103	193

Belastingdruk

Belastingdruk 2021 (x € 1.000)			
Opbrengst onroerende-zaakbelastingen	7.120		
af: opbrengst niet-woonruimten	-3.015		
		4.105	
Opbrengst rioolheffing	4.106		
af: opbrengst niet-woonruimten	424		
		3.682	
Opbrengst afvalstoffenheffingen	3.100		
		3.100	
Totaalopbrengst particuliere huishoudingen			10.887

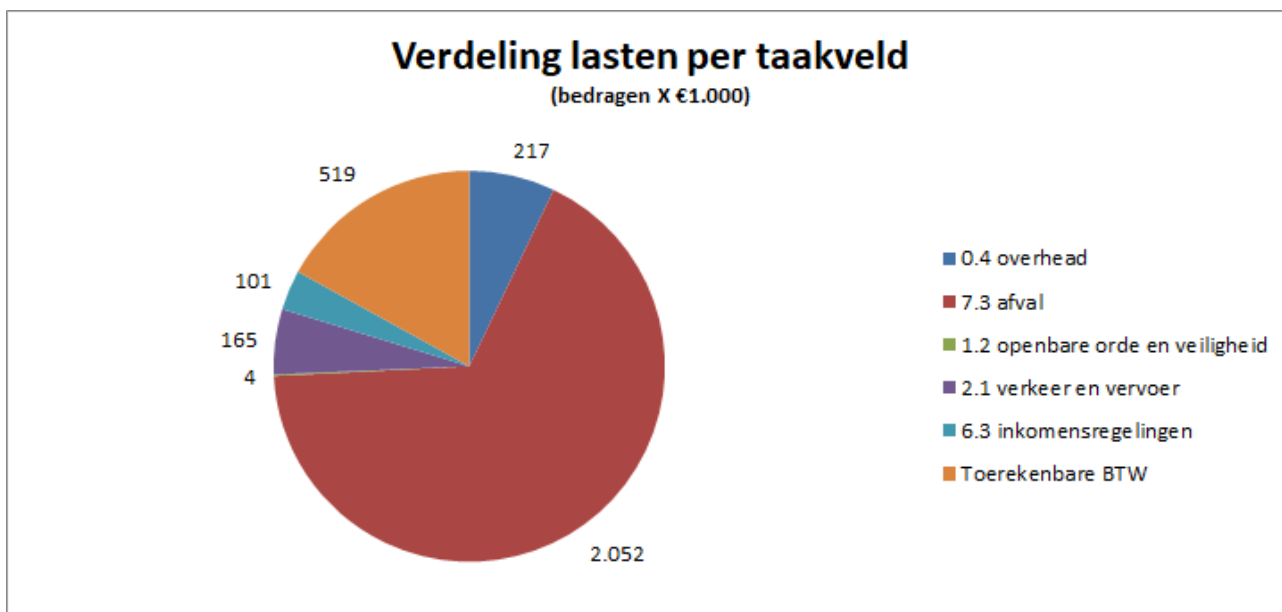
De totale geraamde belastingopbrengst van particuliere huishoudens in 2023 bedraagt € 10.887. Het geraamde aantal woonruimten per 1 januari 2023 is 15.814 (betreft CBS gegevens Stuf cap). De gemiddelde belastingdruk per woonruimte van een koopwoning bedraagt dan € 688,44 (2022: € 662,72). Deze indicatoren zijn berekend volgens een eigen - bestendig toegepaste - methode. Door verschillen in definities, en daardoor in gehanteerde tarieven en hoeveelheden, wijken deze indicatoren af van de beleidsindicatoren in het programma Bestuur en ondersteuning.

Huurders betalen geen onroerende-zaakbelasting. De belastingdruk van een huurwoning, uitgaande van een drie- of meerpersoonshuishouden, bedraagt dan € 467,05 (2022: € 445,75). Dit is de optelsom van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Het aantal inwoners per 1 januari 2023 wordt geschat op 33.480. De belastingdruk per inwoner komt dan op € 325,18 (2022: € 305,34).

Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing

De tarieven van de afvalstoffenheffing stijgen in 2023 voor huishoudens met € 21,30 ten opzichte van 2022. Dit is gevolg van stijgende kosten voor huishoudelijk afval en milieustraat, hogere hoeveelheden grofvuil huishoudelijk afval en milieustraat en dalende inkomsten PMD.

Het scheidingspercentage in Midden-Drenthe is momenteel 77% en er wordt 160 kilo restafval per inwoner ingezameld.

Onderbouwing toegerekende kosten

0.4 Taakveld overhead

De toegerekende kosten betreffen de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

7.3 Taakveld afval

De toegerekende kosten betreffen alle kosten die gemaakt worden voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Op dit taakveld worden ook de kosten van heffing en invordering van de afvalstoffenheffing verantwoord.

1.2 Taakveld openbare orde en veiligheid

De toegerekende kosten betreffen de kosten van de inzet van een buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) voor toezicht en handhaving.

2.1 Taakveld verkeer en vervoer

De toegerekende kosten betreffen een deel van de kosten van het schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval.

6.3 Taakveld inkomensregelingen

De toegerekende kosten betreffen de kosten van kwijtschelding afvalstoffenheffing.

Toerekenbare BTW

De toegerekende kosten betreffen de geraamde btw op de exploitatie.

In onderstaande tabel wordt per taakveld weergegeven welk percentage van de afgeronde totale lasten of baten van het taakveld wordt toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

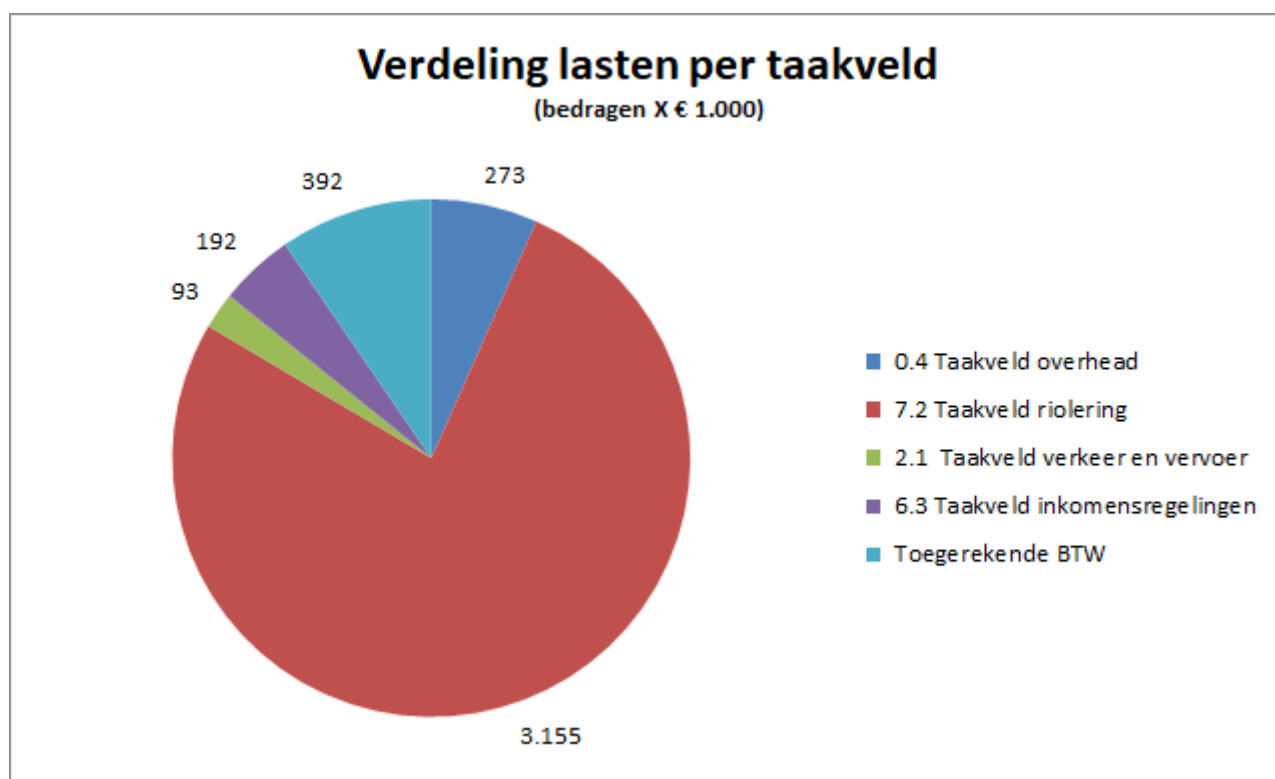
Taakveld	Bedrag	% van de totale lasten afval
Lasten		
0.4 overhead	254.889	8,2%
7.3 afval	2.770.327	89,4%
1.2 openbare orde en veiligheid	4.204	0,1%
2.1 verkeer en vervoer	204.914	6,6%
6.3 inkomensregelingen	101.302	3,3%
Toerekenbare BTW	512.910	16,5%
totale lasten	3.848.545	124,1%
Baten		
0.10 Mutaties reserves	0	0,0%
0.4 overhead	0	0,0%
7.3 afval	-709.003	-23,2%
1.2 openbare orde en veiligheid	0	0,0%
2.1 verkeer en vervoer	-39.500	-1,3%
6.3 inkomensregelingen	0	0,0%
totale baten	-748.503	-24,5%
Saldo lasten minus baten	3.100.042	100,0%

Totaaloverzicht baten en lasten afvalstoffenheffing 2023	
De toegerekende lasten	3.100.042
Leges opbrengsten aansluitingen afvalstoffenheffing	3.100.042
Verschil	0

Verloop egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing 2023	
Verwachte stand op 1 januari 2022	322.459
Mutatie	0
Stand op 31 december 2022	322.459

Kostenonderbouwing rioolheffing

Voor de rioolheffing is in het najaar van 2016 een nieuwe systematiek vastgesteld. Vanuit deze systematiek blijft de rioolheffing jaarlijks op hetzelfde niveau, namelijk € 238,50 per aansluiting.

Onderbouwing toegerekende kosten

0.4 Taakveld overhead

De toegerekende kosten betreffen de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

7.2 Taakveld riolering

De toegerekende kosten betreffen alle kosten die behoren tot de gemeentelijke taken ten aanzien van afvalwater en de waterhuishouding. Op dit taakveld worden ook de kosten van heffing en invordering van de riolering verantwoord.

2.1 Taakveld verkeer en vervoer

De toegerekende kosten betreffen een deel van de kosten van het schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval.

6.3 Taakveld inkomensregelingen

De toegerekende kosten betreffen de kosten van kwijtschelding afvalstoffenheffing.

Toerekenbare BTW

De toegerekende kosten betreffen de geraamde btw op de exploitatie.

In onderstaande tabel wordt per taakveld weergegeven welk percentage van de afgeronde totale lasten of baten van het taakveld wordt toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Taakveld	Lasten van het taakveld	Toegerekende kosten	% van de totale lasten riolering
0.4 Taakveld overhead	273	273.436	6,7%
7.2 Taakveld riolering	3.155	3.154.899	76,8%
2.1 Taakveld verkeer en vervoer	93	92.992	2,3%
6.3 Taakveld inkomensregelingen	192	192.329	4,7%
Toegerekende BTW	392	391.962	9,5%
Totale lasten	4.105	4.105.617	100,0%

Totaaloverzicht baten en lasten rioolheffing 2021	
De toegerekende lasten	4.105.617
De toegerekende baten	4.105.617
Verschil	0

Verloop voorziening riolering	
Verwachte stand op 1 januari 2022 (zie onder de kop Overzichten de staat reserves en voorzieningen).	2.434.114
Dotatie	1.274.159
Onttrekking	-1.015.000
Stand op 31 december 2022	2.693.273

Verloop reserve riolering	
Verwachte stand op 1 januari 2022 (zie onder de kop Overzichten de staat reserves en voorzieningen).	787.050
Dotatie	0
Onttrekking	0
Stand op 31 december 2022	787.050

Kostprijsberekening omgevingsvergunning

Leges omgevingsvergunningen zijn rechten die worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet. Dit artikel luidt:

1. Rechten kunnen worden geheven ter zake van:
 - het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen of van voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of in onderhoud zijn;
 - het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Er is sprake van dienstverlening, van gebruik van gemeentebezit en in sommige gevallen van een combinatie van beide.

Om de leges voor aanvraag van vergunningen voor plannen met een relatief lage bouwsom haalbaar en betaalbaar te houden, is in onze gemeente met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en de kleine bouwplannen. Dit is een bestuurlijke keuze.

Binnen het legesstelsel voor aanvragen om een omgevingsvergunning voor bouwactiviteiten wordt gewerkt met een percentage over de bouwkosten.

Alle kosten die betrekking hebben op omgevingsvergunning zijn in onze begroting op de volgende posten begroot.

8.7156 Integrale toezicht en handhaving

Aandeel	€	158.000
Overhead	€	140.000
Btw	€	2.000

Er is een verschuiving van toezicht naar handhaving. De lasten op het product integrale toezicht en handhaving worden voor 50% toegerekend. Voor 2020 was dit nog 70%. De lasten die betrekking hebben op dienstverlening en handhaving mogen niet worden doorgerekend. Hiernaast wordt 50% van de toe te rekenen btw meegenomen.

8.7307 Welstand

Aandeel	€	21.000
Btw	€	4.000

De lasten op het product Welstand worden voor 100% toegerekend. Hiernaast wordt de toe te rekenen btw meegenomen.

8.7312 Vergunningverlening

Aandeel	€	314.000
Overhead	€	249.000
Btw	€	5.000

Aan het product Vergunningverlening wordt 70% van de kosten toegerekend aan directe werkzaamheden omgevingsvergunning. De overige lasten hebben betrekking op dienstverlening en die mogen niet worden doorgerekend.

Hiernaast wordt 70% van de toe te rekenen btw meegenomen.

97030 team Omgeving en Veiligheid (K)

Aandeel	€	-
---------	---	---

Btw	€	-
-----	---	---

Door de werkdruk kunnen specifiek personeel tijdelijk worden ingehuurd voor werkzaamheden omgevingsvergunning.

Aan de producten integraaltoezicht en vergunningverlening wordt overhead afzonderlijk toegerekend. Deze is verantwoord op het taakveld overhead. Op basis van een bedrag per toegerekende uur binnendienst: € 56,03 wordt de overhead toegerekend aan het bovengenoemd producten. Het niet toerekenen van de overheadkosten zou een ongewenst begrotingstekort veroorzaken.

In de begroting 2023 bedraagt het saldo van bovenstaande producten € 1.421.000. Hiervan kan € 893.000 worden toegerekend aan de kostprijsberekening omgevingsvergunning.

In de begroting 2023 zijn € 972.000 aan baten geraamd.

Er is een dekkingsgraad van 75%.

Kostprijsberekening begraafrechten

Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet. Dit artikel luidt:

1. Rechten kunnen worden geheven ter zake van:
 - het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen of van voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of in onderhoud zijn;
 - het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. Er is sprake van dienstverlening, van gebruik van gemeentebezit en in sommige gevallen van een combinatie van beide.

Alle kosten die betrekking hebben op lijkbezorging zijn in onze begroting op de volgende posten begroot.

8.5600 Begraafrechten.

	€	15.00
Aandeel	0	
	€	15.00
Overhead	0	

Dit product betreft alleen uren afdeling dienstverlening. Hiervan wordt 20% toe gerekend aan lijkbezorging voor het versturen van nota's, brieven, verlengingen, enz.

8.7805 Grafdelven

	€	49.00
Aandeel	0	
	€	18.00
Overhead	0	

De lasten op het product grafdelven wordt voor 100% toegerekend. Deze kosten worden gemaakt op het moment dat er een graf ontstaat.

8.7810 Onderhoud graven

Aandeel	€	5.000
Overhead	€	2.000

De lasten op het product onderhoud graven worden voor 20% toegerekend. De overigen hebben het in het verleden meerjarig afgekocht.

8.7800 Begraafplaatsen algemeen

	€	377.00
Aandeel	0	
Overhead	€	44.000

Van het product begraafplaatsen algemeen wordt 68% toegerekend omdat een gedeelte onder andere betrekking heeft op graven voor onbepaalde tijd. Hiernaast worden de kosten van de oorlogsgraven buiten beschouwing gelaten en de uren binnendienst maar voor 34% toegerekend.

Aan de producten wordt overhead afzonderlijk toegerekend. Deze is verantwoord op het taakveld overhead. Op basis van een bedrag per toegerekende uur binnendienst: € 56,03 en buitendienst: € 23,67 wordt de overhead toegerekend aan de bovengenoemde producten. Het niet toerekenen van de overheadkosten zou een ongewenst begrotingstekort veroorzaken.

In de begroting 2023 wordt in het totaal € 903.000 begroot als totale kosten lijkbezorging. Hiervan kan € 525.000 worden toegerekend aan de kostprijsberekening lijkbezorgingsrechten.

In de begroting 2023 zijn € 400.000 aan baten geraamd. Er is een dekkingsgraad van 76%.

Ontwikkelingen

- Op basis van het bestuursakkoord 2022-2026:
 - lokale lasten stijgen mee met de inflatie; verdere verhoging kan als helder is waar het geld voor nodig is;
 -

voor alle gemeentelijke leges wordt bepaald wat een kostendekkend tarief is; het uitgangspunt is dat die tarieven ook worden toegepast; in uitzonderingsgevallen kan daar van worden afgeweken; bijvoorbeeld bij begraven en cremieren.

- Tariefstijging van 2% voor overige belastingen, leges en verhuur sportaccommodaties.
- Vervallen gebruik acceptgiro's per 1 juni 2023.
- Omgevingswet: de wet heeft gevolgen voor de legesheffing; een voorstel wordt afzonderlijk behandeld en is afhankelijk van de inwerkingtreding van de wet.
- Het tarief toeristenbelasting wordt in 2024 verhoogd. De verhoging wordt getoetst aan de tarieven toeristenbelasting in de Drentse gemeenten.
- WOZ-waarden: stijgend aantal verkopen en verkoopprijzen.
- Nieuw of aangepaste financieringssysteem per 2026 waarbij verruiming van het lokale belastinggebied een te onderzoeken onderdeel is.
- Bezwaren WOZ-waarden door no-cure-no-pay-bedrijven (ncnp): in opdracht van het ministerie is onderzoek gedaan naar de werkwijze en het verdienmodel van ncnp-bedrijven; de VNG is van mening dat het huidige systeem van proceskostenvergoeding moet worden aangepast.
- Verdere integratie uitvoering basisregistraties BAG, WOZ en BGT / toezicht en handhaving (inclusief vergunningsvrije bouw en onverantwoordelijke en/of illegale bouw) en invoering Samenhangende objectregistratie (SOR) in 2025.
- Wetswijzigingen:
 1. onderzoek naar het tegenstrijdig belang WOZ-waarde bij verhuur (verhuurder belang bij hoge waarde, huurder bij lagere waarde);
 2. mogelijkheid om bezwaar- en beroep in te stellen tegen een beschikking uitstel van betaling en tegen een beschikking kwijtschelding: datum invoering nog niet bekend;
 3. herziening gemeentelijk belastinggebied;
 4. aanpassing nadere regels uitvoering kwijtschelding: een verhoging van de huidige financiële vermogensnorm met maximaal € 2.000; datum invoering is 1 januari 2023 conform het VNG-advies.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden de risico's die een gemeente loopt weergegeven en gekeken of er voldoende capaciteit is om deze risico's op te vangen, mochten ze optreden. Deze paragraaf geeft de actuele stand van het weerstandsvermogen en de risico's van de gemeente weer.

De mate waarin de gemeente in staat is om de bestaande risico's op te vangen wordt uitgedrukt in de ratio Weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de risico's die de gemeente loopt (benodigde weerstandscapaciteit) en de financiële middelen die de gemeente vrij kan maken om de nadelige gevolgen van deze risico's op te vangen (beschikbare weerstandscapaciteit).

$$\text{Weerstandsvermogen of ratio weerstandscapaciteit} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Voor beoordeling van de uitkomst van de ratio wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel:

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
> 2	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

In de nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing staat dat de doelstelling van de gemeente is een ratio tussen 1 en 2. De gemeente heeft dan voldoende weerstandscapaciteit om mogelijke risico's af te dekken.

Vaststellen weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit buffers in het eigen vermogen. Risico's kunnen zich incidenteel voordoen, bijvoorbeeld een negatief exploitatieresultaat. Deze risico's moeten worden opgevangen door een vrij aanwendbare reserve. De vrij aanwendbare reserves vormen de incidentele weerstandscapaciteit.

Als de financiële impact van risico's structureel is, moet dit worden opgevangen door de structurele weerstandscapaciteit. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit, de stelpost onvoorziene uitgaven en de structurele bestedingsruimte.

In onderstaande tabel staat de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
<i>Exploitatie (structurele weerstandscapaciteit)</i>			
Onbenutte belastingcapaciteit	2.440	2.677	2.190
Onvoorziene uitgaven	20	25	25
Bestedingsruimte	0	0	pm
<i>Vermogen (incidentele weerstandscapaciteit)</i>			
Rekeningsaldo	5.051		0
Incidentele bestedingsruimte	0	0	pm
Algemene A-reserve	3.017	3.017	3.017
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	2.168	1.439	2.807
Bestemmingsreserves	0	820	0
Stille reserves	pm	pm	pm
Totaal	12.696	7.979	8.039

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit, reserve onvoorziene uitgaven en de structurele bestedingsruimte.

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de voor het boekjaar geraamde opbrengsten uit onroerende zaakbelasting en de door het rijk vastgestelde normopbrengst voor dat jaar. Wanneer een structureel risico optreedt, is het niet altijd mogelijk de financiële impact op korte termijn in de begroting op te vangen. In dat geval kan een gemeente onder strikte voorwaarden een beroep doen op extra financiering van het Rijk (artikel 12 Gemeentewet). Eén van de voorwaarden is dat de gemeente de belastingcapaciteit ten volle benut. Dat kan niet oneindig. Daarom is door het Rijk een norm gesteld tot welk niveau het aanvaardbaar is de lokale belastingen te verhogen. Dit heet de artikel 12-norm. De normopbrengst voor 2023 is vastgesteld op 0,1729% van de WOZ-waarde.

De geraamde opbrengst voor 2023 inclusief de correctie in verband met leegstand is € 7.120.000. De 'normopbrengst' voor 2023 is € 9.310.000. De onbenutte belastingcapaciteit is daarmee € 2.190.000.

Voor onvoorziene uitgaven is een stelpost opgenomen van € 25.000.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves (Algemene A-reserve en de reserve bouwgrondexploitatie), de vrij aanwendbare bestemmingsreserves, de incidentele bestedingsruimte en de stille reserves.

Op basis van de nota Reserves en voorzieningen is de Algemene bestemmingsreserve bestemd voor toekomstige maatschappelijke investeringen. Deze reserves zijn daarom niet in deze tabel opgenomen. Hetzelfde geldt voor de overige bestemmingsreserves waarvoor een specifieke aanwending is voorzien.

De stille reserves zijn niet geïnventariseerd.

Tabel opbouw weerstandsvermogen (x € 1.000)

Omschrijving reserve	Wel in weerstandsvermogen	Niet in weerstandsvermogen
Algemeen Weerstandsvermogen	3.017	
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	2.807	
Algemene bestemmingsreserve		8.699
Openbare Verlichting		63
Gezondheidszorg v.m. gemeente Beilen		51
Sociaal domein		4.022
Reserve dekking kapitaallasten overig		2.771
Reserve dekking kapitaallasten wegen en bruggen		10.735
Budgetoverheveling		-
Reserve Bibliotheek		175
Reserve energiecoöperatie Midden-Drenthe		400
Reserve dorpsvisie en dorpshuizen		236
Egalisatiereserve onderhoud gebouwen		580
Vervangingsinvesteringen		1.397
Totaal bestemmingsreserves	5.824	29.129

Benodigde weerstandscapaciteit

De risico's zijn geïdentificeerd en beoordeeld volgens het risicomanagementmodel uit de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2015. Per risico is ingeschat hoe groot de kans is dat deze zich voordoet en wat de gevolgen hiervan kunnen zijn. Dit is gebeurd aan de hand van de volgende tabellen Kansscore en Klasse:

Tabel: Kansscore

Kansscore	Omschrijving	Toelichting
1	Minder dan of 1 keer per 10 jaar	Zeer onwaarschijnlijk
2	1 keer per 5-10 jaar	Onwaarschijnlijk
3	1 keer per 2-5 jaar	Waarschijnlijk
4	1 keer per 1-2 jaar	Mogelijk
5	1 keer per jaar	Vrijwel zeker

Tabel: Klasse

Klasse	Financieel gevolg	Imagobeeld	Referentiebeeld
A	< € 75.000	Zeer klein	Geen bedreiging voor de doelstellingen
B	Tussen € 75.000 en € 250.000	Klein	Minimale bedreiging voor de doelstellingen
C	Tussen € 250.000 en € 1.000.000	Midden	Bedreiging voor de doelstellingen
D	Tussen € 1.000.000 en € 1.500.000	Groot	Ernstige bedreiging voor de doelstellingen
E	> € 1.500.000	Zeer groot	Zeer ernstige bedreiging voor de doelstellingen

Ieder risico krijgt op basis hiervan een risicoscore waaraan een risicopercentage hangt. Dit percentage vermenigvuldigd met het risico leidt tot een risicobedrag. De uitkomsten hiervan staan opgenomen in het risicoprofiel of risicocontrolematrix.

Risico's

Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risico-bedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
<u>Sociaal domein</u> Het sociaal domein	De kosten binnen het sociaal domein stijgen in 2024 en mogelijk de jaren daarna naar verwachting meer dan gemiddeld. Dit effect wordt enigszins gedempt door de invoering van verschillende maatregelen uit het programma Sociaal Domein en het programma Grip op kosten Sociaal Domein.	3c	40%	500.000	200.000	S	verminderen / accepteren	Het beleid overeenkomstig aanpassen. Het aanwenden van de opgebouwde reserve.
<u>Participatiewet</u> Eigen risico Inkomensdeel	Uitkeringslasten tot 107,5% van het door het rijk toegekende inkomensdeel komen voor risico van de gemeente. De geraamde rijksbijdrage bedraagt afgerond € 7.428.000. 7,5% hiervan is € 557,100. Gelet op de huidige arbeidsmarkt is de risicokans lager ingeschat.	2b	15%	557.100	83.565	S	verminderen / accepteren	In de werkprocessen is veel aandacht voor het voorkomen van fraude. In het kader van de re-integratie worden zoveel mogelijk bijstandsgerechtigden naar werk begeleid. Een plotselinge stijging van het aantal bijstandsgerechtigden kan echter niet altijd worden opgevangen.
<u>Arbeidsparticipatie</u> Loonkostensubsidie	Open einderegeling	5a	20%	80.000	16.000	S	accepteren	Afhankelijk van de jaarlijkse uitkomst keuring moet uit eigen middelen worden bijgedragen.
<u>Overhead</u> Garantiestellingen	De gemeente heeft nog 3 gewaarborgde geldleningen. Restant waarde is nog € 3,412 miljoen. Het risicobedrag stellen wij op 25%	1b	15%	853.000	127.950	I	Accepteren/ beheersen	Wij kunnen hier niet zelf op sturen maar volgen het kritisch.

Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risico-bedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
<u>Grondexploitatie</u> Bouwgrondexploitatie BIE plannen (<i>bedrag is 25% van de verwachte boekwaarde 1/1/2023</i>)	De boekwaarden en de begrote lasten worden niet meer afgedekt door de begrote baten.	1c	15%	510.000	76.500	I	beheersen	Toekomstige negatieve resultaten worden direct via een voorziening genomen. Pas investeren als er reële verkopen worden verwacht. Het saldo van de reserve bouwgrond is van voldoende omvang.
<u>Gemeentefonds</u> Gemeentefonds (<i>bedrag is 5% van het totale begrote bedrag 2023</i>)	Door aanpassingen in de accressen.	4b	40%	4.660.931	1.864.372	I	accepteren	Indien van toepassing kortingen doorrekenen aan de budgetten van de vakafdelingen.
<u>Milieu</u> Zonnelingen.	Er is een risico dat de verstrekte zonnelingen niet worden terugbetaald.	1c	15%	449.000	67.350	I	beheersen	Jaarlijks wordt de zonnelening afgelost waarmee het risico ook wordt afgebouwd.
<u>Overhead</u> Staatssteun & Europese aanbesteding	Onvoldoende kennis over de complexe regelgeving op dit gebied waardoor ten onrechte Staatssteun wordt verschaft of onjuist wordt aanbesteed.	1b	15%	250.000	37.500	S	verminderen	Processen zijn zo ingericht dat in principe advisering plaatsvindt door Juridische zaken (Staatssteun) en / of de inkoper (gecoördineerde inkoopfunctie).
<u>Ruimtelijke ordening</u> Legesopbrengsten omgevingsvergunningen	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd. Zeer conjunctuurgevoelig, maar in de huidige 'markt' niet waarschijnlijk	3a	0%	936.000	0	I	verminderen	Flexibel inspelen op de lastenkant als de baten/werkzaamheden achterblijven.
<u>Begraafplaatsen</u> Opbrengst begraafrechten	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd.	4a	15%	400.000	60.000	I	verminderen	Informereren over mogelijkheden gemeentelijke begraafplaatsen, lasten verlagen

Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico- score	Risico- kans in %	Bedrag	Risico- bedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
<u>Overhead</u> Digitale dienstverlening (bedrag is een ingeschat bedrag)	Welke schade een inbraak kan veroorzaken is nauwelijks te geven. Hangt af van de informatie die er wordt afgehaald en wat ermee wordt gedaan.	2b	15%	500.000	75.000	I	voorkomen	Optimale beveiliging en jaarlijks via een audit toetsen.
<u>Economische ontwikkeling</u> Handhaving kettingbeding Westeinde 52A.	Mogelijk dat een schadeloosstelling moet worden betaald om het kettingbeding te beëindigen.	1C	15%	450.000	67.500	I	beheersen	De planning is om op dit gebied te bestemmen als parkeerplaats en niet voor de supermarkt. Bij de planontwikking hiermee rekening houden.
<u>Wonen en bouwen</u> Verhuur gemeentelijke gebouwen	Dat de gebouwen op strategische gronden niet meer worden verhuurd.	4a	15%	250.000	37.500	I	beheersen	
<u>Omgevingswet</u> Financiële gevolgen van de invoering	Dat de nieuwe omgevingswet een naderende financiële mistbank kan gaan worden.	4c	50%	500.000	250.000	I/S	beheersen	Welke financiële gevolgen brengt dit met zich mee? Tja, dát kan eigenlijk nog niemand overzien. Tijdig inspelen op verschuiving van werkzaamheden.
<u>Economische ontwikkeling</u> Breedband Coöperatie Sterk Midden-Drenthe.	Er is lening verstrekt van € 2,75 miljoen					I	beheersen	Nadruk op juridische control. Het beschikbaar gesteld bedrag is als een reserve geparkeerd. Het financiële risico is afgedekt.
<u>Diverse</u> Diverse crises.	De diverse crises van dit moment kunnen een behoorlijk financieel risico met zich meebrengen. De exacte impact daarvan is niet in te schatten.	4d	60%	pm		I/S	Accepteren/ beheersen	In de begroting is rekening gehouden met diverse kostenstijgingen. Op het moment dat dit onhoudbaar wordt, gaan we ervan uit dat het rijk financieel bijspringt zoals in de coronacrisis het geval was.
					2.963.237			

Vaststellen weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen 2023

Op basis van de berekende weerstandscapaciteit en het risicobedrag kan het weerstandsvermogen voor 2023 als volgt worden berekend:

	Incidentele + structurele weerstandscapaciteit	8.039.000	
Weerstandsvermogen =	-----	=	-----
	Risicobedrag	2.963.000	2,71

Uit deze inventarisatie blijkt dat de gemeente voldoende in staat is om mogelijke risico's af te dekken.

Risico's matrix

In onderstaande matrix zijn de risico's samengevat naar kans- en effectscore. De grote risico's - risico's met een relatief hoge kans- en effectscore - staan in de rode cellen. De kleine risico's – risico's met een relatief lage kans- en effectscore – staan in de groene cellen. Per cel is het aantal risico's opgenomen dat in de betreffende categorie valt.

Effect		A	B	C	D	E
		< 75.000	75.000-250.000	250.000-1.000.000	1.000.000-1.500.000	> 1.500.000
Kans	5 1 per jr	1	0	0	0	0
	4 1 per 1-2 jr	2	1	1	1	0
	3 1 per 2-5 jr	1	0	1	0	0
	2 1 per 5-10 jr	0	2	0	0	0
	1 > 1 per 10 jr	0	2	3	0	0

Uit de matrix blijkt dat er 1 risico met een relatief hoge kans en effect is. In de risico-analyse zijn we er vanuit gegaan dat het rijk met maatregelen komt op het moment dat dit zich voordoet, zoals bij in de coronapandemie het geval was.

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven de gemeenteraad een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. In de begroting wordt een toelichting gegeven op de onderlinge verhouding tussen deze kengetallen en wat dat betekent voor de financiële positie van de gemeente.

Er zijn geen landelijke normen voor de kengetallen omdat deze erg afhangen van de lokale situatie.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen de vaste en vlottende financiering en de totale baten vóór reservemutaties en geeft een indicatie van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. Bij de gecorrigeerde netto schuldquote worden de door de gemeente aan derden door verstrekte leningen gecorrigeerd. Een laag percentage is gunstig.

	(bedragen x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
a	Vaste schulden (cf. art 46 BBV)	54.089	63.105	64.963	59.405	62.518	56.929
b	Netto vlottende schuld(cf art 49 BBV)	8.747	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
c	Overlopende passiva (cf art 49 BBV)	2.119	600	600	600	600	600
d	Financiële activa (cf art 36 lid d, e en f BBV)	7.975	8.371	8.312	7.924	7.570	7.190
e	Uitzettingen < 1 jaar (cf art. 39 BBV)	18.420	7.800	7.800	7.800	7.800	7.800
f	Liquide middelen (cf art 40 BBV)	417	410	410	410	410	410
g	Overlopende activa (cf art 40a BBV)	444	50	50	50	50	50
h	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (dus excl mutaties reserves)	92.381	86.776	93.930	95.064	98.310	94.543
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%)	41%	83%	79%	72%	74%	71%

Analyse

De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen weer en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich ergens tussen de 0% en 100%.

De netto schuldquote is in 2022 opgelopen als gevolg van de financiering van de bouw van de VO-school in Beilen. In de jaren die hierop volgen neemt de netto schuldquote af.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen geeft de verhouding aan tussen de vaste en vlottende financiering en de totale baten vóór reservemutaties exclusief doorgeleende gelden. Het geeft een indicatie van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. Omdat bij leningen onzekerheid bestaat of ze allemaal worden terugbetaald, wordt de netto schuldquote zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen is in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Een laag percentage is gunstig.

	(bedragen x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
a	Vaste schulden (cf. art 46 BBV)	54.089	63.105	64.963	59.405	62.518	56.929
b	Netto vlottende schuld(cf art 49 BBV)	8.747	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
c	Overlopende passiva (cf art 49 BBV)	2.119	600	600	600	600	600
d	Financiële activa (cf art 36 lid b, c, d, e en f BBV)	9.284	9.575	9.415	8.917	8.447	7.946
e	Uitzettingen < 1 jaar (cf art. 39 BBV)	18.420	7.800	7.800	7.800	7.800	7.800
f	Liquide middelen (cf art 40 BBV)	417	410	410	410	410	410
g	Overlopende activa (cf art 40a BBV)	444	50	50	50	50	50
h	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (dus excl mutaties reserves)	92.381	86.776	93.930	95.064	98.310	94.543
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%)	39%	82%	78%	71%	73%	70%

Solvabiliteitsratio

Het solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

	(bedragen x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
a	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	45.664	31.442	36.101	34.970	34.589	34.409
b	Balanstotaal	114.925	125.624	132.761	126.072	128.804	123.035
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	40%	25%	27%	28%	27%	28%

Analyse

Het Uitvoeringsprogramma 'Naoverkracht Midden in Drenthe' en het bestedingsplan 2020 zijn bekostigd door een forse greep van ruim € 7,5 miljoen uit de reserves. Hiermee komen wij volgens de algemene normwaarden bruto schuld ratio solvabiliteit in het blok *voorzichtigheid is geboden*.

Door afschrijvingen stijgt het percentage weer in de loop van de jaren.

Algemene normwaarden bruto schuld Ratio Solvabiliteit	
Weinig tot geen schuld	> 80 %
Normaal	30% - 80%
Voorzichtigheid geboden	20% - 30%
Bezit zeer zwaar belast met schuld	0% - 20%

Grondexploitatie

De grondexploitatie kan een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee. Een grondexploitatie van 10% over hoger wordt over het algemeen beschouwd als kwetsbaar. Echter dit kengetal moet worden gezien in relatie tot de lokale situatie.

	(bedragen x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
b	Bouwgrond in exploitatie (cf art 38 lid b BBV)	4.273	5.892	4.582	4.582	4.582	4.582
c	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (dus excl mutaties reserves)	92.381	86.776	93.930	95.064	98.310	94.543
	Grondexploitatie (A+B)/C * 100%	5%	7%	5%	5%	5%	5%

Analyse

We hebben per 1 januari 2022 circa € 5,8 miljoen aan gronden in exploitatie. De waardering hiervan is afhankelijk van de (verwachte) toekomstige verkopen en de verplichte winstneming (conform de POC methode). Hierdoor blijft de boekwaarde hoger. Dit wordt jaarlijks intern geanalyseerd en geactualiseerd.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte laat zien dat de begroting in meerjarig opzicht op de laatste jaarschijf na structureel sluitend is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

	(bedragen x 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
a	Totale structurele lasten	87.213	88.601	93.127	93.349	96.013	98.345
b	Totale structurele baten	92.381	86.776	93.930	95.064	98.310	94.543
c	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	-	993	1.026	1.046	1.066	1.232
d	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	-	1.853	2.157	1.427	1.246	977
e	Totale baten	92.381	86.776	93.930	95.064	98.310	94.543
	Structurele exploitatieruimte (B-A) + (D-C))/e* 100%	5,59%	-2,10%	0,86%	1,80%	2,34%	-4,02%

Analyse

In de meerjarenbegroting kunnen de structurele lasten vanaf 2026 niet worden afgedekt met structurele baten.

Belastingcapaciteit

Met dit kengetal wordt de hoogte van de lokale lastendruk vergeleken met het landelijk gemiddelde. Voor de landelijke gemiddelden wordt het kengetal van Coelo Atlas 2021 gehanteerd.

(bedragen x 1.000)		Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
a	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	251,00	255,00	260,00	264,00	269,00	273,00
b	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	238,50	238,50	238,50	238,50	238,50	238,50
c	Afvalstoffenheffing voor een gezin	205,00	207,25	228,55	228,55	228,55	228,55
d	Eventuele heffingskorting	-	-	-	-	-	-
e	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	674,50	699,75	727,05	731,05	736,05	740,05
f	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	733,85	904,00	917,56	931,32	945,29	959,47
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voo (E/F) * 100%		91,91%	77,41%	79,24%	78,50%	77,86%	77,13%

Analyse

Bij de woonlasten van het landelijke gemiddelde wordt rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van 1,5%.

Voor de begrotingsjaren geldt dat de verwachte lokale lastendruk onder het landelijk gemiddelde ligt. Voor meer inzicht in de hoogte van onze lokale lastendruk wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Een aanzienlijk deel van de aanwezige kapitaalgoederen zoals infrastructuur, gebouwen en plantsoenen is in beheer en onderhoud van de gemeente.

Door de gemeenteraad is hiervoor de verzamelnota Onderhoud kapitaalgoederen vastgesteld.

De verzamelnota geeft inzicht in:

- de beleidsuitgangspunten (= gewenste kwaliteit) uit de door de raad vastgestelde beleids- en beheersplannen.
- het (meerjarig) financiële beslag dat voortvloeit uit deze beleidskeuzes.

Onderdeel	Beleid	Gewenste kwaliteit
Wegen	Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	wegen: niveau B (CROW) fietspaden: niveau A (CROW)
Bruggen	Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	algemeen: niveau B (CROW) op fietsroutes: niveau A (CROW)
Riolering	Watertakenplan Fluvius 2016-2021 specificatie Midden-Drenthe	Technisch / functioneel
Openbaar groen		Technisch / functioneel / aanzien
• buiten bebouwde kom • binnen bebouwde kom	Landschapsbeleidsplan 2012 Groenbeleidsplan 2016-2025	
Openbare verlichting	Beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023	Technisch / functioneel, milieu, groen
Speeltuinen	Beleidsplan Spelen in Midden-Drenthe 2011-2020	Technisch / functioneel
Gebouwen	Notitie gebouwenbeleid 2015	Hoog (gemeentehuis) redelijk (werkplaatsen en stallingsruimten) gemiddeld (alle overige gebouwen)

Voor de verschillende onderdelen zijn beheersplannen vastgesteld.

Beheersplannen	Vastgesteld door raad in (jaar)	Looptijd t/m (jaar)	Financiële vertaling in begroting
Wegen	2017	2027	ja
Bruggen	2017	2027	ja
Riolering	2016	2021	ja
Openbaar groen			
• buiten bebouwde kom	2012 2016	- 2025	ja ja

Beheerplannen	Vastgesteld door raad in (jaar)	Looptijd t/m (jaar)	Financiële vertaling in begroting
• binnen bebouwde kom			
Openbare verlichting	2014	2023	ja
Speeltuinen	2011	2020	ja
Gebouwen	2015	-	ja

Wegen

Programma: Verkeer, vervoer en waterstaat

Kerncijfers

De totale oppervlakte van alle verhardingen die de gemeente onderhoudt, bedraagt ongeveer 3,8 miljoen vierkante meter. De totale lengte aan wegen bedraagt ongeveer 850 kilometer.

Verhardingssoorten	Aantal m ²
gesloten verharding (asfalt)	2.140.000
gesloten verharding (beton)	160.000
open verharding (klinkers, tegels)	1.290.000
onverhard	210.000
totaal	3.800.000

Aantal kilometers	Aantal km
binnen bebouwde kom	227
buiten bebouwde kom	536
fietspaden (vrijliggend of parallel)	120
voetpaden	170
zandwegen	74

Vervangingswaarde: € 200 miljoen

Kaderstellende nota's:

- Beleidsplan onderhoud van wegen en bruggen 2018-2028

Naast een inhaalslag op uitgesteld groot onderhoud zal de focus liggen op de kwaliteit van fietspaden en fietsroutes. Een ander aspect waar fors op wordt ingezet is de aanleg van bermverharding en passeerhavens. Waar combinaties met andere werkzaamheden gemaakt kunnen worden, zal daar de prioriteit komen te liggen. Eind 2022 /begin 2023 gaan we het beleid onderhoud wegen en bruggen evalueren en updaten, waarbij de nieuwe wegininspecties (oktober 2022) , in verwerkt worden.

Wat doen we in 2023:

Het definitieve programma voor het groot onderhoud in 2023 zal in het eerste kwartaal van 2023 bekend worden. Naast de investeringen uit het groot onderhoud wegen vinden nog een aantal investeringen plaats. De afrondingen van de werkzaamheden van de verkeersmaatregelen in Westerbork loopt af. Wij zijn bezig met de afronding van aanleg passeerhavens en bermverharding. Dit project loopt (looptijd 4 jaar) eind 2022 af. De plannen om vrijliggende fietspaden langs het Oranjekanaal en de Garmingerstukken aan te leggen liggen stil. De aanleg van een fietspad in Drijber naar de school wordt verder opgepakt.

Financieel overzicht

In het Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028 is vastgelegd dat voor het op niveau brengen en houden het noodzakelijk is dat de bedragen jaarlijks geïndexeerd worden. Dit geldt zowel voor de investeringen als voor de exploitatiebudgetten.

Voor het onderdeel wegen wordt de GWW index van het deelgebied 42/43 gehanteerd.

Voor 2022 betekent dit een stijging ten opzichte van 2021 van 0,35 punten.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2021	Raming 2022	Raming 2023
Exploitatiebudget voor groot onderhoud	186	182	223
Exploitatiebudget voor klein onderhoud	325	311	380

De raad moet de volgende geïndexeerde investeringskredieten 2023 beschikbaar stellen.	
Wegen	789.790
Fietspaden	294.861
Totaal krediet	1.084.651

Bruggen

Programma: Verkeer, vervoer en waterstaat

Kerncijfers

Midden-Drenthe beheert en onderhoudt als onderdeel van de infrastructuur 83 bruggen en duikers verspreid over de gemeente.

Soort	Aantal
Beweegbare bruggen over de Drentse Hoofdvaart	7
Vaste verkeersbruggen	21
Duiker bruggen	4
Voormalige beweegbare bruggen	8
Fiets- en voetgangersbruggen	35
Duikers	8
totaal	83

De vervangingswaarde van de bruggen en steigers is circa € 19,5 miljoen euro.

Kaderstellende nota's:

- Beleidsplan onderhoud van wegen en bruggen 2018-2028
- Bestaande inspectierapporten.

Wij hebben in de laatste 5 jaar mooie inhaalslag gemaakt. Dit blijkt ook uit de inspecties van 2021. Met groot onderhoud zal de focus liggen op de kwaliteit van bruggen.

Update Beleidsplan wegen en bruggen 2023:

In het beleidsplan onderhoud van wegen en bruggen staan voor 2023 geen groot onderhoud en vervanging van bruggen gepland. Fiets/voetgangersbrug Halerbrug worden opgepakt. Deze brug stond al eerder gepland. Daarnaast moeten er nog een drie greppel bruggetjes worden vervangen. Wel moet er extra aandacht worden besteed aan de slijtlagen van de houten bruggen. (zoals de Stroombrug in Beilen 2004).

Het aantal storingen van de draaibare bruggen over de Drentse Hoofdvaart worden steeds kleiner. Daarin tegen moet er regelmatig gekoeld worden tegen uitzetting van de bruggen bij extreem warm weer. Deze kosten worden meegenomen in de storingen v/d draaibare bruggen.

Financieel overzicht

In het Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028 is vastgelegd dat voor het op niveau brengen en houden het noodzakelijk is dat de bedragen jaarlijks geïndexeerd worden. Dit geldt zowel voor de investeringen als voor de exploitatiebudgetten.

Voor het onderdeel bruggen wordt de GWW index van het deelgebied 4213 gehanteerd.

Voor 2023 betekent dit een stijging ten opzichte van 2022 van 2,82 punten.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2021	Raming 2022	Raming 2023
Exploitatiebudget voor regulier onderhoud	165	188	232

In het beleidsplan Wegen en bruggen 2018 -2028 zijn voor het jaar 2023 onderstaande investeringen in bruggen gepland.

De raad moet de volgende geïndexeerde investeringskredieten 2023 beschikbaar stellen.	
Bruggen en kunstwerken	€ 23.665
Totaal krediet	€ 23.665

Wat gaan we doen in 2023, planning:

Aan de hand van de nieuwe inspecties (2021) wordt er weer een plan van aanpak gemaakt voor de komende vijf jaar. Voor 2023 ziet dit er als volgt uit:

Regulier en correctief onderhoud (voorlopige opzet)	Bedrag
Betonreparaties/betonrot/schades	35.500
Conservering/richten brug (leuning)	22.400
Schoonmaken bruggen	45.700
Onderhoud landhoofden incl. beschoeiing	15.600
Reparaties houten dekken	21.600
Reparatie/herstel steigers	13.200
Slijtlagen op val	59.500
Onderhoudscontracten draaibare bruggen	8.900
Onderhoud besturing en ad hoc storingen draaibare bruggen	9.600
Totaal	232.000

Riolering

Programma: Volksgezondheid en milieu

Kerncijfers

Opbouw stelsel	Aantal
Vrijverval riolering:	
• gemengd rioolstelsel • droogweer afvoer (DWA) • regenwater afvoer (RWA)	167 km 47 km 56 km
Persleidingen:	
• kernen • buitengebied	15 km 218 km
Verzamelleiding buitengebied	55 km

	Aantal
Gemalen	63 stuks
Randvoorzieningen	13 stuks
Pompunits	772 stuks
IBA's	125 stuks
Ongezuiverde lozingen	18 stuks
Heffingseenheden	14.857 stuks

Ambities voor dit begrotingsjaar

Op grond van de Wet milieubeheer rust op de gemeente de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied (Afvalwater zorgplicht). In de Waterwet is geregeld dat de gemeente de zorgplicht heeft voor de doelmatige inzameling en transport van afvloeiend hemelwater (Hemelwater zorgplicht). Verder is in de Waterwet geregeld dat de gemeente maatregelen moet treffen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken voor zover doelmatig (Grondwater zorgplicht).

Om aan de zorgplichten te voldoen zijn diverse voorzieningen (systemen) aangelegd. De gemeente dient de voorzieningen adequaat te beheren voor zover de gemeente beheerder is. Hoe de gemeente de voorzieningen beheert en financiert legt zij vast in het Riolering en Water Programma (2023-2028). Het opstellen van het Riolering en Water Programma is binnen de regionale samenwerking Fluvius gedaan. Het doel is om de stijging van de kosten te beperken, de kwaliteit te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen.

De focus zal met name gericht zijn op klimaat adaptieve maatregelen (uitvoeringsplan). Vanaf 2023 gaan we uitvoering geven aan de lokale uitvoeringsagenda.

Financieel overzicht

De exploitatielasten voortvloeiend uit het Watertakenplan worden gedekt uit de rioolheffing.

Uitgangspunt bij vaststelling van de rioolheffing is dat zij kostendekkend moet zijn.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2021	Raming 2022	Raming 2023
Exploitatiebudget voor onderhoud	995	934	788

De raad moet de volgende investeringskredieten 2023 beschikbaar stellen.	
Afkoppelen:	350.000
Vervangen	350.000
Vervanging pompen en gemalen:	50.000
Totaal krediet	750.000

Openbaar groen

Programma: Sport, cultuur en recreatie

Kerncijfers

omschrijving	aantal
Landschappelijk groen: lengte bermen buiten bebouwde kom	536 km.
Groen in de bebouwde kommen: openbaar groen	180 ha.

Ambities voor dit begrotingsjaar

De ambities voor het begrotingsjaar 2023 zijn vooral het uitvoering geven aan het bestaand beleid. Daarbij is er bijzondere aandacht voor natuurvriendelijk groen, bomenbeleid en plaagsoorten. De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan (binnen bebouwde kom).

Landschapsbeleidsplan

In het Landschapsbeleidsplan staat de gemeentelijke visie op het landschap in het buitengebied. Doel is onder meer om de verschillende landschapstypen te versterken. Voor het beheer van bermen, bomen, sloten, houtwallen en singels zijn richtlijnen aangegeven.

Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan bevat een overkoepelende visie voor het groen binnen de bebouwde kommen. Groenstructuren, functies, beheermethoden en werkwijzen worden in hoofdlijnen aangegeven. Het groenbeleidsplan is in maart 2016 vastgesteld door de raad.

Groenonderhoud

Het areaal groen en bomen is opgenomen in een geautomatiseerd beheerprogramma. Het groenonderhoud voor de hele gemeente wordt uitbesteed op basis van een beeldbestek. In dit bestek wordt de gewenste kwaliteit omschreven en wordt per m² afgerekend. Stark voert de meeste werkzaamheden uit. De bomeninspecties worden binnen de bebouwde kom in eigen beheer uitgevoerd en in het buitengebied uitbesteed. Ook specifieke werkzaamheden, zoals de bestrijding van de eikenprocessierups, worden uitbesteed.

Plaagsoorten

Er bestaan diverse (plaag) soorten die hinder op kunnen leveren zoals roeken, reuzenberenklauw, Japanse duizend knoop, Jacobskruiskruid en eikenprocessierupsen. Door veranderde wetgeving moeten wij met sommige invasieve soorten voorkomen dat zij zich uitbreiden. Er komen geregeld vragen hoe wij hiermee omgaan. Om een duidelijk antwoord te kunnen is het wenselijk dat wij daar beleid voor opstellen.

De eikenprocessierups is de laatste jaren snel toegenomen. De kosten en inzet van de monitoring, beheersing en afhandeling van meldingen zijn de afgelopen jaren snel opgelopen. Het huidige beleid m.b.t. de beheersingeikenprocessierupsen sluit niet meer aan bij de actuele situatie. Het is wenselijk dat wij dit gaan herijken.

Biodiversiteit

Een groene en biodiverse leefomgeving stimuleert natuurlijke bestrijders van plaagsoorten, bestuivers of draagt bij aan de klimaatadaptatie. In 2023 gaan we ideeën uitwerken om de klimaatadaptatie te versterken.

Financieel overzicht

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2021	Raming 2022	Raming 2023
Bedrag voor onderhoud	2.985	3.096	2.944
Bestedingsplan	0	0	0

Het betreft hier de kosten van onderhoud bermen en wegbeplanting, onderhoud landschap en bossen, onderhoud plantsoenen en wandelpaden en kerntaken groenvoorziening.

Planning 2023

De belangrijkste activiteiten zijn het beheren van de openbare ruimte (o.a. grasmaaien, onkruidbeheersing, snoeien en boominspecties).

Openbare verlichting

Programma: Verkeer, vervoer en waterstaat

Kerncijfers

Jaar	Aantal lichtmasten:	Aantal armaturen	waarvan met LED-verlichting	Elektriciteitsverbruik per jaar:	Zie
2016	7.822		1.306	1.130.073kWh	1.
2017	8.075	8.197	1.600	972.662kWh	
2018	8.140	8.268	1.775	976.351kWh	
2019	8.146	8.277	2.007	995.988kWh	
2020	8.127	8.277	2.212	960.171kWh	
2021	8.108	8.270	2.389	888.463 kWh	

1. Het aantal armaturen verschilt van het aantal masten (dubbele armaturen, grondspots e.d.). Het aantal armaturen is maatgevend voor het stroomverbruik. Het totaal aantal lampen bedraagt 8.500 stuks, er zijn een behoorlijk aantal armaturen waar dubbele lampen in zitten. De afname van het aantal lichtmasten komt door een optimalisatie van het beheerssysteem.

Vervangingswaarde: € 8 miljoen

Ambities voor het begrotingsjaar

Het beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting is in 2013 opnieuw vastgesteld (geactualiseerd). Bij verduurzaming van de verlichting is er aandacht voor de volgende aspecten:

- Gelijkmaticheid van de verlichting
- Verlichtingssterkte
- Energiebesparing
- Lichthinder, lichtvervuiling en duisternis en materialisatie

In 2019 heeft een meerjaren- en een exploitatierekening opgeleverd dat er een groot aantal zeer verouderde lichtmasten in ons areaal staan. Om een inhaalslag te maken op het vervangen van oude lichtmasten (ouder dan 40 jaar) en armaturen is er € 900.000 beschikbaar gesteld om deze achterstand in een periode van ongeveer 5 jaar weg te werken.

Financieel overzicht

Budget (bedragen x € 1.000)	Besteed 2021	Raming 2022	Raming 2023
Exploitatiebudget voor onderhoud	278	338	430
Uitvoering beleidsplan	20	50	52
Vervanging lichtmasten en armaturen	60	300	250

Planning 2023

Voor 2023 zijn de volgende werkzaamheden opgenomen:

- Vervangen van circa 100 lichtmasten en armaturen
- Armaturen statisch dimmen (doorlopend na vervanging)
- Verwijderen van kom indicatie-verlichting
- Extra vervanging van circa 200 oude lichtmasten en armaturen.

Speelvoorzieningen

Programma: Sport, cultuur en recreatie

Kerncijfers

Speelvoorzieningen	Aantal
Speelplaatsen:	133 stuks
• waarvan schoolpleinen	14 stuks
Speeltoestellen:	808 stuks
• waarvan op schoolpleinen	161 stuks
• waarvan op locaties voor alleen uitvoeren inspecties	36
Aantal overeenkomsten speeltuinen (excl. schoolpleinen)	86
Aantal organisaties speeltuinen	71

In 2021 zijn bij een aantal scholen de speelvoorzieningen vernieuwd, door combineren van speeltoestellen is het totaal aantal speeltoestellen bij scholen afgenomen ten opzichte van 2020. Ook zijn er nieuwe speelplaatsen aangelegd wat weer leidt tot een toename van het totaal aantal speeltoestellen.

Skatebanen en het trimparcours vallen buiten de speelvoorzieningen maar de jaarlijkse inspecties worden wel uitgevoerd. Ook worden er fitnesstoestellen geïnspecteerd bij Wooncomplex Beurtschip in Smilde.

Ambities voor het begrotingsjaar

Beleidsplan Spelen 2011-2020

In 2011 is het beleidsplan voor de speelvoorzieningen in Midden-Drenthe 2011-2020 vastgesteld. Gestreefd wordt naar een verbetering van de spreiding van de speelvoorzieningen, waarbij gekeken wordt naar het aantal kinderen in een buurt of dorp en hun leeftijd. Het beleid is gericht op het stimuleren van de lichamelijke en sociale ontwikkeling van kinderen. Daarnaast willen we ook de betrokkenheid van bewoners bij hun buurt en het omzien naar elkaar stimuleren.

Alle gegevens van kinderen en speelvoorzieningen zijn geactualiseerd, zodat we met actuele gegevens kunnen blijven streven naar hetgeen we in het beleidsplan hebben vastgesteld. In 2021 is gestart met de voorbereiding van een nieuw beleidsplan welke in eind 2022 wordt vastgesteld voor de komende 10 jaar.

Bewonersparticipatie

De realisatie van speelvoorzieningen in buurten en dorpen vindt in Midden-Drenthe in principe slechts plaats wanneer vrijwilligers bereid zijn het dagelijkse beheer en het klein onderhoud van de speelvoorziening op zich te nemen. Groot onderhoud, vervangingen en veiligheidsinspecties worden gedaan door de gemeente. Afspraken hierover zijn vastgelegd in een overeenkomst. Het Speeltuinoverleg Midden-Drenthe behartigt de belangen van de speeltuinvrijwilligers. De vrijwilligers ontvangen een bijdrage voor beheer, onderhoud en activiteiten. De bijdrage is mede afhankelijk van het aantal toestellen.

Schoolpleinen

In 2014 zijn overeenkomsten gesloten met Kits Primair en COG Drenthe. Alle schoolpleinen bij de reguliere basisscholen zijn openbaar toegankelijk en vallen onder het speelvoorzieningenbeleid. Er zijn afspraken gemaakt over onder meer aansprakelijkheid, aantal toestellen en onderhoud.

Veiligheid

Op speelvoorzieningen is het Warenwetsbesluit attractie- en speeltoestellen van toepassing. Op grond van dit besluit is de beheerder verplicht de toestellen goed te onderhouden. In een logboek moeten per toestel gegevens over onderhoud, inspecties, vervanging onderdelen, reparaties en ongevallen worden bijgehouden.

Financieel overzicht

Budget (bedragen x € 1.000)	Besteed 2021	Raming 2022	Raming 2023
Bedrag voor onderhoud en reparatie zandbakken en speeltoestellen	181	192	190

Planning 2023

Het budget wordt besteed aan onderhoud en vervanging van de speeltoestellen, ondergronden en zandbakken door de gemeente, en een subsidie aan de speeltuinverenigingen. Daarbij wordt kritisch gekeken naar vervanging door het vastgestelde beleidsplan en de daarin vastgestelde normen aan te houden.

Gemeentelijke gebouwen

Programma: Sport, cultuur en recreatie, Volksgezondheid en milieu en Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.

Het betreft hier het regulier onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen.

De financiële middelen die hier jaarlijks voor nodig zijn, worden betaald uit de bestemmingsreserve Onderhoud gebouwen.

Onderhoud en verduurzamen.

Op basis van het Meerjaren onderhoudsprogramma (o-prognose) voeren we het regulier groot onderhoud uit.

Hiermee houden we onze gebouwen in stand. Tegelijkertijd willen we ons maatschappelijk vastgoed ook verduurzamen. In het Integraal Accommodatiebeleid (IAB) 2021-2040 is de prioritering en financiering hiervoor vastgelegd. Voor verduurzaming van ons maatschappelijk vastgoed sluiten we zoveel mogelijk aan bij de natuurlijke momenten, waarop het noodzakelijk groot onderhoud zoals opgenomen in het (MJOP) van het pand moet worden uitgevoerd.

Onderzoek 2022.

Dorpshuizen, Aula,s en Sportcomplexen behoren tot ons maatschappelijk vastgoed, maar tegelijkertijd zien we verduurzaming van deze gebouwen als een gezamenlijke opgave met de eigenaar/exploitant.

In 2022 wordt onderzocht op welke wijze we invulling kunnen geven aan een gelijk speelveld en behandeling, en op welke wijze we de prioritering en financiering van de verduurzaming van Dorpshuizen, Aula,s en Sportcomplexen gaan bepalen. De financiële consequenties komen grotendeels bovenop de beschikbare investeringsruimte overeenkomstig het Integraal Accommodatiebeleid(IAB).

Voor enkele categorieën gebouwen gelden naast het onderhoudsbeleid enkele aanvullende / afwijkende regels.

Sportaccommodaties

In de gemeente bestaat tussen de sportaccommodaties verschil in exploitatie en beheer. Naast de accommodaties die de gemeente exploiteert zijn er de (deels) verzelfstandigde accommodaties. Laatstgenoemde categorie ontvangt van de gemeente een bijdrage in de exploitatiekosten. De bijdragen worden jaarlijks geïndexeerd op basis van een vooraf afgesproken set van indexcijfers. Door de forse stijging van de materialen bedraagt de index voor 2023 8,9%.

Exploitatiebedragen (bedragen x € 1.000)	2022	2023
Sportcomplex Hooghalen	42	45
Sportcomplex Noord-West Beilen	63	68
Sportcomplex Smilde	10	11
Sportcomplex Wijster	53	58
Korfbalaccommodatie Beilen	13	14
Tennisbanen Beilen	12	13
Tennisbanen Smilde	13	14
Tennisbanen Westerbork	11	12
Totaal	217	235

Dorpshuizen

Op 16 december 2021 heeft de raad de koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe 2022-2034 vastgesteld. De koersnotitie bevat onder meer de volgende afspraken:

- Klein en preventief onderhoud komt voor rekening van het bestuur van het dorpshuis
- Groot onderhoud wordt uitgevoerd en georganiseerd door de besturen van de dorpshuizen. De kosten komen voor rekening van de gemeente. Bij gecombineerde dorpshuizen, dus bijvoorbeeld in combinatie met een school, vindt een verrekening plaats. De financiële dekking vindt plaats via de reserve Onderhoud gebouwen.
- De gemeente levert een bijdrage van maximaal 50%, tot een maximum van € 200.000,00 in de verbouwkosten voor functionele aanpassingen (50%-regeling). De financiële dekking moet dan plaatsvinden vanuit de bestedingsruimte.

Aula's

De gemeente is eigenaar van de aula's in Westerbork en Smilde. Het beheer en het klein onderhoud van deze aula's is in handen van de betreffende Aulaverenigingen. Het eigendom, het beheer en het onderhoud van de aula in Beilen is en blijft in handen van de stichting.

Voor het groot onderhoud van de aula's geldt de regeling zoals die voor de dorpshuizen geldt (koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe 2022-2034). De vereniging / stichting zorgt er in overleg met de gemeente voor dat het groot onderhoud wordt georganiseerd en uitgevoerd. De kosten zijn voor rekening van de gemeente. Financiële dekking van het groot onderhoud vindt plaats via de reserve Onderhoud gebouwen.

Planning 2023

Het onderhoud aan gebouwen vindt plaats op basis van de betreffende geactualiseerde jaarschijf uit het meerjarenonderhoudsprogramma (O-prognose).

Jaarlijks wordt een bedrag aan de reserve Onderhoud gebouwen toegevoegd dan wel onttrokken. Het standaard budget voor de begroting 2023 is verhoogd met € 65.882. Dit betreft een prijsindexering van 9,62% (het CBS inputprijsindex bouwkosten) + een toevoeging van het budget ten behoeve van gymlokaal De Sprong. Het totaal begrote bedrag voor onderhoud in 2023 is €1.072.335. Het begrote tekort in een jaar wordt onttrokken aan de bestemmingsreserve onderhoud gebouwen. Voor 2023 wordt deze begroot op € 321.362. Een eventueel begroot overschot wordt toegevoegd aan de reserve.

Verloop bestemmingsreserve onderhoud gebouwen 2023 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 31-12-2022	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2023
Bestemmingsreserve	560	0	321	239

Zoals blijkt uit het meerjarenperspectief onderhoud gebouwen is het budget in de reserve onderhoud gebouwen niet toereikend om het verwachte uit te kunnen voeren. Het geraamde bedrag van € 1.072.335 voor onderhoud wordt over de volgende groepsindeling verdeeld:

Onderdeel	Gepland onderhoudsbedrag (x € 1.000)
Sportcomplexen	16
Sporthallen	115
Gymlokalen	85
Zwembaden	193
Dorpshuizen	245
Woningen	16
Baaruhuisjes	23
Aula's	51
Brandweerkazernes	75
Gemeentehuis	115
Multifunctionele accommodaties	79
Werkplaatsen	18
Diversen/bibliotheken	41
Totaal	1.072

Bedrijfsmiddelen

Om de bedrijfsvoering van de organisatie zo optimaal te kunnen uitvoeren moeten de benodigde bedrijfsmiddelen goed functioneren. Op dit te garanderen beschikt de gemeente over een geactualiseerde meerjarig vervangingschema. Hierbij gaat het om de vervanging van materieel voor wegen en groen, automatisering, facilitair en materiaal voor sport- en welzijnsaccommodaties. De uit deze investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden onttrokken aan de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen. Vanuit de exploitatie wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Als een vervangingsinvestering voldoet aan één van de volgende eisen wordt deze niet geactiveerd maar direct volledig afgeschreven:

- Een aanschafprijs van € 15.000 of minder;
- Een levensduur die korter is dan 4 jaar;
- Een jaarlijkse vervanging van hetzelfde materieel.

Verloop bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen 2023 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2023	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2023
Bestemmingsreserve	837	665	718	784

* De onttrekking bestaat uit de kapitaallasten van voorgaande jaren en de lasten van de vervangingen van 2023 die niet worden geactiveerd maar direct ten laste van de bestemmingsreserve komen.

Hierbij is rekening mee gehouden dat al besloten is om € 560.000 beschikbaar te stellen voor de financiering van incidentele ICT projectkosten.

Uit te voeren werken in 2023

Het geraamde investeringsbedrag voor 2023, inclusief niet te verrekenen btw, bedraagt afgerond € 866.060:

	(x € 1.000)
Materieel buitendienst (auto's, berm-, weg- en rioolonderhoud)	487
Materiaal zwembaden, gymlokalen en sporthallen	63
Automatisering en facilitair	316

Financiering (Treasury)

De paragraaf financiering heeft als doel het treasurybeleid van de gemeente in beeld te brengen. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde, terwijl in het jaarverslag de realisatie van de het beleid wordt beschreven.

De gemeentelijke treasuryfunctie omvat het financieren van gemeentelijk beleid (de programma's) en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Dit laatste is echter achterhaald door de invoering van het schatkistbankieren in 2014. Al onze overtollige middelen moeten we dagelijks naar het Rijk afstorten. We krijgen het weer terug zodra we het weer nodig zijn.

Meer specifiek houdt dit in:

- het tijdig aantrekken van voldoende financiële middelen om de programma's uit te kunnen voeren (beschikbaarheid);
- het beheersen van de risico's verbonden aan de treasuryfunctie (risico minimalisatie);
- het zoveel mogelijk beperken van de rentekosten (renteoptimalisatie);
- het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities (kosten minimalisatie).

Beleidskader

De Wet Fido geeft voorschriften met betrekking tot het aantrekken van geldleningen, het uitzetten van middelen en het verstrekken van garanties. Van belang hierbij is dat deze activiteiten geschieden in het kader van het uitoefenen van de publieke taak.

Het kader van het financieringsbeleid is vastgelegd in de 'Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe ex artikel 212 Gemeentewet' van 15 december 2016. Met de verordening stelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financiële beleid, de financiële organisatie en het financiële beheer vast. In artikel 14 wordt de financieringsfunctie behandeld. Dit zijn de uitvoeringsregels van het treasury beleid. Hierin is opgenomen dat in principe geen geldleningen worden verstrekt. Het verstrekken van geldleningen kan slechts geschieden, nadat de gemeenteraad hierover is gehoord. Aan het verstrekken van leningen en garanties worden nadere voorwaarden verbonden.

Marktontwikkeling en rentevisie

Bepalend voor de ontwikkelingen van de korte rente is het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Het belangrijkste doel dat de ECB nastreeft is prijsstabiliteit, hetgeen zich vertaalt in een jaarlijkse inflatie voor de Eurozone van maximaal 2%. Op 21 juli 2022 heeft de ECB de herfinancieringsrente verhoogd van 0 naar een 0,5% en op 15 september 2022 verhoogd naar 1,25%. Dit is het percentage waarvoor banken geld kunnen lenen, voor de duur van 1 week, bij de centrale bank. De depositorente, de vergoeding die banken krijgen om bij de ECB geld kortlopend te stallen, staat per 15 september 2022 op 0,75%, deze rente was al verhoogd op 21 juli 2022 naar 0%, het was namelijk daarvoor -0,5%.

De lange rente (20 jaar) is in juli 2022 ongeveer 2,50%, dit was een jaar geleden 0,5%. We hebben in 2022 geen langlopende leningen afgesloten.

Verwachte liquiditeitsontwikkeling

Voor de begroting van 2023 is berekend dat er een tekort aan financieringsmiddelen is van € 33 miljoen. Dit bedrag komt tot stand door het totaal van de verwachte boekwaarden per 1 januari 2023 te verminderen met de boekwaarde van de langlopende geldleningen en de verwachte boekwaarde van de reserves en voorzieningen op 1 januari 2023. Onze kasgeldlimiet bedraagt € 7 miljoen.

Na aftrek van de kasgeldlimiet van € 7 miljoen resteert een tekort van € 26 miljoen. Deze raming is erop gebaseerd dat alle geplande investeringen zijn uitgevoerd. In de praktijk is dit niet het geval.

In de begroting 2023 gaan we er vanuit dat een kasgeldlening 0% kost (1 maand) en een eventuele langlopende geldlening 2,17%. Het omslagpercentage bedraagt 1,5%. In 2022 was dit ook 1,5%.

Hieronder is het renteschema toegevoegd, waarmee inzicht wordt gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Renteschema t.b.v. de paragraaf financiering		
a	de externe rentelasten over de korte en lange financiering	€ 1.297.587
b	de externe rentebaten	€ -
	Saldo rentelasten en rentebaten	€ 1.297.587
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend:	€ 50.866
c2	De rente van de projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet wordentoegekend	€ 78.183
		€ 129.048
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	€ 1.168.539
d1	Rente over eigen vermogen	€ 677.649
d2	Rente over voorzieningen	€ -
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	€ 1.846.187
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	€ 1.776.250
f	Renteresultaat op het taakveld treasury	€ -69.937

Het renteresultaat is ontstaan door de afronding van het omslagpercentage naar 1,5%.

Risicopositie

De langlopende leningenportefeuille heeft op 1 januari 2022 een schuldrestant van ongeveer €54,1 miljoen. De gemiddelde rente op de leningenportefeuille bedraagt 1,65%. De BNG Bank is de grootste geldverstrekker.

De onderstaande tabel geeft het verwachte verloop voor 2022-2025 van de renterisiconorm (x € 1.000).

Stap	Variabelen renterisiconorm	2023	2024	2025	2026
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	4.991	4.997	4.949	3.099
(3)	Renterisico (1+2)	4.991	4.997	4.949	3.099
(4)	Renterisiconorm	18.000	18.000	18.000	18.000
(5a) = 4>3	Ruimte onder risiconorm	13.009	13.003	13.051	14.901
(5b) = 3>4	Overschrijding risiconorm				
	Berekening renterisiconorm:				
	Begrotingstotaal jaar T	90.000	90.000	90.000	90.000
(4a)	Percentage	20	20	20	20
(4b)	Regeling				
	Renterisiconorm jaar T	18.000	18.000	18.000	18.000
(4)	=4a*4b/100				

Renterisiconorm

Bij het afsluiten van leningen moeten we rekening houden met een renterisiconorm. Die ziet toe op spreiding. Als de rentevaste periode van alle leningen van een gemeente in hetzelfde jaar afloopt en de rente is intussen flink gestegen, gaat de gemeente over al die leningen opeens veel meer rente betalen. Dat kan grote consequenties hebben voor de begroting. Daarom geldt dat het aandeel langlopende leningen dat in een jaar wordt geherfinancierd niet boven de 20 procent van het begrotingstotaal mag uitkomen.

Het renterisico op de vaste schuld in een jaar wordt als volgt berekend: de som van het bedrag aan herfinanciering en het bedrag aan renteherziening op de vaste schuld.

Het begrote lastentotaal voor 2022 bedraagt € 90 miljoen waarmee de renterisiconorm op € 18 miljoen uitkomt (20% van € 90 miljoen).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een wettelijk limiet van de begrote gemeentelijke uitgaven en bedraagt de maximale omvang van de kortgeldpositie in een bepaald jaar. De kasgeldlimiet geeft de omvang van de netto vlottende schuld aan en dient om het renterisico op de korte termijn te beheersen. Juist voor de korte termijn geldt dat de renterisico's aanzienlijk kunnen zijn, vanwege mogelijke fluctuaties op de geldmarkt.

Onder de vlottende schuld vallen alle financieringen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar. Voor 2023 is de kasgeldlimiet bepaald op 8,5% van het uitgaventotaal van de begroting 2023.

Het begrotingstotaal 2023 bedraagt € 90 miljoen waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op € 7,7 miljoen. Iedere drie maanden wordt de stand van de netto vlottende schuld van de gemeente getoetst aan de kasgeldlimiet. De tabel geeft voor 2023 een wisselend beeld van het verloop van het liquiditeitssaldo. Het betreft een raming, maar als er langer dan 3 kwartalen een overschrijding van de kasgeldlimiet ontstaat, zal er een langlopende geldlening worden afgesloten.

De onderstaande tabel geeft voor 2023 het verwachte verloop van de netto vlottende schuld en of overschot aan kasmiddelen afgezet tegen de kasgeldlimiet.

Stappen	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend (+) of overschot middelen(-)
(1) - (2) = (3)			
Ultimo kwartaal 1	19.000	17.000	-2.000
Ultimo kwartaal 2	18.000	24.000	6.000
Ultimo kwartaal 3	20.000	18.000	-2.000
Ultimo kwartaal 4	19.000	17.000	-2.000
(4) gemiddelde van (3)			-
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
(5)	kasgeldlimiet (KGL)		7.650
(6a) = (5 > 4)	ruimte onder de KGL		7.650
(6b) = (4 > 5)	overschrijding van de KGL		0
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		90.000
(8)	Percentage regeling		8,50%
(5) = (7) x (8) / 100	kasgeldlimiet		7.650

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering in een gemeentelijke organisatie kan worden omschreven als de sturing en beheersing van bedrijfsprocessen om de in de programma's gestelde beleidsdoelstellingen te realiseren. Deze doelen zijn ontleend aan zowel de aan de gemeente opgedragen (wettelijke) taken als het door de gemeenteraad vastgestelde beleid.

Bedrijfsvoering betreft zowel de primaire processen als de ondersteunende processen. Deze paragraaf beperkt zich tot de ondersteunende processen.

Taakveld overhead en verdeling apparaatskosten

Om de raad meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en meer zeggenschap over die kosten te geven, is in het BBV bepaald dat in de begroting een apart overzicht opgenomen wordt van de overheadkosten.

Onder overhead vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead.

Door deze definitie te gebruiken kan een eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden. Bijvoorbeeld de personeelskosten van de medewerkers van een bepaalde afdeling, rente en afschrijvingslasten en andere kosten die direct verband houden met het betreffende taakveld.

De kosten van overhead worden verantwoord onder het programma Bestuur en ondersteuning.

Organisatieontwikkeling

Ook in 2023 blijven we inzetten op onze 3 prioriteiten, dienstverlening, beleid/bestuurlijk ambtelijke samenwerking en bedrijfsvoering. Daarnaast zullen we de organisatie een impuls geven. Tevens zien we actuele ontwikkelingen zoals de krapte op de arbeidsmarkt en de uitkomsten van het medewerkersbetrokkenheid onderzoek die om extra actie vragen. Daarom zullen we voor 2023 een extra impulsgeven aan onze organisatieontwikkeling. Dit wordt in het najaar van 2022 opgezet.

Personeelsbeleid

HRM

Het komende jaar staat deels in het teken van het opvolging geven aan activiteiten die in 2022 zijn opgestart. De pilots met projectmatig creëren en het versterken van de adviesvaardigheden voor beleidsmedewerkers en adviseurs zijn positief geëvalueerd en verdienen een vervolg. Deze opleidingen willen we het komende jaar aan meerdere collega's aanbieden.

Net als bij andere organisaties in Nederland, zijn het afgelopen jaar de effecten van de schaarste op de arbeidsmarkt duidelijk voelbaar geworden. Niet alleen wagen huidige vaste medewerkers die latent op zoek zijn naar een andere baan daadwerkelijk de overstap naar een andere werkgever. Recruiters zijn actief op zoek om zittend personeel voor hun opdrachtgevers bij anderen weg te kapen. Dit leidt tot een hoger gemiddeld verloop. Sollicitanten kunnen veelal kiezen tussen meerdere werkgevers en stellen hogere eisen aan de arbeidsvoorwaarden. Daarbij gaat het niet alleen om het salaris, maar juist ook om de werksfeer, vakinhoudelijke uitdaging en ontwikkelmogelijkheden. Het gevolg daarvan is dat vacatures langer open staan of meerdere keren opengesteld moeten worden. Dit leidt weer tot werkdruk bij zittend personeel of het niet kunnen oppakken en afronden van de geplande opgaven. Het komend jaar zal daarom het vinden, binden en boeien van zowel het huidige als nieuw personeel centraal komen te staan. Dat betekent inzetten op arbeidsmarktcommunicatie, het optimaliseren van het onboardingprogramma (zodat nieuwe collega's in een warm bad terechtkomen), het vasthouden van zittend personeel door het aanbieden van ontwikkelmogelijkheden en het aanbieden van stages en traineeships als alternatieve wervingskanalen.

Ook de afdeling HR heeft te kampen gehad met verloop en lastig vervulbare vacatures vanwege schaarste op de arbeidsmarkt. Daardoor is men niet toegekomen aan beleidsontwikkeling. In 2023 willen we meer inzetten op de ontwikkeling van personeel. Een werkproces voor ontwikkelgesprekken moet dan operationeel zijn en geborgd binnen het nieuwe HR-systeem. Hiermee zorgen we voor een uniforme werkwijze voor het voeren van ontwikkelgesprekken die personeelsontwikkeling faciliteert. Een ander voorbeeld van beleidsontwikkeling is dat een aantal arbeidsvoorwaarden en het huidige beloningsbeleid wordt geëvalueerd. Om een voorbeeld te noemen is de beleidsregel dat het jaarcontract van een medewerker bij goed functioneren na een jaar omgezet wordt in een vast dienstverband hij daarbij geen recht meer heeft op de reiskostenvergoeding woon-werkverkeer. Dat is niet uit te leggen.

Financiën en controlling

Onze financiën en controlling zijn continu in beweging zowel inhoudelijk als qua bemensing. In 2023 zullen meerdere functies moeten worden ingevuld door bijvoorbeeld pensionering. We gaan zorgen voor het borgen van kennis en het ontwikkelen van onze zittende en nieuwe medewerkers.

In 2023 en volgende jaren zullen een aantal processen in gang worden gezet om mee te gaan met de (landelijke) ontwikkelingen. Er zullen concrete stappen worden gezet op het gebied van inkoop, de P&C-documenten en de financiële administratie.

Vanaf boekjaar 2023 zal het college een rechtmatigheidsverantwoording afgeven aan de raad. In deze verantwoording zal het college een oordeel geven over de rechtmatigheid met een overzicht van de geconstateerde afwijkingen. Op dit moment is dit nog een verantwoordelijkheid van de accountant. De wetswijzing markeert de verantwoordelijkheid van het college voor de rechtmatigheid. Ook is de bedoeling dat de dialoog over rechtmatigheid meer tussen de raad en college gaat plaatsvinden in plaats van tussen raad en accountant. De rechtmatigheidsverantwoording zal onderdeel zijn van de jaarrekening. De accountant blijft de getrouwheid van de jaarrekening controleren, dus controleert hiermee ook of de rechtmatigheidsverantwoording een getrouw beeld geeft.

Communicatie

Communicatie is maatwerk

Uitgangspunt voor al onze communicatie is maatwerk en verbinding met de inwoners. De belangrijkste doelgroep wordt gevormd door onze inwoners. Maar dat is geen uniforme doelgroep. In de praktijk bepalen we elke keer wat de kenmerken van onze doelgroep zijn en passen onze communicatie daarop aan, om zo maximale verbinding met de doelgroep te bereiken. Daarbij hebben we de beschikking over een breed scala aan middelen: van diverse vormen van drukwerk en bijeenkomsten tot verschillende digitale kanalen. In veel gevallen zetten we ook een mix van deze middelen in.

Communicatieplan en -aanpak

In het bestuursakkoord heeft het college vastgelegd dat in de tweede helft van 2022 een compact communicatieplan wordt opgesteld om de communicatie robuust te maken. De communicatieaanpak moet toekomstbestendig zijn en in deze bestuursperiode tot concrete resultaten leiden. De vertaling van het communicatieplan naar een communicatieaanpak wordt in 2023 opgepakt.

Nieuwe website

In de Visie op Dienstverlening is vastgelegd dat we zoveel mogelijk diensten digitaal aanbieden. Ook de gemeenteraad heeft in het raadsprogramma de ambitie uitgesproken dat we een 'prima website' hebben. Om die beide doelen te bereiken zijn in 2022 de voorbereidingen getroffen voor de overgang naar een nieuwe website. Daarbij is niet alleen gekeken naar de website zelf, maar ook naar de organisatie áchter de website. De nieuwe website mét de organisatie om deze website te onderhouden, worden in 2023 gelanceerd.

Participatie

Participatie vanuit de samenleving blijft belangrijk. Dat heeft ook consequenties voor de inzet van communicatie bij diverse grote en kleine projecten. Participatie gebeurt fysiek en online. De manieren waarop dat gebeurt, zijn voortdurend in ontwikkeling en we zorgen ervoor dat we bij de ontwikkelingen aansluiten. Daarbij houden we voor ogen dat verschillende doelgroepen in de gelegenheid moeten worden gesteld om te kunnen participeren.

Juridische zaken

Op 1 mei 2022 is de Wet Open Overheid (Woo) in werking getreden. Deze wet is de opvolger van de Wet Openbaarheid van Bestuur en richt zich op een transparante overheid. Dat vraagt een cultuurverandering rond de omgang met informatie. Bepaalde informatie moet verplicht en actief openbaar gemaakt worden. Dit raakt circa 250 van de 1100 processen in onze gemeente. Ook informatieverzoeken aan de gemeente (voorheen Wob-verzoek) vallen onder de nieuwe wet. Om aan de nieuwe eisen te kunnen voldoen, moet onze gemeentelijke informatiehuishouding op orde zijn, moet er inzicht verkregen worden in benodigde (aanpassingen van de) IT-voorzieningen en moet vooral bekend zijn wat de wet voor ambtenaar en bestuurder betekent. Het grijpt in op het dagelijks handelen van een groot deel van onze organisatie en heeft daarmee de komende jaren een flinke impact op onze bedrijfsvoering. In 2027 moet de Woo geïmplementeerd zijn, met nog 3 jaar extra voor het op orde krijgen van het informatiebeheer.

In 2022 legden we de uitgangspunten voor de gemeente Midden-Drenthe als open overheid vast en bepaalden we onze Woo-ambitie en implementatiestrategie. In 2023 geven we invulling aan de opgestelde implementatiestrategie van de Woo en ondernemen we een scala aan acties om de organisatie mee te nemen en op te leiden.

Advisering

Zwaartepunt in deze taak is juridische advisering aan bestuur en organisatie, zowel op publiekrechtelijk als privaatrechtelijk terrein. Dit betreft gevraagde advisering en ook advisering vanuit een proactieve rol. In 2023 wordt ingezet op het verstevigen van de juridisch advisering om meer grip te krijgen op - en het voorkomen van - eventuele juridische risico's.

Informatievoorziening

Midden-Drenthe staat niet stil, we werken aan grote verbeteringen op het gebied van onze informatievoorziening. De raad heeft hiervoor extra middelen ter beschikking gesteld om achterstallig onderhoud aan te pakken, een kwaliteitsslag te maken en de organisatie te ondersteunen bij vernieuwing en ontwikkeling op dit gebied. Daarnaast komen er wettelijke verplichtingen op ons af, waarbij informatievoorziening vaak een belangrijke rol speelt. De samenleving wordt steeds digitaler, het is belangrijk dat we als gemeente onze informatievoorziening optimaliseren om te kunnen blijven aansluiten bij de veranderingen die op ons afkomen. Het blijven investeren in de ICT beheerorganisatie van de gemeente is dan ook noodzakelijk. We willen hiermee weer aansluiten bij het gross van gemeenten met bewezen, degelijke systemen.

Dienstverlening en bedrijfsvoering

In 2022 is de nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Daarin staat onder andere beschreven dat we onze dienstverlening - conform de Wmebv (Wet modernisering elektronisch berichtenverkeer) - willen verbeteren door producten en diensten digitaal aan te bieden. Daar houden we bij het maken van de nieuwe website dan ook nu al rekening mee. De nieuwe website zal in 2023 gereed zijn. Daarnaast vinden we het belangrijk dat ook voor het persoonlijke gesprek ruimte blijft. Het uitvoeringsplan behorende bij de nieuwe visie op dienstverlening maakt duidelijk dat we op beide onderdelen gaan en blijven investeren. In dit uitvoeringsplan staat ook beschreven hoe we dat gaan doen en wat ervoor nodig is om duurzaam goede dienstverlening in te zetten.

Het optimaliseren van onze informatievoorziening draagt bij aan het verbeteren van onze dienstverlening, maar ook aan het efficiënt uitvoeren van onze processen en het verantwoording afleggen daarover. Door het inzetten van de juiste systemen verbeteren we onze bedrijfsvoering. Optimaal ondersteunde bedrijfsvoering is de basis voor het bieden van goede dienstverlening. We doen dit door meer producten en diensten digitaal aan te bieden, door zaakgericht werken te optimaliseren, door medewerkers te faciliteren met de juiste middelen om de samenleving goed te kunnen ondersteunen en door beschikbare informatie te gebruiken om beter te kunnen sturen en gericht beleid op te kunnen stellen. Onderdeel hiervan is een nieuwe gebruiksvriendelijke website van de gemeente waar inwoners snel en adequaat een antwoord hebben op zijn/haar vraag.

Landelijke ontwikkelingen en wetgeving

Landelijke ontwikkelingen en wetgeving hebben impact op hoe wij onze systemen inrichten. We volgen de ontwikkelingen en vertalen deze naar onze eigen gemeentelijke praktijk. Het belangrijkste voorbeeld van wetgeving die impact heeft op onze informatievoorziening is de Omgevingswet en de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Ondanks dat deze wetgeving opnieuw met een half jaar is uitgesteld behoudt het onze focus om dit goed te borgen in onze organisatie.

Niet alleen in het fysieke domein, maar ook in het sociale domein is er nieuwe wetgeving waarop wij onze informatievoorziening moeten aanpassen. Andere wetgeving die de komende jaren impact gaan hebben zijn de Wet Digitale Overheid, De Wet Open Overheid en de nieuwe Archiefwet, die zich meer zal focussen op digitale informatievoorziening.

Informatiebeveiliging en privacy

Het goed borgen van informatiebeveiliging en privacy zijn zeer belangrijk, zeker in een steeds digitaler wordende gemeente. We hanteren vanaf 1 januari 2020 de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Met de komst van de BIO is een gezamenlijk normenkader voor informatiebeveiliging binnen de gehele overheid ontstaan. Het borgen en implementeren van de BIO is een doorgaand proces. Daarnaast voeren we de gemeente brede zelfevaluatie ENSIA (Eenduidige Normatief Single Informatie Audit) uit en leggen daar verantwoording over af. Ook de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) blijft onverminderd een punt van aandacht. Inwoners, bedrijven en instellingen mogen er op vertrouwen dat hun informatie bij ons in veilige handen is en dat wij daar goed mee omgaan. Het doorvoeren van maatregelen alleen is hierbij niet voldoende. Bewustwording is een belangrijk punt van aandacht.

Beleidsindicatoren (aantal telefoontjes/wachttijden)

Dienstverlening

Om onze dienstverleningsdoelstellingen te kunnen realiseren is monitoring een onmisbaar hulpmiddel. De komende jaren gaan we voor de in het uitvoeringsplan – behorende bij de nieuwe visie op dienstverlening - genoemde concrete termijnen een systeem ontwikkelen van monitoring. Daarnaast nemen we een besluit over hoe we externe middelen (landelijke bronnen, mystery guests, klanttevredenheidsonderzoeken e.d.) gaan inzetten. We maken in elk geval gebruik van een eenvoudige tevredenheidsmeting bij digitale contacten. Wij gaan onderzoeken of we zoiets ook kunnen organiseren bij bezoeken aan de balie.

De indicatoren die we van oudsher gebruikten voor het meten van onze dienstverlening zijn niet meer actueel of niet (meer) uit onze systemen te genereren. Er heeft bijvoorbeeld sinds 2019 geen burgerpeiling meer plaatsgevonden. Tot 2020 gaven we daarnaast informatie over het aantal telefoontjes dat binnen 20 seconden opgenomen wordt en het aantal bezoekers dat minder dan 10 minuten moet wachten. Doordat we sinds de coronapandemie werken op afspraak is de wachttijd zeer gering. Maar door deze andere manier van werken kunnen we niet meer meetbaar maken in hoeveel procent van de gevallen de wachttijd inderdaad minder dan 10 minuten is. We vinden het echter voor de toekomst van groot belang dat we op basis van kritieke prestatie-indicator (KPI's) inzichtelijk kunnen maken hoe onze dienstverlening is, zowel met behulp van kwalitatieve analyses als kwantitatieve analyses.

Inkoop

Het belang van rechtmatige en doelmatige inkoop voor de gemeente groeit. De professionaliteit van de inkooporganisatie neemt daardoor toe. Dit is niet vanzelfsprekend en blijft een aandachtspunt. De wereld om ons heen verandert snel, waardoor we continue moeten bijhouden wat er gebeurt in de markt en wat er van ons verwacht wordt.

Dit zien we ook terug in onze organisatie. De inkoopfunctie is decentraal ingericht. Dit paste bij een organisatie als die van ons, maar zorgt ervoor dat we alle medewerkers die in onze organisatie betrokken zijn bij inkoop en aanbestedingen mee moeten nemen in de veranderingen. Het vraagt inspanning, capaciteit en bewustwording van iedereen. De inrichting van de inkoopfunctie in onze organisatie is van belang voor het succesvol zijn op het gebied van rechtmatigheid en doelmatigheid.

Naast rechtmatigheid en doelmatigheid willen we ook aandacht hebben voor Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkoop (MVOI). Hierbij ligt de focus niet alleen op Inkoop, maar ook op Opdrachtgeven. Dit vraagt een andere manier van het kijken naar de opdrachten die we aan onze marktpartijen willen verstrekken.

In 2022 zijn we doorgegaan met het Uitvoeringsplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen 2021-2022 dat aansluit op MVOI. In 2023 zullen we hier verder vervolg aangeven.

Huisvesting en facilitair

Onze gehele gemeentelijke organisatie wordt voorzien van facilitaire ondersteuning, technisch gebouwenbeheer en advies. Praktisch betekent dit goede huisvesting, facilitaire dienstverlening en service gericht gebouwenbeheer. Er wordt op dusdanige wijze huisvesting, beheer en facilitaire ondersteuning geboden dat de medewerkers van de gemeente erop kunnen vertrouwen dat zij hun werk optimaal kunnen uitvoeren. Hiermee worden de medewerkers op dit gebied ontzorgd zodat zij zich binnen de organisatie bezig kunnen houden met het primaire proces.

Gebruikers en bezoekers van onze panden ervaren onze dienstbaarheid en gastvrijheid. Gastvrij betekent 'het gevoel geven welkom te zijn' en is een belangrijk uitgangspunt.

In 2022 ligt de focus op onze gemeentelijke panden en het (duurzaam) technisch gebouwenbeheer. Hiervoor ontwikkelen we integraal accommodatiebeleid waarin we beschrijven hoe we omgaan met onze gemeentelijke panden en hoe we onze verantwoordelijkheid nemen op onder andere het gebied van duurzaamheid. Hierbij hebben we de ambitie om ons maatschappelijk vastgoed energieneutraal te laten zijn in 2040.

Daarnaast kijken we met een scherpe blik naar onze huisvesting. Sluit deze (nog) aan bij de gemeente en past die bij deze tijd en de organisatieontwikkeling.

De insteek is dat in de raadsvergadering van december 2022 het Integraal Accommodatiebeleid wordt besproken.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn partijen waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Onze beleidsuitgangspunten hebben we vastgelegd in de nota Verbonden partijen - De raad in positie van 2017.

De gemeenteraad heeft een kaderstellende en controlerende taak op de kernvraag of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenkomen met de doelstellingen van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Daarnaast is inzicht gewenst in het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen.

De gemeenteraad wil meer kunnen sturen op de gemeenschappelijke regelingen waar we in meedoen. De informatiepositie van de raad wordt sterker. De kern van de maatregelen ligt bij de behandeling van de jaarlijkse stukken van de gemeenschappelijke regelingen. Die behandeling krijgt meer inhoud. Dat gebeurt onder andere doordat het college laat zien wat de gemeenschappelijke regeling bijdraagt aan onze gemeentelijke doelen. Ook brengt het college in beeld waarop de raad kan sturen.

Afgesproken is dat in elke bestuursperiode onze deelname aan alle verbonden partijen wordt geëvalueerd, zodat de nota Verbonden partijen actueel blijft.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

Algemeen			
Statutaire naam	GGD Drenthe		
Vestigingsplaats	Assen		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Missie/doelstellingen/ activiteiten	De GGD Drenthe bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten.		
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten om de (publieke) gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten te bewaken, beschermen en bevorderen.		
Programma	Volksgezondheid en milieu		
Taakveld	Volksgezondheid		
Financieel			
Jaar:	2021 rekening	2022 begroot	2023 begroot
Eigen vermogen excl resultaat	€ 2.956.000	€ 3.194.000	€ 2.216.000
Vreemd vermogen	€ 11.200.000	€ 2.250.000	€ 6.750.000
Resultaat	€ 108.000	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.571.179	€ 1.627.388	€ 1.742.616
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	Er zijn een aantal inhoudelijke ontwikkelingen die meerkosten met zich meebrengen. Dit zijn: 1. Verbeterplan Informatieveiligheid en privacy 2. Datagericht werken 3. Preventie 4. Jeugdgezondheidszorg Verder is het transformatieproces van Veilig Thuis Drenthe (VTD) nog volop gaande. Dit proces brengt, zoals momenteel de inschatting is, geen meerkosten met zich mee. Verbeterplan informatieveiligheid en privacy/ datagericht werken De aanpak datagericht werken en het versterken en verbeteren van de informatieveiligheid en privacy is noodzakelijk zoals is gebleken tijdens de coronacrisis. De GGD en VTD gaan gezamenlijk uitvoering geven aan “het verbeterplan informatieveiligheid en privacy”. Dit betekent dat de samenwerking wordt ingezet op een volledige samenvoeging van de		

interne dienstverlening op het gebied van Informatisering en automatisering, Informatie Veiligheid en Privacy, communicatie en facilitaire zaken. De ontwikkeling van datagericht werken vanuit de GGD sluit goed aan bij onze eigen ontwikkelingen. Goed gebruik van beschikbare data maakt bijvoorbeeld dat er doelgerichter, bijvoorbeeld per dorp, gewerkt kan worden aan het verbeteren en stimuleren van gezondheid.

Preventie

De coronapandemie, maar ook trends als overgewicht, mentale problematiek en sociaal economische verschillen, maken dat er ingezet moet blijven worden op (publieke) gezondheid en het bevorderen van een goede gezondheid en preventie. De GGD gaat daarom steviger inzetten op dit onderdeel van hun werk. En dat resulteert onder andere in meer structurele inzet van mensen. De GGD gaat onder regie en in opdracht van Drentse gemeenten, op basis van hun expertise, een belangrijke rol als adviseur vervullen ten aanzien van publieke gezondheid, preventie en gezondheidsbevordering.

Jeugdgezondheidszorg

Met de start van het programma 'JGZ in flow' heeft de GGD in 2020 een eerste stap gezet in de transformatie van de Jeugdgezondheidszorg in Drenthe. Door het toepassen van mogelijkheden van maatwerk en de introductie van digitale vormen van communicatie is een begin gemaakt met de houdbaarheid van Jeugdgezondheidszorg in Drenthe in de komende periode. Deze kosten betreffen incidentele en tijdelijke voorfinanciering waarvan de verwachting is dat het uiteindelijk een besparing oplevert.

Veilig Thuis Drenthe

Verder speelt de implementatie van "geweld hoort nergens thuis/ VTD". Hier worden op dit moment geen extra kosten voor begroot. In het kader van het programma 'Geweld hoort nergens thuis' is ten aanzien van Veilig Thuis Drenthe (VTD) een transformatieproces ingezet, waarbij VTD zich meer ontwikkelt naar een kennis- en adviesorganisatie op het gebied van veiligheid binnen de thuissituatie. Samenwerking en afstemming met het lokale veld maken dat onder andere goede inhoudelijke afspraken tussen VTD en gemeente gemaakt moeten worden.

Toelichting

De begroting van de GGD is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 30 juni 2022. De gemeenteraad heeft besloten kennis te nemen van de jaarstukken 2021 en een zienswijze in te dienen met betrekking tot de conceptbegroting 2023 (inclusief meerjarenraming tot en met 2026). De gemeentelijke bijdrage is conform de vastgestelde begroting van de GGD.

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Algemeen			
Statutaire naam	Veiligheidsregio Drenthe (VRD)		
Vestigingsplaats	Assen		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De VRD hanteert de volgende missielijnen: • Het optreden bij calamiteiten en crises. • Het vergroten van de bewustwording bij inwoners, bedrijven en instellingen over fysieke veiligheid. • De VRD is onderdeel van de samenleving. • De VRD is een vitale en flexibele organisatie.		
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten ter ondersteuning van de gemeentelijke taken op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.		
Programma	Veiligheid		
Taakveld	Crisisbeheersing en brandweer		
Financieel			
Jaar:	2021 rekening	2022 begroting	2023 begroting
Eigen vermogen excl. resultaat	€ 3.292.883	€ 2.858.822	€ 2.448.341
Vreemd vermogen	€ 29.054.710	€ 33.755.455	€ 27.003.428
Resultaat	€ 118.585	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.841.578	€ 1.923.595	€ 2.001.607
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	In de raadsvergadering van februari heeft de raad de kaderbrief VRD 2023 behandeld. De bevindingen zijn via een brief aan de VRD meegedeeld.		
Toelichting			
Na een roerige periode van de COVID-19 crisis, ligt er nu een begroting met de ambitie om voorbereid te zijn op wat gaat komen in 2023 en verdere jaren. Er zijn een aantal ontwikkelingen waardoor de werkzaamheden van de VRD niet meer binnen de huidige financiële kaders passen. De maatschappelijke ontwikkelingen en de nodige inhoudelijke versterking worden hieronder kort weergegeven.			

Ontwikkelingen in de samenleving

De wereld om ons heen verandert in een sneller tempo dan de voorliggende periode. De thema's klimaatverandering, duurzaamheid en energietransitie staan hoog op alle maatschappelijke agenda's en hebben gevolgen voor de taakuitvoering van de VRD. Er is sprake van een enorme ontwikkeling van nieuwe kennisdomeinen waarop advisering wenselijk is (zonneweides, waterstofproductie en -transport, energieopslagsystemen en windturbines).

Een andere belangrijke ontwikkeling is de invoering van de Omgevingswet en de Wkb. De komende jaren staat de VRD voor de uitdaging om haar advisering op bouwen, externe veiligheid, natuurbrandbeheersing en evenementen aan te passen aan de processen die deze nieuwe wetgeving met zich meebrengen. Inhoudelijke versterking op een aantal onderwerpen is cruciaal om als veiligheidsregio voldoende geëquipeerd te zijn om zo de taken voor de gemeenten goed te kunnen blijven uitvoeren.

Voor de volgende onderwerpen is daarom op korte termijn actie noodzakelijk volgens de VRD:

1. Crisisbeheersing een kennis- en capaciteitsimpuls geven;
2. Brandweezorg: investering in voldoende brandweervrijwilligers;
3. Informatievoorziening en -veiligheid: data en informatie als cruciale componenten;
4. Risicobeheersing als expertisepartner op fysieke veiligheid;
5. Verbeterplan informatieveiligheid & privacy.

Voor Midden-Drenthe resulteren de bovengenoemde ontwikkelingen in een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. De deelnemersbijdrage komt voor 2023 op € 2.001.607. In de eigen meerjarenbegroting is voor 2023 een bijdrage van € 1.943.410 opgenomen. Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit ten opzichte van de eigen meerjarenbegroting voor de VRD dus een hogere bijdrage van € 58.197 voor 2023.

Recreatieschap Drenthe

Algemeen			
Statutaire naam	Recreatieschap Drenthe		
Vestigingsplaats	Diever		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het Recreatieschap heeft voor de Drentse gemeenten een stimulerende, initiërende en voorwaardenscheppende rol op het gebied van recreatie en toerisme. Naast planontwikkeling adviseert het Recreatieschap de gemeenten gevraagd en ongevraagd over zaken welke van belang zijn voor recreatie en toerisme.		
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten en één Friese gemeente.		
Programma	Economie		
Taakveld	Economische promotie		
Financieel			
Jaar:	2021 rekening	2022 begroting	2023 begroting
Eigen vermogen excl. bestemming resultaat	€ 1.161.284	€ 1.168.432	€1.175.580
Vreemd vermogen	€ 1.073.010	€ 1.062.936	€ 1.045.658
Resultaat	€ 743	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 106.105	€ 110.187	€ 113.905
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	Het Recreatieschap Drenthe heeft een schriftelijke reactie ontvangen van de gemeenteraad Midden-Drenthe met de boodschap dat de begroting 2023 geen aanleiding geeft om een zienswijze in te dienen.		
Toelichting			
De begroting van het Recreatieschap is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 30 juni 2022. De gemeenteraad heeft besloten kennis te nemen van de jaarstukken 2021, in te stemmen met de conceptbegroting 2023 (inclusief meerjarenraming t/m 2026) en geen zienswijze in te dienen.			

Begroting 2023

Het vertrekpunt voor 2023 is de programmabegroting 2022. Uitgaande van de huidige taken van het Recreatieschap Drenthe hoeven er (behalve voor het opvangen van de stijging van de kosten als gevolg van indexaties) geen extra financiële middelen beschikbaar worden gesteld.

De jaarlijkse bijdrage bestaat uit een bijdrage voor de exploitatiekosten en een bijdrage voor het fonds Recreatie en Toerisme.

Met behulp van deze middelen kan het Recreatieschap Drenthe de geformuleerde taken en daaraan gekoppelde ambities ten uitvoer brengen.

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)

Algemeen			
Statutaire naam	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD).		
Vestigingsplaats	Assen en Emmen		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De RUD Drenthe is opgericht ter behartiging van de belangen van de deelnemers (gemeenten en provincie Drenthe) op het gebied van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieuvoorschriften krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en van overige milieuwet- en regelgeving, alsook voor de milieuadvisering (o.a. geluid, lucht en externe veiligheid).		
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten en de provincie Drenthe op het gebied van milieu. Voor alle 13 deelnemende partijen voert de RUD het milieubrede takenpakket uit.		
Programma	Volksgezondheid en milieu		
Taakveld	Milieubeheer		
Financieel			
Jaar:	2021 rekening	2022 begroting	2023 begroting
Eigen vermogen	€ 334.546	€ 36.000	€ 188.000
Vreemd vermogen	€ 5.213.872	€ 4.441.000	€ 4.348.000
Resultaat	€ 273.213	€ 22.000	€ 151.000
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.335.410	€ 1.203.537	€ 1.449.936
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	In de raadsvergadering van februari heeft de raad de kaderbrief RUD 2023 behandeld. De bevindingen zijn via een brief aan de RUD meegedeeld.		
Toelichting			
De Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUDD) voert sinds 1 januari 2014 alle milieutaken voor de Drentse gemeenten en de provincie Drenthe uit. Onder de milieutaken vallen onder andere het			

beoordelen van milieumeldingen en aanvragen voor omgevingsvergunningen onderdeel milieu. Ook voert de RUDD het toezicht uit bij bedrijven en treedt zij waar nodig handhavend op. Daarnaast adviseert de RUDD over aspecten als geluid, geur en externe veiligheid. De RUDD heeft mandaat om de taken uit te voeren. De deelnemers blijven eindverantwoordelijk voor de uitvoering van taken en zijn het eerste aanspreekpunt.

Omgevingswet

De RUD bereidt zich voor op de komst van de Omgevingswet. De Omgevingswet betekent een algehele stelselherziening voor de wet- en regelgeving die gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De invoering van de Omgevingswet is andermaal uitgesteld, tot 1 januari 2023. Duidelijk is dat de herziening grote impact heeft alle ketenorganisaties en dus ook voor de RUD Drenthe. Vanuit VNG en IPO vinden nog gesprekken plaats met het Rijk over de financiering van deze werkzaamheden. Om de kosten voor het werken onder de Omgevingswet goed in beeld te brengen wordt nog een impactanalyse verricht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een landelijk model voor omgevingsdiensten.

Bodemtaken

Met de komst van de Omgevingswet worden de gemeenten verantwoordelijk voor het beleid en activiteiten in de vaste bodem. Dit betekent dat er verschuiving van bevoegd gezag bodemtaken van de Provincie naar de Drentse gemeenten plaats gaat vinden. De RUD voert deze taken nu al voor de provincie Drenthe uit en zal deze ook voor de Drentse gemeenten blijven uitvoeren.

Werken met landelijke kentallen. Impuls voor energie- en asbesttoezicht

Een belangrijke ontwikkeling betreft de herijking van de kentallen van de Drentse Maat. 1e fase van de herijking van de Drentse Maat is afgerond. Deze is gebaseerd op de huidige kwaliteitsafspraken. De nieuwe kentallen leiden tot een toename van de inzet. Gemeenten hebben verzocht deze toename en de extra inzet voor asbest- en energietoezicht in een meerjarig groeimodel op te nemen. De provincie heeft in 2022 een kwaliteitsimpuls voor de provinciale bedrijven gerealiseerd.

Extra BOA-capaciteit

BOA uren en luchttadvies blijven onzekere factoren voor de hoogte van de deelnemersbijdrage. De uren die worden ingezet op deze twee onderwerpen worden achteraf in rekening gebracht. Daarnaast wordt er ook nog steeds gewerkt aan de uitvoering van de evaluatie GR RUDD.

Klimaatdoelen

In het klimaatakkoord van Parijs zijn afspraken gemaakt over beperking van de wereldwijde klimaatopwarming. In het verlengde hiervan hebben provinciale staten uitgesproken in de vastgestelde Energieagenda 2020 - 2023 dat Drenthe in 2050 energieneutraal wil zijn. Deze doelstellingen vragen direct om concrete maatregelen. Voor bedrijven betekent dat een steeds sterkere concretisering van vereiste maatregelen vanuit milieuwetgeving. De urgentie tot het treffen van energiebesparende maatregelen zal in de toekomst nog verder toenemen. Deze ontwikkeling vraagt om het vergaren en bijhouden van de specifieke vakkennis binnen de RUD en het met voorrang uitvoeren van energietoezicht

Voor Midden-Drenthe resulteren de bovengenoemde ontwikkelingen in een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. De deelnemersbijdrage komt voor 2023 op € 1.449.936. In de eigen

meerjarenbegroting is voor 2023 een bijdrage van € 1.227.815 opgenomen. Voor de gemeente Midden-Drenthe betekent dit ten opzichte van de eigen meerjarenbegroting voor de RUDD dus een hogere bijdrage van € 222.121 voor 2023.

Publiek vervoer

Publiek vervoer

Algemeen			
Statutaire naam	Samenwerkingsorganisatie Publiek Vervoer Groningen Drenthe		
Vestigingsplaats	Assen		
Rechtsvorm	(art. 2) Bedrijfsvoeringsorganisatie met rechtspersoonlijkheid		
Missie/doelstellingen/ activiteiten	Ondersteunende activiteiten voor deelnemende partijen: - contractmanagement; - inkoop- en aanbestedingstrajecten - advisering over beleidsontwikkeling - ondersteuning taken bedrijfsvoering • Onafhankelijk klachtenbeheer; • Doorontwikkelen van het publiek vervoer		
Openbaar belang	(art. 3) Ondersteuning van de deelnemers bij het uitvoeren van de vervoersovereenkomsten die door de deelnemers zijn gesloten en de advisering bij de doorontwikkeling van vervoer in het gebied van de deelnemers.		
Programma	Sociaal domein		
Taakveld	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		
Financieel			
Jaar:	2021 rekening	2022 begroting	2023 begroting
Eigen vermogen	€ 165.000	€ 22.000	€ 22.000
Vreemd vermogen	€ 191.000	€ 344.000	€ 344.000
Resultaat	€ 124.000	€ 1.000	€ 1.000
Gemeentelijke bijdrage	€ 20.073	€ 20.555	€ 20.966
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	In 2021 is besloten om de huidige vervoerscontracten tot en met 2024 te verlengen, met nog een verlengoptie van twee jaar. In 2023 zal een keuze worden gemaakt om de contracten met twee jaar te verlengen of opnieuw aan te besteden. In dit laatste geval zal er in 2023 worden gestart met de aanbesteding. Hiervoor is extra capaciteit nodig en heeft financiële gevolgen die niet in de GR begroting en de gemeentelijke bijdrage zijn opgenomen.		

In 2023 maken enkele medewerkers die de GR via de deelnemers inhuurt gebruik van een pensioenregeling. In deze begroting gaan we ervan uit dat de nieuwe mensen in dienst komen bij Publiek Vervoer. Ten opzichte van de voorgaande begroting ontstaat er daarmee een verschuiving van de inhuurkosten naar kosten (eigen) personeel. Voor de vervanging en de borging van de kennis hebben we in 2023 dus tijdelijk extra personeelslasten. Deze incidentele kosten komen ten laste van de reserve van de GR.

Toelichting

De begroting van Publiek Vervoer Groningen Drenthe is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 30 juni 2022. De gemeenteraad heeft besloten kennis te nemen van de jaarstukken 2021, in te stemmen met de conceptbegroting 2023 (inclusief meerjarenraming tot en met 2026) en geen zienswijze in te dienen.

Stark

Algemeen	
Statutaire naam	Gemeenschappelijke regeling Stark
Vestigingsplaats	Hoogeveen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling, leerwerkbedrijf van de gemeenten Hoogeveen, de Wolden en Midden-Drenthe
Missie/doelstellingen/activiteiten	• het bevorderen of uitvoeren van activiteiten welke gericht zijn op het creëren, bevorderen of in stand houden van werkgelegenheid voor natuurlijke personen die een afstand hebben tot de reguliere arbeidsmarkt; • natuurlijke personen, ongeacht de soort uitkering en/of wettelijke basis, door middel van persoonlijke begeleiding en ondersteuning (job coaching), te laten re-integreren op de reguliere arbeidsmarkt, alles in de ruimste zin des woord; • natuurlijke personen te laten participeren in de maatschappij, onder meer door arbeidsmatige dagbesteding. Missie: Stark gelooft dat iedereen talent heeft. Wij ondersteunen de ontwikkeling van deze talenten en dit leidt tot duurzaam werk. Visie: De ambitie van Stark is een optimale deelname aan de arbeidsmarkt voor iedereen.
Openbaar belang	Uitvoering van de Wsw en onderdelen van de Participatiewet
Programma	Sociaal domein
Taakveld	Begeleide participatie

Financieel			
Jaar:	2021 rekening	2022 begroting	2023 begroting
Eigen vermogen excl. bestemming rekeningresultaat	€ 2.605.000	€ 1.609.000	€ 1.609.000
Vreemd vermogen	€ 1.975.000	€ 3.364.000	€ 3.364.000

Resultaat	€ 1.100.000	- € 33.000	-€ 33.000
Gemeentelijke bijdrage	€ 172.164	€ 263.077	€ 229.556

Ontwikkelingen

Beleidsvoornemens/ontwikkelingen

De begroting van Stark is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 30 juni 2022. De gemeenteraad heeft besloten kennis te nemen van de jaarstukken 2021. Met betrekking tot de conceptbegroting 2023 (inclusief meerjarenraming tot en met 2026) heeft de raad een zienswijze ingediend.

Toelichting

Begroting 2023

De jaarlijkse bijdrage bestaat uit een totale, maximale bijdrage van de drie deelnemende gemeenten voor het tekort in de exploitatiekosten à € 2.000.000. Met behulp van deze middelen kan het Stark de geformuleerde taken en daaraan gekoppelde ambities ten uitvoer brengen.

De begroting van Stark is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 30 juni 2022. De gemeenteraad heeft besloten kennis te nemen van de jaarstukken 2021.

Met betrekking tot de conceptbegroting 2023 (inclusief meerjarenraming tot en met 2026) heeft de gemeenteraad een zienswijze ingediend.

Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Algemeen	
Statutaire naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (NV)
Missie/doelstellingen/activiteiten	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid. Daarnaast streeft zij naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. Daarnaast neemt zij deel aan projecten in de vorm van publiek private samenwerking.
Openbaar belang	Diverse overheden en instellingen die werk doen op het gebied van het maatschappelijke belang.
Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Treasury
Financieel	
Jaar:	Jaarrekening 2021
Eigen vermogen	€ 5,1 miljard
Vreemd vermogen	€ 144,0 miljard
Resultaat	€ 236 miljoen
Dividenduitkering	€ 127 miljoen
Ontwikkelingen	
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	Geen
Toelichting	

BNG Bank, gevestigd te Den Haag, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner. Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

In 2022 is dividend ontvangen van € 137.115. We gingen uit van € 76.500.

Enexis

Algemeen	
Statutaire naam	Enexis
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (NV)
Missie/doelstellingen/activiteiten	Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument & Markt. De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door adequate dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren. Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën: • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld • Betrouwbare energievoorziening • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen
Openbaar belang	Altijd en overal in het voorzieningsgebied van Enexis kunnen beschikken over energie, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven.
Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Treasury
Financieel	
Jaar:	Jaarrekening 2021
Eigen vermogen	€ 4,5 miljard

Vreemd vermogen	€ 4,9 miljard
Resultaat	€ 199 miljoen
Aantal aandelen nominaal € 1	206.779
Dividend gemeente	€ 137.328
Ontwikkelingen	
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	Aandacht voor klimaat en verduurzaming.
Toelichting	
Financiële risico's Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook). Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist. Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gematigd met een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend. Vijf provinciale en 64 gemeentelijke aandeelhouders hebben in 2020 een converteerbare hybride lening aan Enexis Holding verstrekt. In totaal gaat het om € 500 miljoen. Het aandeel van de gemeente Midden-Drenthe in deze lening bedraagt € 690.727. De aandeelhouders voorzien Enexis Holding hiermee van een belangrijke financiële impuls die nodig is voor het realiseren van de energietransitie.	

Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

Algemeen	
Statutaire naam	Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)
Vestigingsplaats	Assen
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap (NV)
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het leveren van drinkwater aan de Drentse gemeenten.
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen elf Drentse gemeenten (m.u.v. de gemeente Meppel) om drinkwater te leveren de inwoners van elf Drentse gemeenten.
Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Treasury
Financieel	
Jaar:	Jaarrekening 2021
Eigen vermogen	€ 61,3 miljoen
Vreemd vermogen	€ 125,9 miljoen
Bedrijfsresultaat	€ 4,0 miljoen
Aantal aandelen nominaal € 50	73
Dividend gemeente	€ 0
Ontwikkelingen	
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	WMD is een nieuwe koers ingeslagen. Gericht op verdere ontwikkeling naar een vertrouwde organisatie die zorgt voor goed Drents drinkwater, nu en in de toekomst. WMD heeft daarom het beleid op een aantal punten bijgesteld. • WMD richt zich 100% op de kerntaak: het continue leveren van betrouwbaar, betaalbaar en veilig drinkwater. • WMD zet zich maximaal in voor de bescherming van de kwaliteit van het grondwater. • Niet drinkwater activiteiten worden afgebouwd. • Er worden geen nieuwe niet-drinkwateractiviteiten meer ontwikkeld.
Toelichting	

Stichtingen en verenigingen

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Algemeen			
Statutaire naam	VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten)		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Een privaatrechtelijke rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid naar Nederlands recht		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De vereniging heeft als doel om de lokale overheid te versterken, zodat gemeenten hun inwoners optimaal kunnen bedienen.		
Openbaar belang	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, gevestigd te Den Haag. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Dienstverlening: advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek). De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissies, provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen.		
Programma	Bestuur en ondersteuning		
Taakveld	Bestuur		
Financieel			
Jaar:	2021 rekening	2022 begroting	2023 begroting
Bijdrage gemeente	€136.112	€ 138.834	€ 138.834
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen			
Toelichting			

Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG)

Algemeen			
Statutaire naam	VDG (Vereniging van Drentse Gemeenten)		
Vestigingsplaats	Emmen		
Rechtsvorm	De VDG is de Drentse afdeling van de VNG		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De vereniging heeft als doel om de lokale overheid te versterken, zodat gemeenten hun inwoners optimaal kunnen bedienen.		
Openbaar belang	Belangenbehartiging van de twaalf Drentse gemeenten bij andere overheden.		
Programma	Bestuur en ondersteuning		
Taakveld	Bestuur		
Financieel			
Jaar:	2021 rekening	2022 begroting	2023 begroting
Bijdrage gemeente	€ 12.686	€ 14.470	€ 14.470
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen			
Toelichting			

P10

Algemeen			
Statutaire naam	P10		
Vestigingsplaats	Beetsterzwaag		
Rechtsvorm	Netwerk van grote plattelandsgemeenten		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De 22 grootste plattelandsgemeenten van Nederland hebben veel dezelfde ambities en uitdagingen waarvoor zij zich dagelijks inzetten. In P10-verband worden deze onder de aandacht van de landelijke en Europese politiek gebracht.		
Openbaar belang	Deze gemeenten delen kennis en trekken gezamenlijk op om de gedeelde belangen onder de aandacht te brengen.		
Programma	Bestuur en ondersteuning		
Taakveld	Bestuur		
Financieel			
Jaar:	2021 rekening	2022 begroting	2023 begroting
Bijdrage gemeente	€ 7.500	€ 7.500	€ 7.000
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen			
Toelichting			

Overige verbonden partijen

Bedrijvencentrum Ossebroeken VOF

Algemeen			
Statutaire naam	Bedrijvencentrum Ossebroeken V.O.F.		
Vestigingsplaats	Beilen		
Rechtsvorm	Vennootschap onder firma		
Missie/doelstellingen/activiteiten	De vennootschap heeft ten doel: 1. Het voor rekening van de vennoten exploiteren van het Bedrijvencentrum Ossebroeken, overeenkomstig het door de gemeenteraad van Midden-Drenthe bij besluit van 24 juni 1999, al hetgeen daartoe noodzakelijk en/of wenselijk wordt geacht, evenals de verkoop van grond/gronden in het bedrijvencentrum; 2. Het verrichten van al hetgeen met vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.		
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen de gemeente Midden-Drenthe en Exploitatiemaatschappij Bedrijventerrein Ossebroeken b.v.		
Programma	Economie		
Taakveld	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		
Financieel			
Jaar:	2019 rekening	2020 rekening	2021 rekening
Eigen vermogen na uitbetaling winstuitkering	€ 405.568	€ 52.111	€ 5.824
Vreemd vermogen	€ 21.815	€ 20	€ 2.230
Resultaat	€ 394.422	-€ 3.458	-€ 46.287
Winst aandeel gemeente	€ 197.211	-€ 1.729	-€ 23.144
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	De formele looptijd is al verstreken. Alleen zijn alle gronden nog niet verkocht, daarom is de looptijd verlengd.Begin 2021 kon er nog 6.138 m2 grond worden verkocht. Er worden voorbereidingen getroffen om de VOF te kunnen gaan opheffen zodra de laatste kavels verkocht zijn.		
Toelichting			
Er zijn nauwelijks risico's, omdat de kosten worden afgedekt door de nog te verkopen kavels.			

Zonnepark Leemdijk B.V.

Algemeen			
Statutaire naam	Zonnepark Leemdijk		
Vestigingsplaats	Beilen		
Rechtsvorm	Besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid		
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het doel van de vennootschap is: 1. het ontwikkelen en exploiteren van een zonnepark ten einde energie op te werken en te verkopen; 2. de netto opbrengst toevoegen aan een duurzaamheidsfonds waarmee duurzame plannen in de gemeente worden bekostigd.		
Openbaar belang	Het exploiteren van een zonnepanelenpark waarbij de netto opbrengst weer ten gunste van de burgers komt.		
Programma	Economie		
Taakveld	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		
Financieel			
Jaar:	2019 rekening	2020 rekening	2021 rekening
Eigen vermogen	1	-€ 58.431	€ 69.817
Vreemd vermogen	€ 411.685	€ 5.500.820	€ 5.690.505
Resultaat	nvt	-€ 58.432	€ 128.249
Winst aandeel gemeente	nvt	-€ 58.432	€ 128.249
Ontwikkelingen			
Beleidsvoornemens/ ontwikkelingen	In 2020 is gestart met de aanleg van het park. Vanaf begin 2021 is het park operationeel.		
Toelichting			

Grondbeleid

De gemeenteraad heeft unaniem het raadsprogramma vastgesteld voor de periode 2022-2026. Dit is nader uitgewerkt in een bestuursakkoord. Wonen is een belangrijk thema voor raad en college.

Grond is het fundament voor ontwikkeling van woningen en ruimtelijke plannen. Naast de ontwikkeling van woningbouw en bedrijventerreinen, is er ook ruimte nodig voor klimaatadaptatie, duurzaamheid, natuur, landbouw en infrastructuur. Grondbeleid trekt op met deze beleidsterreinen om invulling van doelstelling mogelijk te maken.

In januari 2021 is de nota grondbeleid Midden-Drenthe 2021-2026: Aan het roer! vastgesteld.

Het grondbeleid heeft veel invloed op de realisatie van programma's, zoals op het gebied van ruimtelijke ordening, milieu, verkeer, cultuur, sport, recreatie en economische zaken. Het grondbeleid heeft daarnaast een grote financiële impact en brengt hierdoor risico's met zich mee.

Wij willen door middel van grondbeleid zorgen voor een gezonde bouwgrondexploitatie waarmee we inspelen op de markt, de doelstellingen van ruimtelijk beleid mogelijk maken, voldoen aan wet- en regelgeving en waarbij sprake is van een toekomstbestendig beleid.

Ontwikkelingen

Nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2021-2026

We bouwen samen aan onze gemeente. We bieden ruimte voor initiatieven. We nemen regie als dit nodig is. Dit is onze missie. Hiervoor maken we gebruik van financiële en juridische instrumenten, waarbij de raad een sturende en bepalende rol heeft. Samen staan we aan het roer.

De nota grondbeleid biedt instrumenten om de ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken. In de nota zetten we in op meer regie met flexibiliteit en ruimte voor initiatieven.

Binnen grondbeleid zijn drie rollen te benoemen. De eerste is initiërend grondbeleid. Hier gedraagt de gemeente zich als marktpartij. Gronden kopen, ontwikkelen en verkopen. Lievingerveld is een ontwikkeling die gestart is met een aankoop en nu in ontwikkeling is. De tweede is ondersteunend grondbeleid. In dit geval maakt de gemeente initiatieven van derden mogelijk. De derde rol is samenwerking met initiatiefnemers. Samen ontwikkelen en delen in winst en risico's.

De gemeente Midden-Drenthe heeft ambities met betrekking tot woningbouw. In de nota grondbeleid Midden-Drenthe 2021-2026 maken we gebruik van alle drie de rollen. Dit noemen we situationeel grondbeleid. Hierbij stellen we steeds opnieuw de vraag: "Welk instrument het beste kan worden ingezet op welke locatie, met welk doel en wat zijn de randvoorwaarden?".

Verder houden we rekening met:

1. Wet- en regelgeving

Een belangrijk onderdeel voor de actualisatie van de bouwgrondexploitatie zijn de regels van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Voor de bouwgrondexploitaties worden notities uitgebracht, waarin stellige uitspraken zijn opgenomen. Zodra nieuwe regelgeving van kracht is, wordt deze geïmplementeerd.

Vanaf 2016 heeft de commissie BBV regels voorgeschreven met betrekking tot de bouwgrondexploitatie om er voor te zorgen dat er in zijn algemeenheid voor dat voldoende rekening wordt gehouden met het voorzichtigheidsbeginsel en dat risico's beter kunnen worden beheerst.

Verder is bepaald dat vanaf 2017 tussentijds winst moet worden genomen bij lopende exploitaties op basis van de methode percentage of completion (Poc-methode). Deze methodiek sluit aan bij het bedrijfsleven, waarbij rekening is gehouden met de bijzondere kenmerken van de gemeentelijke grondexploitaties. De methode is eenvoudig toepasbaar en kan eenduidig worden gehanteerd.

In juli 2019 is de notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken gepubliceerd. De uitgebrachte notities over grondexploitatie en faciliterend grondbeleid zijn aangevuld en geactualiseerd.

2. Vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 valt de gemeente onder de vennootschapsbelasting. Dit houdt in dat een fiscaal resultaat bepaald moet worden. Over de gerealiseerde winst moet vennootschapsbelasting betaald worden.

Hierbij nemen wij in acht dat de BBV-regels per definitie niet gelijk zijn aan de fiscale regels.

Risico's

Het BBV heeft als spelregel opgenomen dat de gronden gesplitst moeten worden in BIE-complexen (bouwgrond in exploitatie) en nog niet in exploitatie genomen gronden. Voor de BIE-complexen heeft de raad de grondexploitaties vastgesteld. Deze vallen onder de rubriek Voorraad gronden. Dit geldt niet voor de niet in exploitatie gronden. Deze gronden vallen onder de rubriek Materiële vaste activa.

BIE-complexen

Voor de BIE-complexen worden jaarlijks bij het begin van het nieuwe jaar een geactualiseerde exploitatie opzet gemaakt. Hierdoor krijgen we inzicht in het verwacht resultaat per complex. Meerjarig worden de nog te maken kosten en opbrengsten begroot. Hierbij houden we rekening met marktontwikkelingen zoals aankoopkosten, rentepercentages, kostenstijgingen en verwachte vraag naar bouw kavels.

Als dit leidt tot een verwacht negatief eindresultaat voor dat plan dan stellen we hiervoor een voorziening in.

Lievingerveld is een plan waar de koper zelf de kavel bouw- en woonrijp maakt en samen met de andere bewoners zorgt voor aanleg en onderhoud van openbare voorzieningen in het gebied. De rol van de gemeente is zeer beperkt.

We hebben 11 woningbouwcomplexen en 2 bedrijventerreincomplexen in exploitatie. Begin 2022 hadden we voor 3 complexen een voorziening gevormd. Het saldo van deze voorziening bedroeg circa € 309.000. De overige complexen hebben naast de al jaarlijkse verplicht winstneming volgens de POC methode nog een toekomstige winst potentie van circa € 1.000.000.

Conform de POC methode hebben we voor de jaren 2017: € 1,1 miljoen, 2018: € 452.00, 2019: € 373.000, 2020: € 287.000 en 2021: € 501.000 winst genomen.

De resultaten zijn in het betreffende jaar toegevoegd aan de reserve Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie.

De conclusie is dat de risico's in de BIE-complexen zeer gering zijn.

MVA

De commissie BBV heeft bepaald dat de boekwaarde van de Materiële Vaste Activa niet hoger mag zijn dan de marktwaarde. Er is een uitzondering als het gaat om gronden die bedoeld zijn voor woningbouw. Als er concreet zicht is op ontwikkeling, dan mag de boekwaarde hoger zijn dan de marktwaarde op basis van het geldende bestemmingsplan. Dit geldt nadrukkelijk niet voor gronden die bedoeld zijn om te ontwikkelen als bedrijventerrein. Om te voldoen aan de regels zijn maatregelen getroffen en verwerkt bij de jaarrekening van 2019.

Hierdoor komen deze gronden overeen met de marktwaarde en voldoen we hiermee aan de gestelde voorwaarden aan deze gronden.

Jaarlijks toetsen we of de boekwaarde van de gronden niet hoger is dan de marktwaarde. Is de boekwaarde hoger dan de marktwaarde dan wordt het verschil als verlies afgeboekt.

Risico's.

Hogere loon- en prijsontwikkelingen dan dat we begroot hebben en het niet realiseren van de begrote opbrengsten kunnen een negatief invloed hebben op de begrote resultaten. De reserve Weerstandsvormogen bouwgrondexploitatie had op 1 januari 2022 een saldo van € 2,8 miljoen. Hiermee beschikken we over een buffer om risico's in de bouwgrond te kunnen afdekken.

Verlies en winstneming

Winst wordt genomen in overeenstemming met de regels van het BBV: de POC methode of als een complex met een positief resultaat wordt afgesloten. Conform ons huidige beleid worden positieve resultaten of winstnemingen toegevoegd aan het weerstandvermogen bouwgrondexploitatie. Verliezen worden genomen als uit de grondexploitatie blijkt dat een plan een negatief eindresultaat verwacht.

De bouwgrond beschikt over de volgende saldo's in de voorziening en reserve.

· Weerstandvermogen bouwgrond	€ 2.806.584
· Voorziening	€ 309.415

Financiële positie

De bouwgrondexploitatie van Midden-Drenthe bestaat uit 13 complexen die in ontwikkeling zijn. In 2021 zijn de woningbouwcomplexen De Lindelaar Westerbork en An de Boerbrink in Westerbork aan toegevoegd. De gemeenteraad heeft hiervoor per complex een grondexploitatie vastgesteld. Deze complexen bevatten op grond van de laatste actualisatie een winstpotentie van € 1.000.000. Het moment van winstneming hangt af van de gerealiseerde verkopen van bouw kavels.

De overige gronden vallen onder de Materiële Vaste Activa (MVA) en zijn onder te verdelen in twee categorieën:

1. Strategische gronden: gronden zonder vaste bestemming die nog geen onderdeel zijn van een transformatieproces .
2. Overige gronden en terreinen: gronden die een vaste bestemming hebben en geen onderdeel zijn van een transformatieproces:

Formeel horen de gronden in de Materiële Vaste Activa niet bij de bouwgrondexploitatie. Maar ze hebben wel een verbinding met de bouwgrond als strategische gronden die in de toekomst in ontwikkeling worden genomen.

Grondprijzenbeleid.

Voor het bepalen van grondprijzen wordt een nota grondprijzenbeleid met een grondprijzenbrief gemaakt.

Het grondprijzenbeleid geeft aan hoe prijzen worden gevormd. De grondprijzenbrief is hiervan een uitwerking. Deze stukken worden eind 2022 aangeboden aan de gemeenteraad ter besluitvorming. De dan vast te stellen grondprijzen zullen ingaan op 1 januari 2023 en worden dan ook verwerkt in de lopende grondexploitaties.

Laatste notitie bouwgrond commissie BBV

In juli 2019 is de commissie BBV met een nieuwe notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken" gekomen. Onder voorwaarden hoeft strategische grond wat bedoeld is voor woningbouw niet te worden afgewaardeerd tot de marktwaarde. Het geldt niet voor toekomstige bedrijventerreinen. Voor toepassing van artikel 65 BBV wordt uitgegaan worden van de toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie / het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Bovenstaande gold tot maart 2021 voor De Lindelaar Westerbork en An de Boerbrink in Westerbork.

Meerjarig verloop boekwaarden BIE's

In onderstaande tabel wordt de verwachte boekwaarde tot en met 2026 van de BIE-complexen aangegeven. De basis hiervoor zijn de dynamische grondexploitatiebegrotingen van begin 2022. Er wordt voor de toekomstige jaren geen rekening gehouden met de jaarlijkse winstneming volgens de POC methode. Hierdoor neemt de boekwaarde sneller af. Mede omdat we nog een winstpotentie hebben van € 1.000.000 wordt vanaf 2025 de boekwaarde negatief.

Verwachte boekwaarde (bedragen x € 1.000)

Stand per 1 januari	2022	2023	2024	2025	2026
BIE:					
- woningbouw	3.181	2.939	1.407	-703	-244
- bedrijventerrein	399	101	-15	-	-
Totaal	3.580	3.040	1.392	-703	-244

Subsidies

Midden-Drenthe hanteert een regisserende rol in haar subsidiebeleid (Algemene subsidieverordening gemeente Midden-Drenthe 2012). De doelstelling van het subsidiebeleid is een efficiënte inzet van de middelen in relatie tot het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelen. Uit oogpunt van deregulering is hierbij gekozen voor eenvoudige regelgeving.

In de begroting 2023 is afgerond voor € 4.899.000 aan subsidies begroot.

Omschrijving	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe	3.284.400	3.367.298	3.558.611
zelfbeheer grote projecten dorpenoverleg	20.954	20.421	20.421
zelfbeheer dorpenoverleg	20.610	17.500	17.500
bijdrage Biblionet Drenthe	493.599	598.535	618.575
cultuuronderwijs scholen	97.032	100.000	100.000
subsidie wereldwinkel Westerbork	-	-	-
subsidie st. Zomeractiviteiten Westerbork	4.334	4.334	4.334
subsidie Stichting Beleef Beilen	1.905	1.905	1.905
subsidie Culturele Raad Smilde	2.500	2.500	2.500
subsidiering cultuurprojecten	130.761	35.000	35.000
subsidie culturele activiteiten	2.319	5.497	5.497
subsidie stichting Kunst4daagse	2.600	2.600	2.600
subsidie stichting Podia	1.000	3.500	3.500
subsidie Huus van de Taol	1.125	1.125	1.125
jeugdcultuurfonds	-	2.000	2.000
subsidie muziekverenigingen	16.275	20.041	20.041
subsidie zangverenigingen	340	911	911
subsidie st. Openluchtspel Westerbork	641	641	641
korpsen en korengala	3.828	3.715	3.715
subsidie Herinneringscentrum kamp Westerbork	40.000	40.000	40.000
subsidie museum voor papierknipkunst	5.850	5.850	5.850
bijdrage bureau slachtofferhulp	4.812	4.842	7.722
subsidie tel. hulpdienst "tegen haar wil"	2.880	2.880	-
uitvoering vrijwilligersbeleid	-	1.500	1.500
st. vluchtelingenwerk	68.465	66.408	72.616
overig sociaal cultureel werk	14.085	17.639	17.639
bijdrage Zuid-Molukse gemeenschap Bovensmilde	4.073	4.073	4.073
subsidie st. Welzijn Doven	800	800	800
Koningsdag	409	2.700	2.700
bijdrage busdiensten	1.226	1.103	1.103
subsidie eenmalige activiteiten	-	1.495	1.495
vandalismepreventie oud en nieuw	-	400	400
subsidie st. adviesraad minimabeleid	3.100	2.942	2.942
subsidie St. Gehandicapten platform	-	600	600

Omschrijving	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
subsidie scouting	1.286	1.500	1.500
subsidie schaapskuddes	10.723	10.739	10.739
bijdrage meldpunt discriminatie Drenthe	8.960	8.500	8.500
bijdrage Stichting Paardrijden Gehandicapten	2.858	2.858	2.858
bijdrage veteranendag	1.869	1.881	1.881
subsidie VNN	4.842	4.842	4.842
voedselbank	9.200	9.200	10.000
sociaal raadvrouw	113.310	115.351	118.788
bijdrage Humanitas thuisadministratie	1.500	1.500	1.500
subsidie WMO raad	13.375	11.875	11.875
subsidie schoolsportdagen	685	1.853	1.853
subsidie gemeentelijke sportverenigingen	32.796	42.789	43.645
incidentele subs. sportactiviteiten	370	3.050	3.050
subsidie st. Het Drents Landschap	-	45	45
ontwikkeling TIP	90.150	93.233	95.097
bijdrage SBB fietspad Hooghalen/Smilde	-	-	-
bijdrage aan buurtverenigingen	13.295	13.000	17.300
startbijdrage inrichting nieuw terrein	170	1.200	1.200
bijdrage Rode Kruis	-	1.955	1.955
deskundigheidsbevordering vrijwilligers	2.675	-	4.000
	4.535.312	4.666.126	4.898.944

Toelichting

In 2023 stijgt het subsidiebedrag met afgerond € 224.000 ten opzicht van 2022. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de jaarlijkse indexering van de subsidie aan de stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe (loon- en prijsstijgingen) en de indexering van de subsidie aan de stichting Biblionet Drenthe.

Transities

Per 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de taken die voortvloeien uit de Participatiewet, de Jeugdwet en de (nieuwe) Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze taken zijn overgeheveld vanuit het Rijk (Transities / decentralisatie). Deze paragraaf beoogt meer inzicht te verschaffen in de financiën rondom de 3 transities.

De (beleids)inhoudelijke informatie over deze taken staat opgenomen in de volgende taakvelden:

- Inkomensregelingen (Wtcg)
- Begeleide participatie
- Arbeidsparticipatie
- Wijkteams
- Maatwerkdienstverlening 18-
- Geëscaleerde zorg 18-
- Maatwerkvoorzieningen (wmo)
- Maatwerkdienstverlening 18+
- Volksgezondheid

Financiën

In onderstaande tabel zijn meerjarig de verwachte uitgaven in het sociaal domein in beeld gebracht.

Rubrieken	Rekening 2021	Begroting 2022	NIN/ Begroting 2022 wordt	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
WMO HH	4.760.163	4.574.826	4.753.232	4.998.950	5.342.727	5.602.775	6.011.776
Wmo BEG	3.410.066	3.636.335	3.374.461	3.538.249	3.749.934	3.950.572	4.162.042
Wmo voorzieningen	1.351.345	1.139.619	1.110.845	1.173.253	1.239.198	1.302.402	1.369.047
Jeugd (begroot)	9.676.002	9.971.244	9.312.314	9.772.401	10.385.271	10.965.847	11.576.342
Participatie	680.276	1.015.977	972.847	861.783	865.693	884.590	903.636
Totaal	19.877.852	20.338.002	19.523.699	20.344.637	21.582.823	22.706.187	24.022.844

De begroting 2023 en verder is gebaseerd op de prognose Q2 van 2022. Deze prognose is verwerkt in de najaarsnota van 2022. De afgelopen jaren is het gebleken dat het lastig is om een juiste prognose van de uitgaven in het sociaal domein te maken. Onder de huidige onzekere omstandigheden met extreem hoge inflatiecijfers geldt dat des te meer.

De uitgaven in het sociaal domein hangen voor een groot deel (landelijk gemiddeld 90%) samen met de loonkosten en dus de CAO-ontwikkeling. De overeenkomsten met zorgaanbieders hebben een 'indexeringclausule' die inhoudt dat de tarieven ieder jaar in oktober (t-1) voor het volgend jaar worden geïndexeerd. Op basis van de inflatiecijfers van de maanden juli en augustus 2022 kan dit uiteen lopen van +5% tot boven de +10%.

In de doorrekening voor de begroting 2023 en verder is gebruik gemaakt van de procentuele accres-ontwikkeling in de meicirculaire. Het accres is een vergoeding vanuit het rijk voor onder meer loon- en prijsstijgingen en volumeontwikkeling. Dit is breder dan alleen de ova (overheidsbijdrage in de arbeidskostenontwikkeling) en het ppc (prijsindex particuliere consumptie).

Voor 2023 bedraagt het accres 6,7%. Bestaande uit 3,12% voor loon- en prijsstijgingen en 3,58% voor volumestijgingen. De jaren daarna daalt dit iets.

Financiële begroting

Samenvatting financiële begroting

Het betreft een sluitende begroting voor 2023 met budgetruimte voor de uitvoering van diverse programma's en speerpunten van beleid. De meerjaren begroting sluit op de laatste jaarschijf na. Hiervoor wordt in het tweede spoor en verder passende maatregelen genomen.

De financiële en vermogenspositie van het begrotingsjaar en van de drie daarop volgende jaren vloeien voort uit een samenhang van bestaande activiteiten, indexeringen en autonome ontwikkelingen.

	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bestuur en ondersteuning	18.158.123	-72.282.570	17.639.832	-74.538.500	18.019.857	-77.753.423	18.391.407	-73.854.996
Veiligheid	2.709.922	-28.688	2.747.326	-28.917	2.851.347	-29.151	2.945.361	-29.389
Verkeer, vervoer en waterstaat	6.751.338	-163.971	6.848.254	-163.971	7.057.015	-163.971	7.145.388	-163.971
Economie	1.050.663	-1.670.815	725.463	-1.341.959	720.995	-1.347.479	737.389	-1.353.110
Onderwijs	3.827.363	-280.800	4.051.910	-280.800	4.242.758	-280.800	4.261.940	-280.800
Sport, cultuur en recreatie	8.212.196	-824.097	8.394.239	-831.952	8.384.299	-731.952	8.436.354	-731.952
Sociaal domein	37.633.875	-7.886.813	39.355.753	-7.886.813	40.917.263	-7.886.813	42.338.559	-7.886.813
Volksgesondheid en milieu	10.293.286	-8.460.273	10.521.420	-8.766.533	10.773.822	-8.872.423	10.909.311	-8.977.133
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.489.751	-2.332.166	3.064.322	-1.224.371	3.045.215	-1.244.174	3.179.725	-1.264.372
Totaal generaal	93.126.517	-93.930.193	93.348.519	-95.063.816	96.012.571	-98.310.186	98.345.434	94.542.536

(Beleids)kaders begroting

De basis voor de begroting 2023 is gelegd in de raadsvergadering van juni waarin de perspectiefbrief 2023 is besproken.

Incidentele baten en lasten

Toelichting

In de gemeentewet is opgenomen dat de begroting en het financieel meerjarenperspectief 'structureel en reëel in evenwicht' dienen te zijn. Hiermee wordt door de wetgever beoogd dat gemeenten structurele lasten moeten dekken met structurele baten. Om inzicht in de structurele en incidentele lasten en baten te geven, maakt het onderstaande overzicht deel uit van de begroting.

Het onderscheid tussen incidenteel en structureel is niet altijd even helder. De commissie BBV heeft daarom in een notitie dit onderscheid meer ingekaderd. De richtlijn is dat, als de tijdelijke baten en/of lasten zich gedurende maximaal drie jaar voordoen, het gaat om 'eenmalige zaken'. Voor onttrekkingen aan reserves wordt in beginsel gesteld dat deze incidenteel van aard zijn.

Onderstaand een nadere verheldering:

- Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die onder ongewijzigd beleid en omstandigheden voor maximaal drie jaar vaststaan. Rijksbijdragen, subsidies en projecten die langer dan 3 jaar lopen, maar waar vooraf van bekend is dat die bijdrage, subsidie of het project op termijn stopt, worden als incidenteel beschouwd.
- Toevoegingen en onttrekking aan reserves en voorzieningen worden altijd als incidenteel beschouwd, tenzij het (onder voorwaarde) om financieringsreserves en dekkingsreserves gaat of onttrekkingen uit de daartoe toereikende (bestemmings)reserves voor minimaal 3 jaar met als doel structurele kosten te dekken.

Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende baten en lasten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt.

Programma	Incidentele baten en lasten	2023		2024		2025		2026	
		lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Bestuur en ondersteuning	Mutaties reserves		-688.000						
	Extra investeren in versterken ambtelijke organisatie	500.000							
Verkeer, vervoer en waterstaat	Onderhoud wegbeplanting	158.000							
	Bijdrage prov. tbv biblionet	100.000	-100.000	100.000	-100.000				
Volkshuisvesting en milieu	Bestrijding eikenprocessierups	30.000							
Totaal		788.000	-788.000	100.000	-100.000	0	0	0	0

Incidentele bestedingswensen worden gedekt uit de bestemmingsreserves. Daarnaast zijn incidentele bedragen opgenomen in de (meerjaren)begroting.

Op grond van het amendement "extra investeren in versterken ambtelijke organisatie" is er voor de jaren 2022 en 2023 incidenteel € 500.000 per jaar beschikbaar gesteld uit de algemene bestemmingsreserve.

Er is een achterstand in het bomenbeheer. Hierbij is extra aandacht voor de benodigde doorrijhoogte en daarbij de (verkeers)veiligheid. Om de achterstanden weg te werken is er incidenteel voor 3 jaar € 475.000 beschikbaar gesteld. Waarvan € 159.000 in 2021, € 158.000 in 2022 en € 158.000 in 2023.

De gemeente Midden Drenthe ontvangt voor de jaren 2022, 2023 en 2024 een provinciale bijdrage van € 100.000 voor de instandhouding van de bibliotheekvoorzieningen in Midden-Drenthe. De gemeente keert deze provinciale bijdragen in dezelfde jaren uit aan de Stichting Openbare Bibliotheken Midden-Drenthe.

In 2021 is er bijzondere aandacht geweest voor eikenprocessierupsen. Voor de bestrijding van de eikenprocessierups is er incidenteel voor 3 jaar € 125.000 beschikbaar gesteld. Waarvan € 60.000 in 2021, € 35.000 in 2022 en € 30.000 in 2023.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Wij hebben jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen zoals wachtgelden, pensioenen van huidig en voormalig personeel (zoals oud-wethouders en burgemeesters). Deze kosten moeten wij jaarlijks meenemen bij het opstellen van de begroting. Als we onverwachte uitgaven verwachten, dan maken we hier een voorziening voor.

Voor een goed inzicht van de in de begroting opgenomen arbeidskosten gerelateerde verplichtingen is in onderstaande tabel het totaaloverzicht van deze kosten opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Soort verplichting	Voorziening	Exploitatielast
Uitkering ex wethouders		162
appa-wachtgeld	192	
uitkeringslasten ww, wga		90
appa-pensioen	108	
APPA-verzekering		115
Totaal	300	377

Door wijzigingen in de samenstelling van het college door enerzijds de verkiezingen en anderzijds het mogelijk vertrek van B & W leden fluctueren de bedragen jaarlijks.

Overzichten

In onderstaande tabellen staan na de geprognosticeerde balans, de boekwaarden van de investeringen, de stand van de geldleningen en de stand van de reserves en voorzieningen.

Balans

Door het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

Geprognosticeerde balans per 31-12(x €1.000)

Activa

(in duizenden euro's)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Vaste activa:						
<i>Immateriële vaste activa</i>						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.249	1.170	1.170	1.091	1.012	933
<i>Materiële vaste activa</i>						
Investerings met een economisch nut	45.985	56.412	54.424	51.936	57.836	55.381
Investerings met een economisch nut ter bestrijding een heffing	16.552	19.057	18.597	17.018	16.211	15.395
Investerings met een maatschappelijk nut	18.301	25.258	36.313	34.268	32.456	30.538
<i>Financiële vaste activa</i>						
Woningcorporaties	1.309	1.204	1.103	993	877	756
Deelnemingen	144	144	144	144	144	144
Overige langlopende leningen	7.831	8.227	8.168	7.780	7.426	7.046
Totaal vaste activa	91.371	111.472	119.919	113.230	115.962	110.193
Vlottende activa:						
<i>Voorraden</i>						
Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie	4.273	5.892	4.582	4.582	4.582	4.582
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>						
Vorderingen op openbare lichamen	6.699	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000

Uitzettingen in 's Rijksschatkist	9.590	800	800	800	800	800
Overige vorderingen	2.131	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Liquide middelen						
Kassaldi	11	10	10	10	10	10
Banksaldi	406	400	400	400	400	400
Overlopende activa						
Vooruitbetaalde bedragen ten laste van volgende begrotingsjaren	444	50	50	50	50	50
Totaal vlottende activa	23.554	14.152	12.842	12.842	12.842	12.842
Totaal activa	114.925	125.624	132.761	126.072	128.804	123.035

Toelichting op de vaste activa

1. Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn te onderscheiden in:

- Kosten sluiten geldleningen
- Kosten onderzoek en ontwikkeling
- Bijdragen in activa van derden

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verstrekte bijdragen (bijdragen in activa van derden) dan wel de directe kosten en rente (plankostenkredieten).

Op de bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingstermijn is dezelfde als die wordt gehanteerd voor soortgelijke eigen materiële activa.

2. Materiële vaste activa

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief en verminderd met afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Deze duurzame waardeverminderingen worden onafhankelijk van het resultaat van een boekjaar in aanmerking genomen.

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. De materiële vaste activa zijn naar de volgende categorieën in te delen:

- Activa met een economisch nut;

- Activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (heffings-gerelateerd economisch nut);
- Activa in de openbare ruimte met meerjarig maatschappelijk nut.

Activa met een economisch nut

In erfpacht uitgegeven gronden.

De in erfpacht uitgegeven gronden zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Gronden waarvan de erfpacht eeuwigdurend is afgekocht, zijn tegen registratiewaarde gewaardeerd.

Overige investeringen met economisch nut

Op de activa met een economisch nut wordt afgeschreven. Behoudens enkele uitzonderingen wordt lineair afgeschreven. De afschrijvingsduur is bepaald op de verwachte economische levensduur en is per soort activa in de Financiële Verordening vastgelegd.

Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

3. Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De waardering is gebaseerd op de historische kostprijs c.q. aanschafprijs, verminderd met - voor wat de geldleningen betreft - de aflossingen op de geldleningen. Indien de marktwaarde van een financieel vast actief duurzaam lager is dan de aanschafwaarde vindt afwaardering tot de lagere marktwaarde plaats. Bij (dreigende) oninbaarheid van leningen wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de lening.

Op deelnemingen en effecten wordt niet afgeschreven. De werkelijke waarde kan afwijken van de nominale waarde.

Vlottende activa

1. Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd op basis van de verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs. Indien de marktwaarde duurzaam lager is dan de verkrijging- of vervaardigingsprijs worden de voorraden gewaardeerd tegen de marktwaarde. De waardevermindering wordt gerealiseerd door de vorming van een verliesvoorziening (grondexploitatie, die in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de voorraad.

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken). Rente op grondexploitaties wordt geactiveerd en is daarmee ook onderdeel van de vervaardigingsprijs.

2. Kortlopende vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid wordt een voorziening gevormd die in mindering wordt gebracht. Volgens de gekozen beleidslijn wordt er voor de vordering op openbare lichamen geen voorziening getroffen. Inzake het saldo "overige

debiteuren" wordt op basis van de ouderdomsanalyse een percentage van de hoofdsom als voorziening berekend.

3. Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Passiva

Toelichting op de passiva

Eigen vermogen

Reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Volgens het BBV mag er een voorziening worden gemaakt in deze vier gevallen:

- Er zijn verplichtingen en verliezen waarvan de hoogte op de balansdatum niet zeker is, maar die wel redelijk ingeschat kunnen worden;
- Er zijn op de balansdatum risico's die kunnen leiden tot verplichtingen of verliezen, waarvan de hoogte al redelijk in te schatten is;
- Er zullen kosten worden gemaakt in een volgend begrotingsjaar. Hiervoor mag een voorziening worden gevormd als het maken van die kosten zijn oorsprong mede in het huidige of in voorafgaande begrotingsjaren vindt en de voorziening is bedoeld om de lasten gelijk te verdelen over een aantal begrotingsjaren;
- Er worden bijdragen verstrekt aan toekomstige vervangingsinvesteringen,

Langlopende schulden

Onder vaste schulden worden verstaan de schulden met een rente typische looptijd van langer dan 1 jaar. De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke waarde verminderd met de aflossingen.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Passiva:

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
(in duizenden euro's)	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Vaste passiva:						
Eigen vermogen						
Reserves						
Algemene reserve	5.185	4.456	5.824	5.824	5.824	5.824
Bestemmingsreserves	35.428	26.986	30.277	29.146	28.765	28.585

Het gerealiseerde resultaat	5.051	-	-	-	-	-
Voorzieningen	4.306	5.477	6.097	6.097	6.097	6.097
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer						
Binnenlandse banken en overige	54.081	63.097	64.954	59.396	62.509	56.920
financiële instellingen						
Waarborgsommen	8	8	9	9	9	9
Totaal vaste passiva	104.059	100.024	107.161	100.472	103.204	97.435
Vlottende passiva:						
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar						
Overige kasgeldleningen	-	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Overige schulden	8.747	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
Overlopende passiva						
De van EU, Rijk en provincie ontvangen	1.907	500	500	500	500	500
voorschotbedragen						
Overige vooruitontvangen bedragen	212	100	100	100	100	100
Totaal vlottende passiva	10.866	25.600	25.600	25.600	25.600	25.600
Totaal passiva	114.925	125.624	132.761	126.072	128.804	123.035

Nieuwe investeringen

Nieuwe investeringen 2023	
	Investeringskrediet (* € 1.000)
Bestedingsplan	
Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	
Wegen	790
Fietspaden	295
Graskeien en passeerhavens	0
Bruggen	24
Watertakenplan Fluvius 2016-2021	
Afkoppelen:	350
Vervangen	350
Vervanging pompen en gemalen:	50
Vervangingsinvesteringen	
Vrachtauto Tr 07	183
Hooimachine Acrobat	3
Heftruck Smilde	30
Shovel Beilen	81
Tuinbouwtrekker	70
Strooier Wijster Hlzb	39
Strooier Wijster Hlzb	31
Gladheidsmeldsysteem	31
overige kantoormeubilair	109
MidOffice Hardware (Mozard)	59
Vernieuwing werkplekken	49
Hardware / Rekencentrum	47
Netwerk / Infrastructuur	49
Schrobzuigmachine Drenthehal	13
Schrobzuigmachine de Smelte	13
Les- en Speelmateriaal De Peppel	7
Les- en Speelmateriaal	7
Stelpost vervangingen < € 15.000 of die in 1 jaar worden afgeschreven	33
Totaal nieuwe investeringen	1.923

Geldleningen en waarborgsommen

(Bedragen x € 1.000)

Wij hebben op dit moment 11 geldleningen, welke wij o.a. gebruiken om onze uitgaven te kunnen betalen. Ook hebben wij een geldlening aangetrokken welke wij doorberekenen aan de Woningbouwvereniging Actium.

In 2020 is een lening ten behoeve van het zonnepark aan de Leemdijk te Smilde aangetrokken, die doorberekend wordt aan het Zonnepark. Daarnaast is er een geldlening aangetrokken voor de bouw van de VO-school te Beilen.

Het gemiddeld rentepercentage op dit moment is 1,48% (over de gehele portefeuille)

Voor zover op dit moment bekend lopen wij geen noemenswaardig risico op deze geldleningen

Geldleningen	Bedrag
Stand per 1-1-2023	49.094
Bij: op te nemen 2023	0
Af: aflossingen 2023	4.993
Stand per 31-12-2023	44.101

Wij hebben op dit moment een aantal waarborgsommen ontvangen van diverse personen voor het gebruik van een accommodatie van ons (bijv. gymzaal). Mede gelet op het totaal bedrag zijn dit geringe bedragen per locatie. Na opzegging e.d. krijgt met de waarborgsom terug. Wij lopen hier geen noemenswaardig risico over.

Waarborgsommen	Bedrag
Stand per 1-1-2023	9
Bij: op te nemen 2023	0
Af: aflossingen 2023	0
Stand per 31-12-2021	9

Reserves en voorzieningen

De beleidsregels voor de reserves en voorzieningen zijn vastgelegd in de [Nota Reserves en Voorzieningen](#) (2019).

Hierin heeft de raad haar kaders gesteld. Het algemene uitgangspunt is terughoudendheid bij het instellen van reserves en voorzieningen.

De staat van reserves en voorzieningen is opgebouwd uit:

- Algemene reserves;
- Bestemmingsreserves;
- Voorzieningen

Algemene reserve

De algemene reserve vormt het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente waaraan geen specifieke bestemming is gegeven. De algemene reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers. Tekorten en overschotten op de jaarrekening komen ten laste van respectievelijk ten gunste van de algemene reserve.

In de jaarrekening wordt voorgesteld hoe dit overschot moet worden bestemd.

Bestemmingsreserve

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan door de raad vooraf een bepaalde bestemming is toegekend (artikel 43 lid 2 van het BBV). Deze is ingesteld om de kosten voor het realiseren van het doel te betalen. Zij hebben daarmee een expliciet bestedingskarakter.

De raad heeft de bevoegdheid om de bestemming van een reserve te wijzigen.

Voorzieningen

De voorzieningen worden omschreven als afgezonderde vermogensbestanddelen die worden gevormd voor voorzienbare verplichtingen tegenover derden waarvan het bestaan en de omvang nog onzeker zijn maar wel redelijkerwijs kunnen worden ingeschat. Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen van de gemeente, omdat deze gelden niet vrij beschikbaar zijn. Ze maken daarom ook geen deel uit van het weerstandsvermogen.

Omschrijving	Saldo op 1 januari 2023	Vermeerde ringen, rente	Overige vermeerderingen	Verminderen	Saldo op 31 december 2023
Algemene reserves:					
A - Reserve					
Algemeen Weerstandsvermogen	3.017				3.017
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	2.807				2.807
B - Reserve					
Rekeningresultaat					
Totaal algemene reserves	5.824	-	-	-	5.824
Bestemmingsreserves:					
Egalisatiereserves:					
Egalisatie tarief afvalstoffenheffing	-1				-1
Totaal egalisatiereserves	-1	-	-	-	-1
Overige bestemmingsreserves:					
Algemene Bestemmingsreserve	8.699	-	-	693	8.006
Openbare Verlichting	63	-	-	-	63
Gezondheidszorg v.m. gemeente Beilen	51	1	-	-	51
Sociaal Domein (was Conjunctuurreserve)	4.022	-	-	-	4.022
Reserve dekking kapitaallasten overig	2.771	-	-	106	2.665
Reserve dekking kapitaallasten Wegen en Bruggen	10.735	-	360	445	10.650
Budgetoverheveling	1.168	-	-	-	1.168
Reserve Bibliotheek	175	-	-	-	175
Risico Reserve Energiecoop. Midden-Drenthe	400	-	-	-	400
Reserve Dorpsvisie en Dorpshuizen	236	-	-	-	236
Egalisatiereserve Onderhoud gebouwen	560	-	-	321	239
Vervangingsinvesteringen	1.397	-	665	591	1.471
Totaal overige bestemmingsreserves	30.277	1	1.025	2.157	29.146
Voorzieningen					
Voorziening APPA-pensioenen	1.467	-	-	-	1.467
Voorziening vervanging riolering	3.191	-	-	-	3.191
Voorziening APPA-wachtgelden	329	-	-	-	329
Voorziening riolering	787	-	-	-	787
Voorziening Egalisatie tarief afvalstoffenheffing	323	-	-	-	323
Totaal voorzieningen	6.097	-	-	-	6.097
TOTAAL-GENERAAL	42.197	1	1.025	2.157	41.066

EMU saldo / Wet hof

Omschrijving		x € 1.000,- 2022	x € 1.000,- 2023	x € 1.000,- 2024
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.813	-327	1.334
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-9.800	-7.900	-8.400
3.	Mutatie voorzieningen	2.043	-	-
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-843	-	-
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-
Berekend EMU-saldo		-11.413	-8.227	-7.066

Toelichting

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Aan dit maximale tekort van 3% hebben, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel. De EMU-systematiek werkt op een andere manier dan het (gemodificeerde) baten- en lastenstelsel dat de gemeenten hanteren. Investerings tellen bijvoorbeeld niet mee in het stelsel van baten en lasten, daarbij wordt uitgegaan van de kapitaallasten van de investeringen. Investerings in een jaar tellen echter wel volledig mee in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

Het EMU-saldo van de gemeente Midden-Drenthe voor 2023 komt uit op € 8 miljoen negatief. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 8 miljoen hoger zijn dan de inkomsten. We onttrekken per saldo in 2023 in totaal € 1 miljoen aan de reserves. Daarnaast nemen onze vaste activa met € 8 miljoen toe.

Uitgangspunten meerjarenraming

Uitgangspunten begroting 2023 tot en met 2026

De basis wordt gevormd door de begroting 2022 inclusief mutaties voorjaarsnota.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Salarissen gemeente	3,6%	4,2%	4,1%	3,9%
Goederen en diensten	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Subsidies	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Leges en overige lokale heffingen	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Energie	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
OZB	2,2%	+ 2,2%	+ 2,2%	+ 2,2%

Uitgangspunt voor de toe te passen rentepercentages:

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Aantrekken kort geld	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Aantrekken lang geld	2,17%	2,17%	2,17%	2,17%
Bespaarde rente	1,61%	1,32%	1,42%	1,28%
Rente nieuwe investeringen	2,00%	2,50%	2,50%	2,50%
Rente bouwgrond	1,11%	0,91%	0,96%	0,85%
Renteomslag	1,50%	1,50%	1,50%	1,50%

Onvoorzien

In de onderstaande tabel staat de meerjarige prognose voor de onvoorziene uitgaven.

Bestedingsruimte (basis)	2023	2024	2025	2026
Onvoorziene uitgaven	25	25	25	25

Financieel toezicht

Van de provincie ontvingen we de Begrotingscirculaire 2023-2026 voor gemeenten. Hierin informeert zij ons over haar uitgangspunten rondom de besluitvorming over de beoordeling van de eerstkomende (meerjaren)begroting.

Als gemeente komen we voor repressief toezicht in aanmerking wanneer we voldoen aan:

- Uitgangspunt van een reëel structureel sluitende begroting 2023, dan wel een meerjarenraming waarin minimaal 2026 reëel sluitend moet zijn.
- De vastgestelde jaarrekening 2021 en de begroting 2023 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november 2022, aan Gedeputeerde Staten zijn ingezonden.

Het centraal uitgangspunt in het financieel toezicht van de provincie is dat er een structureel en reëel evenwicht is in de (meerjaren)begroting.

Als structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Dit geldt per jaarschijf. Hiervoor is het van belang dat uit de begroting duidelijk blijkt welke geraamde baten en lasten structureel van aard zijn en welke incidenteel. Het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn hierbij van groot belang .

Het reëel evenwicht houdt in dat de ramingen volledig, realistisch en haalbaar zijn.

Toezicht

Jaarlijks voor 1 januari van het betreffende jaar besluit de provincie of onze gemeente onder repressie of preventief toezicht valt. Tot op heden vielen wij onder repressief toezicht. We hebben ook geen signalen dat dit voor 2023 anders zal gaan worden.

Meerjarenbegroting 2023 - 2026

Bestuur en ondersteuning	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bestuur	2.008.298	0	2.069.919	0	2.074.028	0	2.011.731	0
Burgerzaken	1.025.938	-253.862	989.528	-253.862	1.018.002	-253.862	1.046.195	-253.862
Beheer overige gebouwen en gronden	121.228	-121.228	0	0	0	0	0	0
Overhead	13.084.997	-89.582	12.859.103	-90.761	13.159.867	-91.975	13.506.358	-93.226
Treasury	170.086	-1.071.612	-71.765	-938.711	-71.574	-964.191	-203.737	-893.422
OZB woningen	605.080	-4.121.000	628.313	-4.203.100	651.917	-4.286.842	675.311	-4.372.259
OZB niet-woningen	64.744	-3.020.200	67.022	-3.080.500	69.346	-3.142.006	71.642	-3.204.742
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-61.433.334	0	-64.529.762	0	-67.753.401	0	-64.045.173
Overige baten en lasten	52.000	-15.000	52.000	-15.000	52.000	-15.000	52.000	-15.000
Mutaties reserves	1.025.752	-2.156.752	1.045.712	-1.426.804	1.066.271	-1.246.146	1.231.907	-977.312
Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Bestuur en ondersteuning	18.158.123	-72.282.570	17.639.832	-74.538.500	18.019.857	-77.753.423	18.391.407	-73.854.996
Veiligheid	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Crisisbeheersing en brandweer	2.162.868	-15.350	2.182.112	-15.350	2.267.403	-15.350	2.343.112	-15.350
Openbare orde en veiligheid	547.054	-13.338	565.214	-13.567	583.944	-13.801	602.249	-14.039
Totaal Veiligheid	2.709.922	-28.688	2.747.326	-28.917	2.851.347	-29.151	2.945.361	-29.389

Verkeer, vervoer en waterstaat	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Verkeer en vervoer	6.751.338	-163.971	6.848.254	-163.971	7.057.015	-163.971	7.145.388	-163.971
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	6.751.338	-163.971	6.848.254	-163.971	7.057.015	-163.971	7.145.388	-163.971
Economie	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	334.268	-334.268	0	0	0	0	0	0
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	231.138	-65.332	228.055	-65.844	210.954	-66.366	214.718	-66.899
Economische promotie	485.257	-1.271.215	497.408	-1.276.115	510.041	-1.281.113	522.671	-1.286.211
Totaal Economie	1.050.663	-1.670.815	725.463	-1.341.959	720.995	-1.347.479	737.389	-1.353.110
Onderwijs	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Onderwijshuisvesting	2.377.524	-49.308	2.560.925	-49.308	2.709.470	-49.308	2.685.508	-49.308
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.449.839	-231.492	1.490.985	-231.492	1.533.288	-231.492	1.576.432	-231.492
Totaal Onderwijs	3.827.363	-280.800	4.051.910	-280.800	4.242.758	-280.800	4.261.940	-280.800

Sport, cultuur en recreatie	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Sportbeleid en activering	379.155	-1	385.516	-1	392.284	-1	398.534	-1
Sportaccommodaties	3.605.178	-719.102	3.680.631	-726.957	3.661.184	-726.957	3.602.001	-726.957
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	236.098	0	238.133	0	240.205	0	242.255	0
Musea	135.451	0	138.108	0	140.892	0	143.603	0
Media	647.159	-101.794	663.716	-101.794	580.756	-1.794	598.268	-1.794
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.209.155	-3.200	3.288.135	-3.200	3.368.978	-3.200	3.451.693	-3.200
Totaal Sport, cultuur en recreatie	8.212.196	-824.097	8.394.239	-831.952	8.384.299	-731.952	8.436.354	-731.952
Sociaal domein	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	872.503	0	901.791	0	931.736	0	958.394	0
WSW en beschut werk	280.886	0	286.027	0	306.176	0	326.462	0
Samenkracht en burgerparticipatie	4.658.773	-4.422	4.980.575	-4.422	5.183.422	-4.422	5.175.683	-4.422
Inkomensregelingen	9.629.151	-7.650.891	9.672.745	-7.650.891	9.717.089	-7.650.891	9.760.999	-7.650.891
Arbeidsparticipatie	1.222.069	0	1.250.294	0	1.279.003	0	1.307.432	0
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.482.642	-11.500	1.561.183	-11.500	1.637.202	-11.500	1.716.535	-11.500
Maatwerkdienstverlening 18+	9.577.619	-220.000	10.161.966	-220.000	10.722.660	-220.000	11.321.272	-220.000
Maatwerkdienstverlening 18-	9.453.833	0	10.069.231	0	10.652.369	0	11.268.847	0
Geëscaleerde zorg 18-	456.399	0	471.941	0	487.606	0	502.935	0
Totaal Sociaal domein	37.633.875	-7.886.813	39.355.753	-7.886.813	40.917.263	-7.886.813	42.338.559	-7.886.813

Volksgezondheid en milieu	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Volksgezondheid	1.531.659	0	1.534.190	0	1.584.903	0	1.634.320	0
Riolering	3.170.480	-4.121.217	3.155.989	-4.121.217	3.144.707	-4.121.217	3.135.082	-4.121.217
Afval	2.788.308	-3.809.045	3.040.688	-4.115.305	3.127.639	-4.221.195	3.214.261	-4.325.905
Milieubeheer	2.025.063	-130.000	2.064.013	-130.000	2.155.325	-130.000	2.152.968	-130.000
Begraafplaatsen en crematoria	777.776	-400.011	726.540	-400.011	761.248	-400.011	772.680	-400.011
Totaal Volksgezondheid en milieu	10.293.286	-8.460.273	10.521.420	-8.766.533	10.773.822	-8.872.423	10.909.311	-8.977.133
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2023		2024		2025		2026	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Ruimte en leefomgeving	768.003	0	780.014	0	799.483	0	818.763	0
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.137.510	-1.127.210	10.609	0	10.927	0	11.255	0
Wonen en bouwen	2.584.238	-1.204.956	2.273.699	-1.224.371	2.234.805	-1.244.174	2.349.707	-1.264.372
Totaal Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.489.751	-2.332.166	3.064.322	-1.224.371	3.045.215	-1.244.174	3.179.725	-1.264.372
Totaal generaal	93.126.517	-93.930.193	93.348.519	-95.063.816	96.012.571	-98.310.186	98.345.434	-94.542.536

BELEIDSINDICATOREN

Inleiding

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000 en de provincie Drenthe.

Bestuur en ondersteuning

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Woonlasten één-persoonshuishouden	2022	718		810	Het bedrag dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.
	2021	651		721	
	2020	679	715	697	
Woonlasten meer-persoonshuishouden	2022	763		860	Het bedrag dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten
	2021	697		771	
	2020	724	773	748	
Demografische druk	2022	81	79	81,2	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
	2021	80,50	78,30	80,90	
	2020	80,30	78,20	80,60	
Gemiddelde WOZ waarde	2021	234.000			De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
	2020	225.000	280.000	214.000	
	2019	212.000	260.000	201.000	
	2018	201.000	243.000	190.000	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 8 september 2022)

Dienstverlening

Onderstaande verplichte indicatoren komen niet van de website Waar staat je gemeente. Deze worden intern samengesteld.

Indicator	Eenheid	2021	2022	2023
		Werkelijk	Begroot	Begroot
Formatie	Aantal fte's (exclusief personeel griffie en externe inhuur)	239	260	258
Formatie	Aantal fte's per 1.000 inwoners (exclusief personeel griffie en externe inhuur)	7,4	7,9	7,6
Overhead	% van de totale kosten	10,05%	10,21%	9,13%
Externe inhuur	Totale kosten inhuur	€ 2.085.000	€ 1.958.394	€2.349.630*
Externe inhuur	% van de totale loonsom	11,6%	10,3%	11,2%

*Externe inhuur is begroot op €278.337. Op basis van contractwaarde en werkelijke cijfers uit voorgaande jaren zit inhuur op ruim twee miljoen. Het verschil wordt gedekt uit verval loonsom.

Klantcontact

Inwoners kiezen zelf op welke manier ze contact hebben met de gemeente. Streven is om op die manier voor alle doelgroepen beschikbaar en bereikbaar te zijn.

Indicatoren klantcontacten	Doel	2017	2018	2019	2020
		Werkelijk			
Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden	80%	71%	-	-	-
Beantwoording van brieven binnen 10 dagen	80%	92%	86%	87%	88%
Aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht	80%	81%	86%	95%	99%

Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden

We willen als gemeente graag dichtbij onze klant staan en geven de voorkeur aan persoonlijk contact met onze inwoners. Goede telefonische bereikbaarheid is daarom belangrijk. Ons telefonieplatform heeft de functie om het dagelijkse telefoonverkeer op een goede en efficiënte wijze te verwerken. Een goed werkend platform is van essentieel belang om optimale dienstverlening te kunnen leveren. Op dit moment voldoet het huidige telefonieplatform nog niet aan de eisen die wij als gemeente stellen aan een goed werkend telefonieplatform.

Afhandeling klantvragen

Doel is alle vragen van inwoners binnen de gewenste termijn te beantwoorden. Met onderstaande indicatoren wordt dit in beeld gebracht.

Indicatoren afhandeling klantvragen	Doel	2017	2018	2019	2020
		Werkelijk			
Afhandeling vergunningen binnen de wettelijke termijn	100%	93%	91%	91%	93%
Afhandeling bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn	100%	82%	88%	88%	91%
Afhandeling meldingen binnen 5 dagen	80%	81%	83%	83%	80%

Het totale beeld is dat de indicatoren van de afhandeling van vergunningen en bezwaarschriften, binnen de wettelijke termijn, beide dalende zijn. De percentages geven echter een vertekend beeld. Dit heeft te maken met de soorten en het aantal vergunningen. Per soort vergunning zijn er namelijk grote verschillen.

Klachten

De behandeling van klachten is een wezenlijk onderdeel van de dienstverlening. Het gaat daarbij om klachten, zoals bedoeld in de Algemene wet bestuursrecht: klachten gericht tegen met name het handelen en gedrag van medewerkers en (leden van) het college.

Belangrijk is wat er met klachten gebeurt, zowel in de fase van minnelijk overleg als in de fase van de formele afhandeling. Door klachten snel in behandeling te nemen en persoonlijk contact te leggen benadrukken we, dat we klachten serieus nemen. Dat draagt bij aan het vinden van een oplossing in de informele fase. Voor de afhandelsnelheid geldt daarom, dat er binnen 5 werkdagen persoonlijk contact is geweest met de klager. Verder geldt natuurlijk als doel om alle klachten binnen de wettelijke termijn af te handelen.

Indicatoren afhandeling klachten	Doel	2017	2018	2019	2020	2021
		Werkelijk				
Aantal klachten		29	54	30	30	37
1 ^e contact binnen vijf werkdagen	80%	93%	70%	45%	70%	92% ^[1]
Afhandeling binnen de wettelijke termijn van 42 dagen	100%	86%	89%	55%	70%	70%
(Gedeeltelijke) gegrond		23	39	21	14	20
Ongegrond		5	7	6	13	6
Overige: ingetrokken, geen uitspraak te doen e.d.		1	8	2	3	10
Nog in behandeling		0	0	1	0	1

^[1] Bij 11 is dit contact niet vastgelegd, dus onbekend

Het aantal klachten ligt in 2021 op het gebruikelijke niveau. Op vele duizenden klantcontacten per jaar, is een aantal van 37 klachten op jaarbasis een aanvaardbaar getal.

Het eerste contact vindt weer veel vaker binnen 5 werkdagen plaats dan in 2019. Bij een aantal klachten is het eerste contact niet vastgelegd. De norm van 80% wordt gehaald. Overigens vindt soms de lange afhandelingsduur plaats in goed overleg met de klager.

Het aantal gegronde en ongegronde klachten is weer ongeveer op het niveau van voor 2020. Een duidelijke verklaring daarvoor hebben we niet.

In 2021 is er eenmaal beroep gedaan op de Nationale Ombudsman. Hier hebben we niet meer van gehoord. Kennelijk is dat dus geen echte klacht geworden.

Inhoudelijk zijn de klachten gevarieerd: ze gaan over onvoldoende communicatie, niet genoeg geholpen, niet snel genoeg geholpen e.d. Zoals uit de cijfers blijkt zijn de klachten vaker terecht dan

onterecht. Opvallend aan dit jaar is dat er 10 klachten zijn binnengekomen over het handelen rondom de kerstmarkt en de demonstratie daar van Forum voor Democratie.

2023

Een doorkijkje naar 2023. In het komende jaar wordt de Interne klachtenregeling Midden-Drenthe van 2019 tegen het licht gehouden en kijken we of deze op bepaalde punten verbeterd kan worden, zodat we inwoners nog beter kunnen helpen en vaker voldoen aan onze termijndoelen. Daarnaast valt het op dat veel klachten binnenkomen via de website die eigenlijk niet onder de klachtenregeling vallen, het zijn dan bijvoorbeeld andere verzoeken of meldingen openbare ruimte. De tekst van de website zal in 2022 aangepast worden zodat een inwoner op een makkelijke manier op de juiste plek terecht komt. tenslotte brengen we, wanneer de nieuwe klachtenregeling is vastgesteld, de klachtenregeling intern onder de aandacht, zodat medewerkers inwoners ook verder kunnen helpen om op de juiste plek terecht te komen.

Veiligheid

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Vernieling en beschadiging	2021	4,8	4,7	5,8	Het aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte, per 1.000 inwoners.
	2020	4,7	4,9	5,9	
	2019	3,5	4,6	5,2	
Winkeldiefstal	2021	2,35%	3,09%	3,56%	Procentueel aantal winkeldiefstallen
	2020	2,35%	3,09%	3,56%	
	2019	1,52%	3,23%	4,15%	
Verwijzingen HALT	2021	5	6	6	Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren
	2020	4	10	7	
	2019	13	12	10	
Jongeren met delict voor de rechter	2020	1	1	1	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
	2019	1,00%	1,00%	1,00%	
	2018	1,00%	1,00%	1,00%	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 8 september 2022)

Verkeer, vervoer en waterstaat

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	2020	150,2%	N.N.B.	32,5%	Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 8 september 2022)

Economie

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Banen	2021	704,1	706,4	742,6	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.
	2020	569,2	587,5	601,7	
	2019	558,7	586,7	605,2	
Vestigingen	2021	163,5	158,4	152,2	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-74 jaar.
	2020	129,9	127,4	120,1	
	2019	123,7	122,6	115,8	
Functiemenging	2021	50,2%	49,7%	50,1%	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
	2020	49,9%	49,9%	49,9%	
	2019	49,5%	50,0%	50,1%	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 8 september 2022)

Onderwijs

Indicator	Jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)	2021	1,8	1,6	1,9	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
	2019	1,5%	1,7%	1,8%	
	2018	1,5%	1,6%	1,6%	
Absoluut verzuim	2021	0	1,9	0,7	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen (5-18 jaar).
	2019	-	1,8	0,7	
	2018	-	1,3	0,6	
Relatief verzuim	2021	9	16	19	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen (5-18 jaar).
	2019	20	22	21	
	2018	18	21	19	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 8 september 2022)

Sport, cultuur en recreatie

Indicator	Jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Sport, cultuur en recreatie	2021	218	232	283	Het netto bedrag dat per inwoner aan sport, cultuur en recreatie wordt besteed.
	2020	229	218	274	
	2019	213	219	260	
Niet-sporters	2020	51%	50,6%	55,5%	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 8 september 2022)

Sociaal Domein

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Netto arbeids-participatie	2021	70,7%	71%	68,8	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
	2020	69,0%	69,0%	66,4%	
	2019	69,0%	69,3%	66,8%	
Personen met bijstandsuitkeringen	2021	238,3	277,1	360,4	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder.
	2020	269,1	313,2	395,9	
	2019	226,1	247,7	347,7	
Kinderen in een uitkeringsgezin	2020	4,0%	4,0%	n.n.b.	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
	2019	4,0%	4,0%	6,0%	
	2018	4,0%	5,0%	6,0%	
Re-integratie-voorzieningen	2020	126,4	197,5	244,6	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Werkloze jongeren	2020	2,0%	2,0%	n.n.b.	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar) dat als werkzoekende staan ingeschreven.
	2019	2,0%	1,0%	2,0%	
	2018	2,0%	2,0%	2,0%	
Jongeren met jeugdhulp	2021	14,1%	13,4%	13,1%	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
	2020	13,1%	11,7%	13,3%	
	2019	14,3%	12,0%	13,8%	
Jongeren met jeugdreclassering	2021	0,2%	n.n.b.%	0,4%	in % van alle jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, per 1 januari

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Jongeren met jeugdbescherming	2021	1,1%	1,3%	1,3%	Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	2021	600	686	754	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeente.

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 8 september 2022)

Volksgezondheid en milieu

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Huishoudelijk restafval	2020	20%	?	?	Het percentage van het niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
	2019	19,0%	?	23,8%	
	2018	21,4%	?	26,5%	
Huishoudelijk restafval	2020	134	137	153	Aantal kilo's per inwoner van het niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
	2019	123,9	?	154,1	
	2018	136,9	?	161,3	
GFT - afval	2020	212,8	?	?	Aantal kilo's per inwoner van het GFT - afval.
	2019	195,0	122,0	150,0	
	2018	195,0	114,0	144,0	
Totaal huishoudelijk afval	2020	684,6	?	?	Aantal kilo's per inwoner van het totaal ingezameld huishoudelijk afval.
	2019	651,0	533,0	577,0	
	2018	639,0	533,0	562,0	
Grof huishoudelijk restafval	2020	36,1	?	?	Aantal kilo's per inwoner van het ingezameld grof huishoudelijk afval.
	2019	29,7	?	?	
	2018	28,3	?	18,9	
Woningen met zonnepanelen	2020	33,9%	20,1%	26,4%	Het aandeel woningen met een zonnepaneel installatie.
	2019	29,2%	15,9%	21,6%	
	2018	24,3%	11,9%	17,2%	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 8 september 2022)

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Indicator	jaar	Midden-Drenthe	25.000 - 50.000 inwoners	Drenthe	beschrijving
Nieuw gebouwde woningen	2021	17,8	7,9	7,8	Aantal gebouwde woningen per 1.000 woningen
	2020	3,6	8,6	6,5	
	2019	4,1	8,5	7,1	
	2018	3,9	7,5	6,1	
Nieuwbouw koopsector	2020	80,8%	59,9%	58,2%	Percentage nieuwbouw koopsector van de totale nieuwbouw.
	2019	40,7%	65,0%	53,4%	
	2018	96,4%	67,6%	63,1%	
	2017	29,0%	60,1%	45,9%	
Nieuwbouw huursector	2020	7,7%	38,9%	39,8%	Percentage nieuwbouw huursector van de totale nieuwbouw.
	2019	59,3%	34,3%	45,5%	
	2018	3,6%	30,8%	35,5%	
	2017	69,7%	33,3%	49,9%	
Nieuwbouw corporatiehuurwoningen	2020	3,8%	22,7%	27,8%	Percentage nieuwbouw corporatiehuurwoningen van de totale nieuwbouw.
	2019	32,2%	20,4%	31,5%	
	2018	1,8%	20,6%	20,0%	
	2017	24,8%	21,1%	27,9%	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/jive (geraadpleegd 8 september 2022)